

Mag. Tilka Jamnik

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS; e-mail: tilka.jamnik@gmail.com

15. november 2014

KNJIGE, PRIMERNE ZA UČENCE V TRETJEM TRILETJU OSNOVNE ŠOLE

Komu

- Pričujoči seznam knjig želi biti učencem, staršem, učiteljem v šoli in (mladinskim) knjižničarjem v pomoč pri izbiranju kakovostnih knjig za učence v tretjem triletju osnovne šole.

Zakaj

- Knjige so sicer primerne predvsem za učence v tretjem triletju osnovne šole, toda nekatere morda tudi že za zahtevne bralce v drugem triletju. Vsekakor pa so mnoge med njimi lahko privlačno branje tudi odraslim bralcem in kot nalašč za medgeneracijsko branje, torej za soočenje mnenj mladih in odraslih bralcev. Kakovostne mladinske knjige so namreč t.i. »večgeneracijske knjige«.

Kaj

- v seznam je vključenih okrog 280 kakovostnih knjig (ocenjene so z odlično ali prav dobro oceno); večina jih ima tudi anotacijo;
- vključili smo tako leposlovne kot tudi poučne knjige za to starostno stopnjo;
- upoštevali smo tako slovenske kot prevedene knjige,
- nove knjige in ponatise, ki so sedaj na voljo v knjižnicah in na knjižnem trgu (v glavnem so izšle v zadnjem desetletju, do vključno leta 2013),
- pri tem smo uporabili Priročnike za branje kakovostnih knjig oz. Priporočilne sezname mladinskih knjig, ki jih za vsako leto pripravlja MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo; dostopni tudi na spletni strani: <http://www.mklj.si/prirocnik/item/451>.
- ohranili smo postavitev knjig (slikanice, zbirke pravljic, fantastika, resničnost, poezija itd.) in obliko zapisa iz Priročnikov Pionirske,
- seznam vsekakor dopolnjujte s kakovostnimi knjigami po svojih željah in glede na knjižni fond v vaši ustanovi, predvsem pa s kakovostnimi novostmi,
- oblikujte na osnovi tega seznama krajše priporočilne sezname npr. za posamezne teme; upoštevajte želje in zanimanja mladih bralcev.

Legende in opombe

C = leposlovje do 9. leta
P = leposlovje od 10. leta dalje
M = leposlovje od 13. leta dalje
L = ljudsko slovstvo

A-stopnja = primerno tudi za starost do 3 let
B-stopnja = primerno za starost 3–6 let
1. stopnja = primerno za 1., 2. in 3. razred OŠ
2. stopnja = primerno za 4., 5. in 6. razred OŠ
3. stopnja = primerno za 7., 8. in 9. razred OŠ
M*-stopnja = primerno za srednješolce

Zaporedna številka zapisa, vodilka za vsa kazala v tej publikaciji

Kratki bibliografski podatki o knjigi se začnejo s priimkom avtorja

Oznaka knjižnične zbirke (postavitve) za mladino

Oznaka stopnje bralnih sposobnosti

75. KOVAČ, Polonca: Ptičje leto.
Ilustr. Alenka Vuk. Radovljica: Didakta, 2005, 28 str.

| C | 1. stopnja | slikanica, velike tiskane črke

| letni časi, ptice, živali v domišljiji

Slikanica priljubljene slovenske pisateljice prinaša v mladinsko leposlovje novo...

Oblikovna ali tehnična gesla in opombe

Kratka predstavitev knjige (anotacija)

Vsebinska gesla

LEPOSLOVNE KNJIGE

SLIKANICE

Makarovič, Svetlana: **Katalena**.

Ilustr. Kaja Kosmač. Ljubljana: Center za slovensko književnost, 2009. (Aleph; 135), 28 str.

| M | 3. stopnja | Ljudsko izročilo, naslovniško odprta pripoved
| družina, ljubezen, nasilje

Slikanica tandema Makarovič-Kosmač nadaljuje oživiljanje ljudskih praspороčil o tistih človekovih odzivih na življenje, ki postanejo za posameznika usodni, za spomin človeštva pa mitski (prva iz te serije je Rdeče jabolko, 2008). Tenzije trikotnika starši-hči-ženin, so bile za poljedelsko skupnost od nekdanj rodovitne in varne, če je bil ženin domačin, sin in varuh domače skupnosti. Kadar pa je bil snubec tujec, se je ta trikotnik spremenil v pravilo za katastrofo, nevarnost, nerodovitnost za nevestino skupnost. Naj je za deklico v vsakdanjem življenju pomenil tujec še tako mamljiv pobeg iz predpisanega trikotnika, pa po pravilu ljudskega izročila tak pobeg ne more prinesiti nič drugega kot pogubo za vse vpletene (razbojnik v obupu obglavi Katalenino družino) ter nerodovitnost in jalovost za skupnost (Katalena v trenutku predaje iz strahu okameni). To je sporočilo ljudske pesmi o Kataleni, kakor ga je v prozo občuteno presadila Svetlana Makarovič in kakor ga je v presunljivi, od naslovnice do zadnje strani, orakeljski ilustraciji upodobila Kaja Kosmač. Katalena (na hrbtni strani slikanice je natisnjena verzija te ljudske pesmi), ki je namenjena samostojnim izkušenim bralcem, je dokaz, da je slikanica samosvoja knjižna oblika, ki se razvija neodvisno od ostalih proznih ali lirskih knjižnih oblik, in zato kot taka ne pripada samo najmlajšim bralcem. (VZ)

Makarovič, Svetlana; Kosmač Kaja: **Rdeče jabolko**.

Ilustr. Kaja Kosmač. Spr. beseda Kaja Kosmač. Ljubljana: Center za slovensko književnost, 2008. (Aleph; 121), 44 str.

| M | 3. stopnja | Ljudsko izročilo, naslovniško odprta pripoved
| hčere, matere, volkovi, zlorabe, živali v domišljiji

Rdeče jabolko je variacija na temo Rdeče kapice, ki je izvorno precej drugačna od različic, kakršne so do sodobnega bralca prišle izpod peres Charlesa Perraulta in bratov Grimm. Je nasilna, tesnobna, zlovešča in drzna slikanica, ki ne okoliši, simbolno nabita študija pravljичnega lika in njegova »rehabilitacija«, ki jo odlikuje izbran jezik z arhaičnim pridihom. Ilustracije Kaje Kosmač prinašajo številne domiselne in preišljene detajle, ki uspejo še potencirati zlovešče vzdušje, kar ilustratorica dosega tudi z barvami; prevladujejo črna, siva in krvavo rdeča, ki daje celoti katastrofičen pridih. Ena redkih slikanic, ki ne predvideva zgolj otroškega bralca in ga vsekakor ne podcenjuje, se lahko pohvali tudi z okusnim oblikovanjem, škoda je le, da v informativnem uvodnem tekstu ne izvemo več o konkretnih virih oziroma predlogah za pričujoče besedilo. (GK)

Pavček, Tone: **Juri Muri gre po srečo**.

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Igor Saksida. Dob pri Domžalah: Miš, 2012, 64 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], pripoved v verzih, simbolična pripoved, slikanica +, spremna beseda

| domišljija, fantje, iskanje, otroštvo, poezija, potovanja, sreča, življenje

Pojdi z menoj: s pesmijo po Sloveniji.

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Dušica Kunaver, Mitja Gobec. Izbr. in prir. Blaž Pucihar. Ljubljana: Okaši, 2012, 53 str. Dodatek: zgoščenska

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], besedilo v narečju, ljudsko izročilo, slikanica +, spremna beseda, spremno besedilo
| Slovenija

Zbirka predstavlja 18 slovenskih ljudskih pesmi iz različnih obrobni slovenskih pokrajin, to so: Bela krajina, Prekmurje, Porabje, Koroška, Rož, Rezija in Slovenska Istra. Po vsebini so zelo raznolike, odlikavajo pestrost slovenskega ljudskega izročila in so hkrati dokument časa (vojaške pesmi, pesmi o izseljenstvu, ljubezenske in plesne pesmi). Zapisi besedil v različnih slovenskih narečjih so delno poenostavljeni, da bi bili dostopni sodobnim bralcem in poslušalcem; za lažje razumevanje besedila so ponekod dodane tudi razlage narečnih besed. Poleg Uvodne besede Mitja Gobca sta še dve spremni besedi Dušice Kunaver, Povabilo na pot in O pesmih: vsako pesem razlaga strokovno in hkrati pristrčno, jo umešča v čas in tedanje življenje, pojasnjuje vsebino in sporočilo. Knjigi je priložena zgoščenska z vsemi pesmimi: dve sta avtorsko uglasbeni in ponarodeli (F. Venturini, Nocoj, pa, oh, nocoj in M. Vilhar, Po jezeru bliz Triglava), drugim je Blaž Pucihar izbral vokalno in instrumentalno zasedbo. Knjiga je pravzaprav slikanica in ilustracije Damijana Stepančiča so še en močan ustvarjalni prispevek: dvostranske ilustracije upodabljajo sporočilo pesmi, vsebujejo elemente pokrajine in časa ter so izvirno in čudovito potovanje po pokrajinah, od koder so izbrane pesmi. Knjiga v celoti, umetniško prepričljivo in strokovno podprto, predstavlja dragocen delček naše kulturne dediščine. Gre za zelo dognan »naslovniško odprt« projekt, ki je lahko v užitek vsakemu bralcu in poslušalcu, ne glede na starost. Izšla pa je tudi v angleški izdaji, ki bo dobrodošla tako slovenskim potomcem v svetu kot tujcem. (tj)

Prešeren, France: Zdravljica.

Ilustr. Damijan Stepančič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013. (Velike slikanice), 23 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], himna, slikanica +, spremna beseda
| domoljubje, domovina, kulturna zgodovina, Slovenija, znamenite osebnosti

Sedmo kitico Prešernove Zdravljice oziroma našo himno zna skoraj gotovo na izust vsak šolar, česar pa verjetno ni moč trditi za ostale kitice. Zdaj lahko Zdravljico ne samo beremo, pač pa tudi gledamo, kajti ilustrator Damijan Stepančič je vsako kitico upodobil z dvostransko ilustracijo in ustvaril razkošno slikanico, ki je (spet) tiste vrste, da pritegne oko mlajših in starejših, v tem primeru starejših morda celo bolj kot mlajših. Zdravljico si je bilo sicer že davno moč tudi ogledovati, in sicer skozi ilustracije Janeza Vidica (bibliofilska izdaja), a tokrat ne gre zgolj za ilustracije, ki so, kot smo pri vrhunskem Stepančiču vajeni, spet nekaj posebnega, pač pa tudi za koncept oziroma celo predvsem za koncept, ki navduši s svojo inovativnostjo in izvirnostjo. Ilustrator se je namreč odločil duha besedila ponazoriti oziroma utelesiti s podobami nekaterih znanih oseb iz slovenske zgodovine, ki jim je skupen napreden, pogumen, svoboden in ustvarjalni duh. Bralec bo tako lahko na ilustracijah poiskal Primoža Trubarja, Edvarda Rusjana, Janeza Poldo, Jožeta Plečnika, Hermana Potočnika Noordunga, Srečka Kosovela, Kristino Brenkovo, Ido Kravanja, Friderika Ireneja Barago, Rudolfa Cvetka, Rudolfa Maistra, Janeza Vajkarda Valvasorja, Almo Karlin in barona Žigo Herbersteina ter o omenjenih tudi nekaj malega izvedel. (GK)

Rozman, Andrej: Urška.

Ilustr. Zvonko Čoh. Bibl. predh. France Prešeren. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2011. (Velika slikanica), 20 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, pripoved v verzih, slikanica +
| medbesedilnost, mladostniki, ošabnost, ples

Že naslov nam pove, da gre za prepesnitev Prešernove balade o ljubljanski nečimrnici Urški. Avtor s poročevalsko natančnostjo opiše usodno srečanje najstnice Urške s postavljaškim neznanim motoristom, ki se tragično konča v strugi pod savskim mostom. Napetost poročanja pesnik stopnjuje s sočnimi in neposrednimi žargonskimi poimenovanji, vse to pa s svojo poročevalsko »kamero« hudomušno dokumentira ilustrator, ki svoje kamere pravočasno ne usmeri le na prava mesta, pa naj bo v razgrete obraze ali razkrivajoča krila, ampak tudi v senčne koticke, kjer zagledamo ob drevo naslonjena oba zavrnjena avtorja – Prešerna in Rozmana. Slikanica je dobila nagrado izvirna slovenska slikanica 2011. (VZ)

Silverstein, Shel: **Drevo ima srce.**

Prev. Janez Jeromen. Ilustr. Shel Silverstein. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba, 2011, 55 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, ponatis, slikanica +
| drevesa, ljubezen, življenje

Shel Silverstein (1932–1999), ameriški pisatelj in pesnik ter glasbenik, je slovenskim bralcem znan predvsem po mladinskih oz. naslovniško odprtih pripovedih (Dolgomobil, Manjkajoči košček, Manjkajoči košček sreča Veliki O). Drevo ima srce je ponatis iz leta 1992. Avtor je napisal in narisal zgodbo o dečku, ki je igriv in vesel, vsak dan prihaja k drevesu, uživa njegova jabolka, se ziblje na njegovih vejah ... in zato se drevo počuti srečno. Odrasli mož pa je pridobitniški, od drevesa zahteva vedno več, drevo daje in daje, dokler ga postarani mož ne poseka in zgradi čoln, da bi ubežal zagrenjenosti od življenja. Ostane samo še štor, utrujeni starec lahko sede nanj in drevo je spet srečno. Črno-bela ilustracija je minimalistična risba, ki je že sama po sebi sporočilna, v kombinaciji z besedilom pa gradi originalno nežno zgodbo o dajanju in prejemanju, ki je prežeta tako z žalostjo in otožnostjo kot s sprejetjem in razumevanjem. Življenje je minljivo, toda živo bitje je srečnejše v dajanju in predajanju ... (TJ)

Štampe Žmavc, Bina: **Cesar in roža.**

Ilustr. Alenka Sottler. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 76 str.

| M | 3. stopnja | naslovniško odprta pripoved, slikanica problemska, za branje v nadaljevanjih
| ljubezen

V knjigi je zbranih devet pravljic, v katerih nastopajo klasični pravljичni junaki, prepoznavamo znane pravljичne motive in celo zglede po konkretnih pravljичnih besedilih. Toda avtorica jih je močno avtorsko predelala, predvsem v smislu posodobitve, ironije in celo parodije. Vsaj besedila – ki nekatera žal vendarle malo zanikajo v prepričljivosti in kakovosti – preveva avtoričina prepoznavna občutljivost in odlikuje njen blagozvočni jezik. Gre za nekakšno "reciklažo" klasičnih pravljic, ki so vsekakor primerne tudi za otroke, vendar bodo zagotovo več v njih doživeli odrasli, prav zaradi medbesedilnih učinkov in kritičnih zasukov v sodobnost. Podobno velja za ilustracijo Alenke Sottler, ki v novem, izvirnem likovnem izrazu (tempera na kockastem blagu), skozi nekakšno "mrežo" sedanosti prepušča elemente znanih pravljичnih svetov. Knjiga je v celoti, tako pravljичna besedila kot nenavadne ilustracije, zanimiva osvežitev med zbirkami slovenskih pravljic in originalen ustvarjalen

prispevek obeh umetnic k slovenski mladinski književnosti. Prejela je večernico za leto 2009, nagrado za najboljšo otroško in mladinsko leposlovno delo. (TJ)

Tan, Shaun: **Rdeče drevo**.

Prev. Vesna Česen. Ilustr. Shaun Tan. Ljubljana: Ebesede, 2012, 32 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, slikanica +
| čustva, domišljija, strah, upanje

V zadnjih letih smo dobili kar nekaj prevodov del vrhunskega avstralskega avtorja, Shauna Tana, ki je leta 2011 prejel prestižno nagrado ALMA, znanega po svojih nadrealističnih slikanicah za vse starosti. V Rdečem drevesu spremljamo rdečelaso deklico, ki ji gre na turoben dan vse po zlu, a zvečer vendarle dočaka kal žarečega upanja. Če tega v nadrealistični simboliki knjige zastopa razbohotenje rdečega drevesa sredi dekličine spalnice, pa nas njene črne misli ves dan nagovarjajo z različnimi podobami: mojstrsko naslikane ogromne ribe, ki lebdi nad njo med potjo skozi mesto; plovbe s papirnato barčico po razpenjenem morju; čudaške predstave, odigrane v neznanem jeziku pred nemim občinstvom; ter čudovitih stvari – fantastičnih letečih strojev, ki brezbrizno hite mimo njenega okna, zaklenjenega z žabico obžalovanja ... Rdeče drevo je osupljivo lepa in poetična knjiga, ki nagovarja bralce vseh starosti. Naša glavna pripomba v sicer zelo solidno izdelani slovenski izdaji, ki ji gredo pohvale za odlične reprodukcije slik in dosledno uporabo pisav iz izvornika, se tiče prevoda: ta namreč pogosto zgreši pomen originala (npr. dan se začne »brez pričakovanj«, namesto, da se v njem ne bi imeli »česa veseliti« – »nothing to look forward to« ipd.). Prevod spremnega teksta se poleg tega ni razširil na napise znotraj slik, ki podobam dajejo bistvene pomenske odtenke: značilen primer je zgoraj omenjena ključavnica, na kateri tudi v slovenski različici preberemo angleški »REGRET«. Če sklenemo, gre torej za knjigo več kot vredno branja, pri čemer pa bi bilo ob prihodnjih izdajah Tanovih mojstrovih vredno razmisliti o večjem vložku tako v prevod kot v njegov grafičen vpis v slike. (il)

ZBIRKE PRAVLJIC

Andersen, Hans Christian: 2 knjigi: **Pravljice**: prva in druga knjiga.

Prev. Silvana Orel Kos. Ilustr. Suzi Bricelj. Spr. beseda Milena Mileva Blažič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (Veliki pravljicarji), 243 str.
| M | 3. stopnja | opombe, pravljica klasična

Knjiga je nadaljevanje prve zbirke Andersenovih pravljic in kot taka še naprej neposredno iz danščine prinaša poglobljene prevode avtorjevih pravljicnih besedil. V drugi knjigi najdemo 24 tekstov, med katerimi je precej takšnih, ki so manj znani oziroma celo prvič prevedeni v slovenščino, je pa tudi ta študiozno zasnovana, saj vsebuje poleg spremne besede strokovnjakinje za mladinsko književnost Milene Mileve Blažič natančne opombe prevajalke. Zbirka je tako namenjena predvsem tistim, ki se profesionalno ukvarjajo s klasično umetno pravljico in z Andersenom, od mladih bralcev pa jo bodo vzeli v roke nekoliko starejši z zahtevnejšim literarnim okusom. Pohvaliti velja še komunikativne, z optimistično barvno paleto navdahnjene ilustracije Suzi Bricelj.

Božična knjiga.

Ilustr. Jindra Čapek, Zuzana Bočková Bruncková, Jitka Němečková. Ljubljana: Sanje, 2012. (Sanje), 479 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, o avtorjih, spremna beseda
| božič, prazniki

V bogato ilustrirani Božični knjigi je zbranih trinajst pravljic in zgodb, ki nagovarjajo tako otroškega kot odraslega bralca, nekatere celo bolj slednjega. To se navsezadnje pokaže že v izboru avtorjev, ki so sledeči: Afanasjev, Andersen, brata Grimm, Čapek, London, Henry, Puškin, Bulgakov, Tolstoj, Hulpach, Daudet in Stifter. Njihovim zgodbam je skupno, da se dogajajo pozimi, mnoge na praznični dan, bodisi božič bodisi na silvestrovo, sicer pa so ubrane zelo različno. Ene bolj, druge manj veselo, ene so bolj lirične, druge trdno prizemljene, tretje so klasične pravljice ... Božična knjiga je tako primerna za zimske dni nasploh, še posebno, ker je ni oplazil osladen, kičast, veseljaški praznični duh in je že zato prava knjiga presenečenj. Kdor bo v njej iskal vesele medvedje družine, ki odvijajo darila ali Božičke in jelenčke, bo iskal zaman. Prav bo iskal tisti bralec, ki si želi dobro pisane besede in raznolikosti. Božična knjiga se namreč ponuja predvsem kot nekakšna specialna antologija velikih avtorskih imen in njihovih zgodb, postavljenih v zimski, pogosto praznični čas. Knjiga, ki jo sklepajo kratki zapiski o avtorjih in besedilih (dobrodošla bi bila še beseda ali dve o ilustratorjih), lahko torej služi bodisi kot vpogled v zakonitosti pravljичnega sveta, bodisi kot uvod v velike klasike, bodisi kot dober izgovor za družinsko druženje. (gk)

Makarovič, Svetlana: **Svetlanine pravljice=Svetlana's fairytales.**

Prev. Alan McConnell Duff, Martin Cregeen. Ilustr. Alenka Sotler. Spr. beseda Tilka Jamnik, Darja Lavrenčič Vrabec. Dob pri Domžalah: Miš, 2008, 843 str.

| M | 3. stopnja | besedilo tudi v drugem jeziku

Antologija v slovenščini in angleščini, ki je izšla ob avtoričini 70-letnici, prinaša 60 pravljic iz njenega več kot tridesetletnega pravljичnega ustvarjanja. Avtorica je pravljice sama izbrala: vse od Pekarne Mišmaš, ki je prvič izšla leta 1974, pa do Mesečinske strune, ki jo je napisala v letu izida antologije; med njimi so nekatere v novejših različicah. Pravljice je ilustrirala akademska slikarka Alenka Sotler; uspelo ji je upodobiti občutenja (predvsem odraslih bralcev) ob branju, kompleksnost sporočil ter umetniško prepričljivost. Prevod v angleščino omogoča spoznavanje avtorice v mednarodnem prostoru, hkrati pa je svojevrsten izziv tudi slovenskim bralcem. Dvojezična antologija ima tudi spremno besedo (Svetlanina pravljичna ustvarjalna preja) in Bibliografijo književnih izdaj za otroke in mladino Svetlane Makarovič, ki sta prav tako prevedeni v angleščino. Antologija v celoti – tudi oblikovanje in oprema sta vrhunska – predstavlja enega največjih založniških dosežkov v letu 2008 in je prava poslastica predvsem za odrasle bralce in strokovnjake s področja književnosti. (TJ)

Živalska govorica: slovenske basni in pripovedi o živalih.

Ilustr. Adriano Janežič. Izbr. in prir. Monika Kropelj. Izbr. in prir. Roberto Dapit. Radovljica: Didakta, 2011. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 64 str.

| L | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], basni, ljudsko slovstvo, spremna beseda
| etnografija, Slovenija, živali v domišljiji

STRIPI

Colfer, Eoin; Donkin, Andrew: **Artemis Fowl: roman v stripu.**

Prev. Dušan Rebolj. Ilustr. Giovanni Rigano, Paolo Lamanna. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Srednji svet), 49 str.

| M | 3. stopnja | priredba, za jezikovno vzgojo
| demoni, fantastična bitja, škratje, vzporedni svetovi

Artemis Fowl je izjemno brihten in zvit najstnik, ki si želi povrniti družinsko premoženje in pridobiti moč za obvladovanje sveta. Jabolko ni padlo daleč od drevesa, saj Artemis sledi družinski tradiciji in nima pomislekov glede svojih zločinskih nakan. Vilinski svet je za večino fikcija, za Artemisa pa možnost za pridobitev ene tone zlata. Kljub naprednim tehnološkim pripomočkom Artemisa in predstavnikov vilinjega policijskega odreda ter inovativnemu prepletu dveh svetov, pa lahko značaje večine oseb označimo za klasične, ne pa tudi stereotipne. Za hladnega Artemisa je materino zdravje pomembnejše od zlata – kar ga dela deškega, vilinka Marjeta Mali pa mora izpolnjevati človeške želje – kar je v vsej literarni tradiciji osrednja lastnost vil. Vpetost starih vzorcev v sodobno zgodbo je dobra kombinacija, da v toku zgodbe napetost ne popusti. Barvna ilustracija stripa, ki se poigrava z večdimenzionalnostjo, pripomore k soustvarjanju nepredstavljivega, zlasti izjemno tehnično naprednega sveta podzemnih prebivalcev. Bralcem knjig o Artemisu Fowlu (šest jih je že prevedenih v slovenščino) bodo ilustracije morda uničile kakšne lastne predstave, tistim pa, ki knjig niso brali, prinašajo le dodatno vrednost. Strip seveda ni knjiga, a avtor, ilustrator in prevajalec so svoje delo opravili brezhibno, skromnejše možnosti za ubeseditev dopolnjuje slika, hkrati pa takšna kombinacija lahko pritegne tudi nekoliko mlajše ali oklevajoče bralce. (KS)

Kostner, Walter: **Tik in Tak.**

Prev. Petra Riesman. Ilustr. Walter Kostner. Ljubljana: Novi svet, 2008, 2013. 120 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, naslovniško odprta pripoved, o avtorjih, strip, velike tiskane črke

| čustva, empatija, klovni, modrost, vrednote

Lika Tik in Tak (orig. v ital. Gibi e Doppiaw) sta bila zasnovana v prvi polovici osemdesetih let, prvi stripi so bili objavljeni v reviji Città nuova, potem pa v petnajstih revijah po vsem svetu, prevedeni so v več svetovnih jezikov, posneti kot TV risanke in interaktivni cede-rom. Ta album prinaša 150 kratkih stripov, ki prikazujejo različne situacije: življenjske izkušnje, pozitivna dejstva in spodrsaljaji, sanje, razočaranja, odkritja ... Tik in Tak opazujeta, da bi razumela in se šele nato odzoveta, delujeta počasi in mirno, izražata se z malo besedami, ki so jasne. Poskušati najti sebe in razumevanje do drugih. Njune zgodbe spominjajo na »poetiko realizma«, izhajajo iz našega življenja in iz glavnih bivanjskih tem; diskretno nam predlagajo nove poti ... Delujejo kot povabilo, naj skupaj s Tikom in Takom odkrijemo umetnost življenja. Priporočamo tako mladim kot odraslim bralcem. (TJ)

Kostner, Walter: **Tik in Tak. Spoprijemanje z življenjem.**

Prev. Petra Vončina. Ilustr. Walter Kostner. Ljubljana: Novi svet, 2013, 48 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjiga je del nanizanke, naslovniško odprta pripoved, o avtorjih
| klovni

Kostnerjeva klovnička Tika in Taka v slovenskih prevodih že poznamo iz več izdaj v preteklih letih. Stripi so nastajali kot odgovori na vprašanja, ki so se porajala otrokom ob odraščanju, spoznavanju življenja in sveta; tako zelo so se priljubili, da so jih prenesli v televizijske risanke. Minimalistične risbe so zgovornejše od besed, ki jih je v njegovih stripih v resnici malo. Vsi stripi obravnavajo glavne bivanjske teme: minljivost, neskončnost in pomembnost sedanjega trenutka, opozarjajo na razliko med imeti in dati, opozarjajo na žlahtne medsebojne odnose itd. Vse skupaj pa je jasno, obzirno, ljubeznivo, prepričljivo in z mnogo poetičnega naboja. Tik in Tak prepričata in očarata s svojimi

preprostimi življenjskimi modrostmi, ki so mladim bralcem (in ne samo njim) dobrodošli predvsem zaradi pozitivne naravnosti, saj se je z njimi res nekako lažje "spoprijemati z življenjem". (TJ)

Lavrenčič, Matej: **Male črne skrbi**.

Ilustr. Matej Lavrenčič. Ljubljana: Forum, 2005. (Republika Strip; 4), 68 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih, strip

V Lavrenčičevem prvem velikem stripovskem albumu se bralec – najverjetneje starejši najstnik ali odrasel stripovski navdušenec – sreča z mačkom in s psom, ki ju napadejo skrbi. Ko prijatelja spoznata, da imata skupnega sovražnika, skleneta, da se ga bosta s skupnimi močmi znebila, a bolj ko se s skrbmi ukvarjata, bolj prisotne so. Na koncu že povsem izmozgana junaka vendarle najdeta (morda malce sporno) rešitev; s skrbmi se sprijaznita in jih ignorirata, dokler kar same ne izginejo oziroma odfrčijo. Lavrenčič jih namreč domiselno upodobi kot črne ptice, ki s svojo snovno prisotnostjo izjemno uspešno ponazarjajo nadležnost resničnih skrbi. Strip poleg izvirne ideje odlikujejo duhovite domislice, ki se porajajo kot odgovori na vprašanje, kako skrbi odpoditi. Zabavne detajle pa bo bralec našel tudi na risbah, ki temeljijo na poigravanju s črnimi in belimi ploskvami, s čimer avtor ustvari zanimivo vizualno dinamiko.

Ratte, David: **Popotovanje očetov**.

Prev. Aleš Berger. Ilustr. David Ratte. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba, 2013, 144 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO]

| očetje, potovanja, svetopisemske zgodbe

Predelave svetopisemskih zgodb so v svetovni literaturi stalnica že vse od oblikovanja celovitega pojma Sveto pismo. V mladinski književnosti so take predelave večinoma namenjene katehezi, nekatere zgodbe pa so postale zimzeleni del potrošnih izdaj (npr. Noetova barka). Manj pogosto te izpeljave odpirajo nove, inovativne poglede. Strip francoskega striparja Davida Ratteja, nagraden z najprestižnejšo stripovsko nagrado mednarodnega festivala Angoulême, zagotovo sodi med slednje. Jona, Alfej in Simon, trije očetje novozaveznih apostolov, ki jih zgodba poveže pri iskanju pobeglih sinov, posebej tri značajske tipe in njihovo doživetje zgodovinskih, socialnih, političnih in kulturnih danosti okupirane Galileje in Severne Palestine na začetku našega štetja. Z njihovim iskanjem avtor na humoren način razkriva probleme tistega časa in sveta, podobne današnjim problemom: stereotipe, ki vodijo v versko, rasno in nacionalno nestrpnost, sektaštvo, pa probleme z okupatorji in člani osvobodilnih gibanj. Med iskanjem se srečajo z izrednimi dogodki, ki jih sicer opisujejo evangeliji, vendar jih ne dojemajo na usoden, religiozen način, še več, ti dogodki nobenega od očetov notranje ne spremenijo, tudi soočanja z usodami njihovih nerazumljivo vpletenih sinov so le del siceršnjega preprostega dozorevanja. Strip torej nima religiozne tendence, ne uči zgodovine, ne propagira domoljubja in ne nacionalizma. Njegov pomen je podoben pomenu Asterixa, ki na korektno zgrajenem zgodovinskem ozadju vzpostavlja še eno vez med nekoč in danes, med očeti in sinovi; torej utemeljen občečloveški vprašaj. Žal prevod na nekaterih mestih uporabi formalno slovensko liturgično dikcijo, zato ta mesta niso uglašena z ostalim naravno duhovitim besednim in likovnim pripovedovanjem, ta disharmonija pa lahko bralcu vsiljuje drugačno konotacijo, kot jo strip ima. (VZ)

Sfar, Joann: **Mali princ: stripovski album po knjigi Antoina de Saint-Exupéryja**.

Prev. Ivan Minatti. Ilustr. Joann Sfar, Brigitte Findakly. Bibl. predh. Antoine de Saint Exupéry.
Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 110 str.
| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], priredba, strip
| ljubezen, prijateljstvo, smisel, večni otrok, vrednote

FANTASTIKA

Bach, Richard: **Jonathan Livingston Galeb.**

Prev. Dušan Ogrizek. Spr. beseda Maša Ogrizek. Fotogr. Russell Munson. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2012. 139 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], fotografije, naslovniško odprta pripoved, nov prevod, nova izdaja, spremna beseda, spremno besedilo, za pogovore o knjigah
| drugačnost, galebi, simboli, svoboda, živali v domišljiji

Klasik mladinske književnosti (sodeč po pogostih ponatisih v zadnjih letih, ki nedvomno govorijo o njegovi priljubljenosti) v slovenski literarni prostor tokrat vstopa z novim prevodom. Ta od izvornika odstopa precej bolj kot njegov predhodnik (prevod Janeza Gradišnika iz leta 1974), saj izčiščeni, a hkrati poetični Bachov slog pogosto sloveni opisno. V novem prevodu je tudi nekaj dobrodošlih zamenjav že arhaičnih Gradišnikovih izrazov. Bachova metaforična zgodba o galebih, ki se vsem družbenim pravilom navkljub odločijo preizkušati in izboljševati svoje letalske zmožnosti ter ne živeti samo za hrano, je eno izmed večno priljubljenih klasičnih del literature o odraščanju in oblikovanju lastne identitete, hkrati pa najboljšo delo ameriškega pisatelja, navdušenega letalca in okoljevarstvenika, kar knjigi zagotavlja prepričljivo avtobiografsko podlago. Knjigi so dodane opombe prevajalca, pohvaliti pa velja tudi spremno besedo Maše Ogrizek. (TB)

Beckett, Bernard: **Geneza.**

Prev. Irena Duša. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2012. (Odisej), 156 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], za pogovore o knjigah
| etika, prihodnost, roboti, šola

Pripoved novozelandskega pisatelja in učitelja se posameznikovega zavedanja o samem sebi dotika sicer na žanrski podlagi znanstvene fantastike, a s postopkom literarizirane arheologije. Zgodba nas postavi v leto 2075, in sicer na sprejemni izpit študentke Anaksimander. V petih predpisanih urah preizkusa se pred bralcem razvije geneza tako neke osebe (v legendo ovitega Adama Forda), kot človekove misli o samem sebi, človeški družbi in državi. V času natančno zastavljenih izpraševalčevih vprašanj in prav tako izčrpnih odgovorov kandidatke za Akademijo skupaj s slednjo odkrivamo plast za plastjo, tudi genezo same Anaksimander, ki doživi vrh v zadnji minuti izpita, s katero se zgodba tudi konča. Knjiga ni odlično izhodišče le za šolski pogovor o literarnih ali znanstvenih postopkih ustvarjanja, ampak tudi za pogovore o življenjskih okoliščinah, idealih in perspektivah najstnikov. (VZ)

Boie, Kirsten: **Alhambra.**

Prev. Stana Anželj. Ljubljana: Sanje, 2012. (Sanje. Mladinski roman), 413 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], slovar, spremna beseda, za pogovore o knjigah
| Alhambra, Granada, inkvizicija, Krištof Kolumb (1451-1506), novi vek, odkritja, pustolovščine, Španija, večkulturnost, vzporedni svetovi, zgodovina

Colfer, Eoin: **Artemis Fowl**. 4 naslovi: **Izgubljena kolonija**, **Neskončna šifra**, **Operacija Arktika**, **Zahrbtna Opal**.

Prev. Urša Vogrinc Javoršek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004 - 2008. (Srednji svet), 347 str.

| M | 3. stopnja | knjige so del nanizanke

| demoni, fantastična bitja, fantastični svetovi, škratje, vzporedni svetovi

Peta zgodba o Artemisu Fowlu v literarnem smislu res ne prinaša kaj posebno novega, pa vendar po prepričljivosti nekoliko zaostaja za prejšnjimi. Gre za ponovno srečanje s prepoznavnim in preizkušenim literarnim konceptom, v katerem se najstniški genij tokrat pomeri z vrstnico in enakovredno teknico, dvanajstletno Minervo, hčerko uglednega brazilskega lepotnega kirurga. Minerva ugrabi demona in s tem ogrozi človeško in vilinsko civilizacijo, grožnja uničenja pa poveže stara prijatelja, vilinko Marjeto Mali in Artemisa Fowla, v zavezništvo, s katerim si prizadevata ohraniti časovni urok in ločiti svet demonov od sveta ljudi. Spopad dveh genijev prinaša kup dinamičnih in presenetljivih zapletov, ki jih podpira skrbno domišljen pripovedni slog (izstopa izvirna izbira besedišča) in odličen prevod Urše Vogrinc Javoršek. Avtor žanrsko mešanico znanstvene fantastike in kriminalke začini z ravno pravšnje mero vzgojnosti, ob čemer ves čas sledi razvojni stopnji svojega junaka, ki je kot štirinajstletnik že globoko sredi najstniškega hormonskega vrenja. Tako je pripoved nevsiljivo motivirana s psihološkim in telesnim zorenjem glavnega junaka, ki ob številnih preizkušnjah doživlja počasno, a zanesljivo osebnostno in moralno preobrazbo. (IM)

De la Mare, Walter: **Tri kraljeve opice: "kako se kratkočasijo veliki principi"**.

Prev. Janez Gradišnik. Ilustr. Mildred E. Eldridge. Spr. beseda Janez Gradišnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1986. (Biseri), 280 str.

| M | 3. stopnja | nova izdaja

Gaiman, Neil: **Pokopališka knjiga**.

Prev. Maja Novak. Ilustr. Dave McKean. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2011. (Knjižnica Sinjega galeba; 325), 296 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| fantje, nadnaravno, pokopališča, sirote, smrt, vzporedni svetovi

Ameriškega pisatelja in scenarista Neila Gaimana že dobro poznamo po njegovi uspešnici Coraline, v slovenščino prevedeni leta 2008. Njegova druga velika uspešnica z naslovom Pokopališka knjiga, ki je prejela že kar nekaj nagrad, je nenavadna zgodba o odraščanju popolnoma običajnega fanta Nobena Malija. Od ostalih se razločuje le po tem, da odrašča na pokopališču, kjer ga vzgajajo duhovi pokojnikov, ki so ga rešili gotove smrti. Medtem ko so njegove starše kruto umorili, je fantiču uspelo pobegniti na sosednje pokopališče, kjer so ga medse sprejeli mrtvi, ki ga po svojih zmožnostih poskušajo vzgojiti in zaščititi pred nevarnostjo zunanjega sveta. Pred nami tako poteka zgodba o nenavadnem odraščanju in nekonvencionalni vzgoji, v okviru katere se učenje abecede in drugih osnovnih stvari, potrebnih za »pravo« življenje, prepleta z učenjem medlenja, strašenja in hoje v sanjah. Skozi pripoved se nam razkrivajo junakov odnos do zunanjega sveta, njegovi poskusi, da bi se vključil v »normalno« življenje, in čisto vsakdanje tegobe odraščanja. Omeniti moramo še odličen prevod Maje Novak, ki zgodbo še dodatno popestri ter ji doda svežino in iskrenost. (PP)

Gardner, Sally: **Jaz, Koriandra**.

Prev. Darica Majer Leban. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 295 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| Anglija, hčere, London, magija, matere, novi vek, stoletje, 17., vile

Mladinski roman prepleta pravljíčno zgodbo o vilinskem svetu onkraj našega, kjer se odvija boj med črnim in belim, in zgodovinsko pripoved, postavljeno v 17. stoletje. Slednja z razpiranjem realnih političnih in verskih dogodkov (Cromwell premaga škotskega kralja Karla II., ki zbeži v Francijo, oblast pa prevzamejo puritanci), tako na ravni dvora, kot vsakodnevnega življenja malega človeka, zagotavlja trdno ogrodje napetega branja. Literarni liki so sicer pravljíčno stereotipni, a domišljeni, tako da so posamezni dogodki vseskozi vpeti v mrežo smiselne motivacije. Avtorica v različnih situacijah razpira tudi problem nestrpnosti, tako na osebni kot na širše družbeni, organizirani, ravni. Napet in privlačen ter hkrati koherenten, z zgodovinsko stvarnostjo prepleten roman. (TB)

Goudge, Elizabeth: **Beli konjiček.**

Prev. Dušanka Zabukovec, Romana Verbič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Žepnice), 256 str.

| M | 3. stopnja | ponatis

| dekleta, fantastična bitja, fantje, konji, pogum, skrivnosti

Dolgih 15 let je trajalo (prva izdaja v zbirki Odisej), da je med slovenske mlade in tudi manj mlade ljubitelje fantazijske literature ponovno prišel ponatis klasične fantastične pripovedi, pravljíce, Beli konjiček. Nedvomno bi si zaslužila bolj "razkošno" izdajo, tudi primerno spremno besedo o avtorici in njenem delu, kot je "žepniška". Beli konjiček je že klasično delo angleške mladinske književnosti, izšlo je leta 1946 in še istega leta prejelo prestižno nagrado "Carnegie Medal", s prepoznavnimi motivi in pisateljskimi potezami najbolj žlahtnih del angleške fantazijske književnosti. Ubeseđuje zgodbo sirote plemiškega rodu, Marije Svetlodolske, viktorejanskega dekleta, ki se po smrti očeta skupaj s svojo vzgojiteljico Posončnico in psičkom Repkom odpravi v svoj novi dom, Mesečev dvorec, ki je domovanje njenega sorodnika, ta pa je zanjo popolni neznanec. Že njeno prvo, hipno srečanje z divjim, vilinskim belim konjičkom, samorogom, da slutiti, da bo zgodba tesno prepletena s skrivnostmi, z magijo in da bo glavna književna oseba deležna v tej skrivnostni deželi mnogih prigod. Seveda je Marija ključna oseba pri razrešitvi prekletstva iz davnih časov, ki je pregnalo iz kraljestva Mesečevja vse bele konje. V skladu z zakonitostmi pravljíc dobro zmaga in spet se v deželi vzpostavi ravnovesje in mir. Po romanu je bila leta 1994 posneta tudi televizijska nadaljevanka (deloma je bila posneta tudi pri nas, v njej je nastopila tudi ugledna slovenska gledališka in filmska igralka Polona Vetrih), lani pa tudi film z naslovom Skrivnost Mesečevja. (DLV)

Hammerschmitt, Marcus: **Projekt Herkules.**

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2008. (Najst), 168 str.

| M | 3. stopnja

| hekerstvo, kibernetika, kiborgi, tehnika

Mladinska znanstvena fantastika je postavljena v leto 2030, ko se povezanost s sodobnimi multimedijскими napravami razvije do te mere, da je mogoče informacije nalagati neposredno v človeško telo. Najstniška družčina Menna, Flexa in Paule se, kot večina mladih, zabava z informacijskim piratstvom in išče vedno nove meje za krajo strogo zaščitene intelektualne lastnine. Zgodba se zaplete, ko jih za poizkus izkoristi znanstvenik, bivši sodelavec v revolucionarnem vojaškem projektu, in jim podtakne informacijski material, s katerim si naložijo tudi tako imenovani »cross over« – zmožnost neposrednega prehajanja v druge sisteme – od računalniških sistemov, do sistemov zavesti. Avtor upošteva vse glavne elemente sodobnih znanstveno-fantastičnih klasikov. Prikazana potencialna prihodnost se zdi mogoča, opisani svet je predstavljen kompleksno, tako zaradi

večplastnega vpletanja novih, smiselno spremenjenih elementov, kot zaradi dobro povzete baze naše sedanosti. Znanstveno-fantastični elementi temeljijo na poglobljenem uvidu v našo vsakodnevno stvarnost, iz znanstveno-tehničnega, predvsem pa iz družbenega vidika. Glavni literarni liki so prepričljivo psihološko orisani, tudi preko nevsiljive umestitve v širši družbeni kontekst. (TB)

Hammerschmitt, Marcus: **Yardang**.

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011. (Najst), 195 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih

| mladostniki, očetje, pustolovščine, ugrabitve, upori, vesolje

Marcusa Hammerschmitta na našem knjižnem trgu poznamo že kot avtorja romana Projekt Herkules, ki je izšel leta 2008 pri Cankarjevi založbi v zbirki Najst. Tudi roman Yardang ostaja pri znanstvenofantastični tematiki z najstniki v vlogi glavnih junakov. Sylvain, Thomas, Adiabele in Shosa se spoznajo v neke vrste poboljševalnem programu. Sprva si sicer ne zaupajo najbolj, nato pa se spoprijateljijo. Vsak ima sicer svoje težave, vendar je njihova skupna točka ta, da se na vesoljski postaji Yardang počutijo utesnjene. Skujejo načrt in ugrabijo ladjo Ubuntu, ki jo Sylvainov oče skrivoma pripravlja za boj za odcepitev Yardanga od matične Zemlje. Z ladjo se podajo na vznemirljivo popotovanje po vesolju, vendar ne gre vse vedno po načrtih. Roman Yardang odlikuje pustolovska in razgibana zgodba, primerna tako za mlajše kot tudi za odrasle bralce, kot vsak dober znanstvenofantastičen roman pa veliko pove tudi o današnjem svetu, v katerem živimo. (PP)

Hearn, Lian: 3 naslovi: **Meč v tišini, Sijaj mesečine, Sledovi v snegu**.

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006 - 2007. (Srednji svet), 384 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe, o avtorjih

| fantastični svetovi, fantje, pogum, pustolovščine, sirote

Zgodovinska saga je umeščena v fantazijsko deželo, ki s svojo podobo in običaji močno spominja na fevdalno Japonsko. Mladi Takeo, s pravim imenom Tomasu, se mora zaradi nasilja lida Sadamuja iz mirnega otroka preleviti v bojevnika. Presenetijo ga lastne, izjemno nenavadne sposobnosti, ki pa jih ob pomoči rešitelja in zaščitnika Šiguruja Otorija ter pripadnikov skrivnostnega Plemena še nadgradi. V zgodbi je čutiti vplive japonske literature, tako v obliki, ki sledi tradicionalni zasnovi daljših romanov o plemenitih rodbinah, kot v slogu, ki pogosto spominja na kratke impresionistične haikuje ali nize tank. V podobah bojevnikov, njihovih nadnaravnih zmožnostih ter načinih fizične in psihične priprave najdemo vzporednice s samuraji in nindžami, povsem razvidno pa je tudi, od kod je avtorica zajemala ideje za opise tradicionalne družbe. Glavne osebe niso zasnovane črno-belo. Čeprav je jasno, kdo stoji na strani dobrega in kdo ne, pa se v vseh prepletajo različne želje in potrebe, ki bi jih kaj lahko zanesle na drugo stran. Prav dileme, ki včasih izvirajo iz zavezanosti tradiciji, drugič spet iz zvestosti lastnemu jazu, so poleg zapletene zgodbe o bojih za oblast in prevlado kakor tudi zgodbe o ljubezni, gonilo in čar Sage o Otorijih. (ks)

Le Guin, Ursula K.: **Atuanska grobnica**.

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Gail Garraty. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006. (Srednji svet), 176 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah

| čaravnice, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija, samopodoba

Če koga, potem bi zagotovo lahko ameriško pisateljico Ursolo Le Guin imenovali za doktorico fantastične pripovedi. Prvič smo se z njo srečali, sicer zelo pozno, a v odličnem prevodu prve knjige iz

cikla o Zemljemorju, Čarovnik iz Zemljemorja. V Atuanski grobnici, drugem delu cikla, spremljamo usodo deklice, ki je od rojstva določena za svečenico Grobnice in s tem za varuhinjo zaklada, skritega nekje v podzemnem labirintu. Dajo ji ime Arha, Požrta žena, postane nedotakljiva in po 14. letu bo postala vrhovna gospodarica samotnega sveta znotraj obzidja grobnic. A ta nedotakljivost pomeni tudi praznjenje srca in zavedanja o sebi, in oblast v resnici pomeni oblast nad samoto, temo in brezimnim. Prvi vzgib, ki jo iz požrtosti vabi k zavedanju, je izkušnja z žensko kot teknico, ko se kot najstnica spopade s svojo nadzornico Kossil. Počasi spozna obstoj dvoma in nevere, odločilno pa na njen ponovni vzpon v življenje vpliva srečanje z magom Tenarjem, ki se pri poskusu kraje grobničnega zaklada ujame v past, v kateri bi ga morala Arha pokončati. Njuna srečanja rodijo zaveznitvo, Arha se osvobodi feminizma v zameno za vlogo sopotništva, ta pa obema pomaga k osvobajanju in osebni rasti. Kljub mnogim odlikam, ki prežemajo vse nivoje tega romana, je najodličnejše mojstrstvo pisateljice čar skoraj fizično občutenega vzdušja, v katerem spremljamo sago o Arhi. (VZ)

Le Guin, Ursula K.: Čarovnik iz Zemljemorja.

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Ruth Robbins. Spr. beseda Dušan Ogrizek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (Srednji svet), 224 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, o avtorjih, za pogovore o knjigah

| čarovniki, čarovništvo, fantastična bitja, fantastični svetovi, samopodoba, zmaji

V približno štirih desetletjih, ki so minila od nastanka izvirnika do izida njegovega slovenskega prevoda, se je Čarovnik dodobra uveljavil kot prvi del enega izmed klasičnih ciklov sodobne fantazije. Številnim novejšim avtorjem tega žanra je tako zaveden ali nezaveden vzor mariskaj iz romana, s katerim nas Le Guinova vpelje v svoj fantazijski svet prek spiralne poti, ki jo po njem opravi naslovni junak Ged. Tako njegove prigode na poti kot raznoliki kraji in liki širnega arhipelaga so nam pri tem podani z nekoliko privzdignjenim jezikom, ki pa je obenem skrivnostno zadržan in prek pronicljive ekonomije besed neprestano izraža izvrsten občutek za stvarnost; ob takšnem jeziku lahko uživamo tudi v slovenskem prevodu, dragocenem izdelku očeta sodobnega prevajanja za mlade, ki le redko zgreši bistveni odtenek izvirnika, največkrat pa resnično osupne s preciznostjo svoje prevodne interpretacije. A kakor koli, spiralna pot je tudi simbol Gedove zasebnosti, saj na klasičnem popotovanju razvojnega romana opravi prvi krog osebne rasti: od dobesedno brezimnega pastirčka z zakotnega otoka, prek jeznega in nadarjenega mladeniča do mladega moškega, ki je sposoben sprejeti lastno senco. Prav skozi takšno osebno rast se še najbolj očitno kaže sicer venomer prikrita, a poglobljena svetovnonazorska in etična plat dela, ki jo je avtorica akademskega pedigreja osnovala predvsem na Jungu, dognanjih novejših antropologije in vzhodnjaških filozofijah.

Le Guin, Ursula K.: Poslednja obala.

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. Gail Garraty. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Srednji svet), 231 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija, samopodoba

Poslednja obala je tretja iz serije štirih knjig iz klasičnega cikla fantazijske književnosti Saga o Zemljemorju, priznane pisateljice Ursule K. Le Guin, ki je začel izhajati že davnega leta 1968. Sago o Zemljemorju po pomembnosti uvrščajo ob bok Tolkienovemu Gospodarju Prstanov, osvojila pa je tudi vrsto pomembnih literarnih nagrad. Mladinska knjiga je leta 2005 izdala prvo knjigo Čarovnik iz Zemljemorja, naslednje leto ji je sledila Atuanska grobnica, na prevod četrte knjige, Tehanu, pa še čakamo. Zemljemorje je izmišljen svet, poln otokov, otočij in zalivov, kjer igrajo glavno vlogo magija, čarovniki, demoni in zmaji. Skozi fantastično zasnovane kraje in neobičajno zgodbo nas vodi pripoved

o življenju in dogodivščinah najprej čarovniškega vajenca, v tretji knjigi pa že Arhimaga Geda. V tretjem delu v Zemljemorju nastopijo nemirni in vznemirljivi časi; čarovniki pozabljajo čarne besede, uroki izgubljajo svojo moč, ljudi zajameta obup in strah. Svetu, katerega bistvo je magija, grozi konec. Arhimag Ged se v spremstvu mladega prestolonaslednika Arrena odpravi na dolgo in naporno popotovanje v neznani svet, svet onkraj meja smrti, po odgovore in rešitev, s katero bi Zemljemorju povrnil svetlobo in magične moči. Avtorica nas tudi v tretjem delu očara s svojim nekoliko skrivnostnim, magično zapletenim in privzdignjenim jezikom ter nam skozi celotno zgodbo tankočutno nakazuje nov pogled na zavedanje in sprejemanje samega sebe. (PP)

Le Guin, Ursula K.: **Tehanu**.

Prev. Dušan Ogrizek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Srednji svet), 244 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah
| čarovniki, čarovništvo, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija, samopodoba, spol, zlorabe, ženske

Zakaj ljudje počnemo, kar počnemo?" je ključno vprašanje četrte knjige Sage o Zemljemorju. Tu skleneta ločeni odisejadi po fantazijskem arhipelagu Ged, ki iz zgubljenega dečka in čarovniškega vajenca dozori v mogočnega rokejskega arhimaga, ter Tenar, ki iz deklince Arhe, temačni grobnici žrtvovane svečenice, dozori v svobodoljubno gontsko gospodarico. Odločujoči lik te knjige je deklica Tehanu, ki jo ostarela in ovdovela Tenar sprejme v varstvo pred okrutnimi ljudmi. Odločujoč zato, ker se zaradi nje Ged in Tenar, ki sta se spoznala v Atuanski grobnici, zdaj izmučena in razočarana, končno spet srečata in ker ju v okoliščinah, ki postavljajo vse njuno upanje pod vprašaj, reši prav Tehanu. Čeprav so Ged, Tenar in Tehanu epski junaki, so "iz mesa in krvi" in v pretanjenih odtenkih slikajo žensko in moško naravo, vsako s svojimi izjemnimi danostmi in tragičnimi nemočmi, hkrati pa se v posameznih trenutkih izpostavijo kot osebnosti in presegajo ti dve vlogi tam, kjer ju želi zakoličiti stereotip družbe. Tehanu predstavlja tudi vrh izvirnega obračuna sage z nasiljem in še posebej z nasiljem nad ženskami. Zaradi svoje umetniške in etične teže, ki ju podpira tudi odličen prevod, bi povsod, kjer v šolah govorita Homer in Tolkien, morala imeti besedo tudi Ursula Le Guin. (VZ)

Le Guin, Ursula K.: **Zgodbe iz Zemljemorja**.

Prev. Dušan Ogrizek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Srednji svet), 344 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], knjiga je del nanizanke, za pogovore o knjigah
| čarovniki, etika, fantastična bitja, fantastični svetovi, magija

Še vedno plodovita ustvarjalka fantastičnih literarnih svetov, ameriška pisateljica in pesnica (roj. 1929), je prvo od šestih knjig Sage o Zemljemorju izdala leta 1968, zadnji dve pa 2001; do leta 2008 je izdala še trilogijo *Annals of the Western Shore*, do leta 2012 pa več novel, otroških zgodb in pesmi. V peti knjigi sage o Zemljemorju s fiktivno antropološko dokumentarnostjo odstira pet časovnih utrinkov izpred začetka dobe epskih junakov Zemljemorja: Geda, Tenar in Tehanu. Pet kratkih zgodb, ki so sicer literarne mojstrovine same zase, bo bralcem prvih štirih knjig v mnogočem poglobil doživetje usod glavnih junakov in razširil možna razumevanja arhipelaške sage. Vendar je ta knjiga in njen mojstrski prevod v slovenščino mnogo več; skupaj z uvodom ter dodanimi razlagami osnovnih dejstev zemljemorske zgodovine predstavlja svojevrsten poklon znanosti, še posebej antropologiji. Ko s posnemanjem znanstvenih postopkov iz namišljenih drobcev ostalin namišljene preteklosti ustvarja epske svetove in osebe, z literarnimi triki noče ukaniti naše vere v znanost, ampak znanosti prizna poezijo (in jo vabi k njej), saj zmore edino ta obdržati vez med človekovo preteklostjo in prihodnostjo in s tem človekov obstoj sam. V takem preseganju žanrov, zvrsti in metod je tudi moč mladinskega leposlovja - ena od velikih čarodejk le-tega pa je prav gotovo Ursula Le Guin. (vz)

Lindsay, Norman: **Čudežni gibnik: prigode Mirta Vodanoja in njegovih prijateljev, Vilija Viharnika in Sama Žagarja.**

Prev. Milan Dekleva. Ilustr. Norman Lindsay. Spr. beseda Alenka Urh. Ljubljana: Vodnikova založba (DSKG), 2010. (Novi mladinski klasiki), 175 str.

| P | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, o avtorjih, spremna beseda

| nonsens, pustolovščine, tatvine, živali v domišljiji

Kdo ali kaj je čudežni gibnik? Po eni strani je pecivo iz skute, maka in rozin (v originalu sicer pudding), torej daljni sorodnik naše prekmurske gibanice, po drugi strani pa sliši na ime Albert in je nagnjen k izrekanju zlobnih pripomb. Poklicni lastniki čudežnega gibnika so mornar Vili Viharnik in pingvin Samo Žagar ter pridruženi član - koala Mirt Vodanoj. Prijetna družčina vandra po svetu in si čas krajša s prepevanjem kratkočasnih pesmi, z izdatnim basanjem z gibnikom ter z mlatenjem oposuma in vrečastega vombata, poklicnih tatov gibnika. Na omenjenem temelji celotna knjiga v štirih rezinah, ki jo je leta 1918 napisal (deloma v prozi in deloma v verzih) in narisal avstralski avtor Norman Lindsay. Besedilo zavoljo stalnih konfliktov, torej podlih poskusov odtujitve gibnika in ne najbolj nežnih prizadevanj za njegovo vrnitev, ni le skrajno živahno, mestoma pravzaprav kar "očarljivo divjaško", pač pa tudi izjemno duhovito in izvrstno zapisano. Nad delom, ki je bržkone tudi iz omenjenih razlogov postalo klasika mladinske književnosti, se lahko navdušujemo ob mojstrskem prevodu oziroma prepesnitvi Milana Dekleve (zelo posrečena je že naslovna pretvorba puddinga v gibnik), ob kateri si bodo literarni okus brusile nove generacije mladih in se spotoma v družbi žlahtne združbe lastnikov gibnika še žlahtno zabavale. (GK)

Lisle, Rebecca: 2 naslova: **Prekletstvo krastač, Prekletstvo krokarjev.**

Prev. Maja Šturm. Tržič: Avrora, 2011, 284 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjiga je del nanizanke

| fantje, prevare, pustolovščine, sirote, skrivnosti, zdravilstvo

Lowry, Lois: **Varuh spominov.**

Prev. Matjaž Kotnik. Maribor: Hiša knjig, Založba KMŠ, 2013, 220 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| diktatura, družba, fantje, spomini, svoboda

Negativna utopija prikazuje svet v strogo samonadzorovani družbi, ki temelji na zagotavljanju enakosti, odsotnosti psihične ali fizične bolečine (fizično bolečino nadzirajo s protibolečinskimi tabletami, v izogib psihični bolečini pa so vse odločitve v življenju posameznikov skrbno izbrane od zunaj, čustveno življenje pa podrejeno družbenemu kodeksu obnašanja in racionalizaciji občutij), a posledično tudi na odsotnosti užitka ali sreče (v družbi tako ni spolnih odnosov, temveč samo umetno oplojevanje, ni ljubezenskih odnosov ali sorodstvenih vezi, izključen je kakršen koli individualizem, estetski užitki ...). Utopični svet spremljamo skozi oči mladega vajenca za Varuha spomina. Ta je družbeni nosilec spominov iz preteklosti, od spominov na igro v snegu (tega v družbi z nadzorovanim okoljem ni več), spominov na barvo in glasbo (vsi elementi umetnosti so izključeni iz sveta enakih) do spominov na vojno in trpljenje. Varuh spominov živi v izolaciji (zato da družbo obvaruje pred močjo spominov), na podlagi izkušenj, ki jih ima samo on, pa lahko družbi svetuje, kadar se le-ta odloča za morebitne spremembe (na primer ali bi v posamezno družbeno celico namesto dveh otrok vključili po tri otroke). Glavni preobrat v knjigi predstavlja dečkova ugotovitev, kaj pomeni termin "razrešitev". Razrešeni so na primer obnemogli stari ljudje, prestopniki, pa tudi eden od dojenčkov iz para

enojajčnih dvojčkov ter dojenčki, ki so zaradi prenizke teže ali težav s spanjem v najzgodnejšem obdobju, preden so dodeljeni svojim družinskim celicam, označeni kot problematični. V svetu brez pravih čustev in individualne odgovornosti, kjer ljudi usmerja postopna iniciacija v družbene "skrivnosti", se odraslim, ki pri "razrešitvah" sodelujejo, tovrstno početje nikakor ne zdi problematično. Čeprav delo Lowryjeve preleva tematike, ki smo jih lahko zasledili že v drugih negativnih utopijah, prav dečkovo soočanje z lahkotnostjo družbenega razreševanja prinaša zanimivo novo dimenzijo. Na žalost pa je slovenski prevod tuje uspešnice, po kateri je bil v letu 2014 posnet tudi film, na več mestih zelo pomanjkljiv. V knjigi mrgoli slovničnih in zatipkanih napak, nekaj pa je tudi prevajalskih nespretnosti. Očitno je umanjkanje lektorskega dela pa tudi potrebnega uredniškega angažmaja. (TB)

McCaughrean, Geraldine: **Kup laži.**

Prev. Maja Ropret. Spr. beseda Jana Kolarič. Ljubljana: Grlica, 2008, 185 str.
| M | 3. stopnja | o avtorjih
| branje, knjige, laž, pripovedovanje

Spretno stkan roman temelji na vloženi zgodbi in je nekakšna sodobna različica del kot sta Dekameron ali Tisoč in ena noč s filozofsko priostrenim koncem. Najstniška Alisa v knjižnici spozna skrivnostnega MMC-ja Berkshira, ki se z njeno pomočjo zaposli v starinarnici njene mame. Dneve preživlja ob branju knjig in občasem, a izjemno uspešnem prodajanju starin s pomočjo napetih zgodb. Prav te zgoščene, kratke zgodbe najrazličnejših žanrov od kavbojke ali ljubezenske zgodbe pa do grozljivke, ki jih povezuje le mojstrsko avtorjevo »laganje«, so osrednji elementi romana. Čeprav so vsi prepričani, da si MMC zgodbe vseskozi izmišljuje, se na koncu izkažejo za resnične. Plasti resničnosti se izkažejo za drugačne, kot so si predstavljali junaki in kot si je med branjem predstavljal bralec: Fikcija okvirne zgodbe in vloženi zgodbi sta izenačeni, izvzet je le MMC kot avtor obeh in junak ene (?) izmed njih. (TB)

McCaughrean, Geraldine: **Ni konec sveta.**

Prev. Vesna Velkoverh Bukilica. Dob pri Domžalah: Miš, 2006. (Najnaj), 257 str.
| M | 3. stopnja | o avtorjih, za pogovore o knjigah
| biblija, ladje, mitologija, Noe (svetopisemska osebnost), svetopisemske zgodbe, vesoljni potop

Knjigi večkrat nagrajene angleške avtorice res ni mogoče očitati neizvirnosti, saj je v pričujočem delu na nov način obdelala biblijsko zgodbo o vesoljnem potopu. Tekst je zasnovan kot pričevanje stranskih oseb, zgolj opazovalcev dramatičnega dogodka: otrok, žensk in živali, ki imajo v starozaveznem patriarhalnem okolju zgolj vlogo potrošnega blaga. Avtorica je prepričljivo izpostavila njihove zgodbe, celo zgodbe živali, ki ob katastrofi za vedno izginejo z zemeljske oble. Ob njih je polemčno odstrla drug pogled na vprašanje moči, avtoritete in etike v domeni moških (Noeta in njegovih dveh sinov Sema in Hama), ki o sebi gojijo prepričanje, da so bogaboječi, pokorni in pravičniški izvrševalci božjih zahtev, njihova poklicnost pa opravičuje brezpogojno poslušnost in odločanje o življenju in smrti. Ob tem se avtorici poraja cel kup etičnih vprašanj, pomislekov in dvomov, ki v zvezi s starozaveznimi zgodbami niso nekaj novega, a s svojo neizprosno odmevajo tudi v naš čas. Prav slednje narekuje avtorici, da pokaže na dve možni obliki 'preživelcev', ki nista nujno polarizirani na moški ali ženski razmislek: avtoritarnost, manipulacijo in nasilnost ter svobodomiselnost, sodelovanje in empatijo. V tem smislu avtorica tudi konča svojo zgodbo: Noetovo hčerko Timno, ki zapusti Noetovo barko, zaupa slednjim.

Morpurgo, Michael: **Grivasti vojak.**

Prev. Ana Grmek. Ljubljana: Hart, Harting, 2012, 151 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO]

| Anglija, Evropa, fantje, konji, prijateljstvo, prva svetovna vojna, sodobnost, stoletje, 1. pol. 20., vojne

Ness, Patrick: Trilogija **Hrup in kaos: Na begu, Vojna pošasti, Zakaj in zato.**

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 2012 (Srednji svet), 527 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], knjige so del enotne zgodbe, o avtorjih

| begunci, fantastična bitja, knjige, moški, nasilje, nestrpnost, spol, tiranija, upori, ženske

Antiutopična trilogija je postavljena v Novi svet, na planet, ki so ga ljudje naselili, ko se je v starem svetu preveč razširilo grešno življenje. Glavni junak Todd Hewitt bo čez en mesec star 13 let in končno bo postal moški, kar pomeni, da bo soočen še s tistimi deli resničnosti, ki jih še ne pozna. V Prentisstownu živijo samo moški, vsa živa bitja slišijo vse misli vseh ostalih, izobraževanje in knjige so prepovedane, zaželeno je le versko udejstvovanje. Po vojni s spaki, ki so spustili bacil za hrup in povzročili smrt žensk, so bila druga naselja iztrebljena, ostal je le Prentisstown. Ali je resničnost res takšna ali pa so takšno oblikovali le moški v Prentisstownu? Soočanje z resničnostjo je za tistega, ki nikoli ni smel razmišljati, težko, še zlasti če je ta tako zelo drugačna od znanega. Beg v neznano in odkrivanje drugega – namesto hrupa tišine, obstoj žensk in drugih naselij – sta zahtevna, ko pa se temu pridruži še boj za lastno preživetje in preživetje drugih ter potreba pa izoblikovanju novih vrednot, je kaos neizbežen. Pred bralca je postavljenih kup vprašanj o pomenu človečnosti, o pomenu vrednot in o spoštovanju drugega, ki jih avtor večinoma pusti odprta za nadaljnje razmišljanje. Knjiga, ki je ni mogoče brati brez uporabe malih sivih celic – tako na ravni zgodbe kot jezika. Prevajalec je opravil izvrstno delo, saj je nov jezik berljiv, hkrati pa tako drugačen, da pusti svoje sledi. Seveda k temu pripomore tudi odlično oblikovanje besedila. Razkrijmo, da tišina skriva Violo, dekle – bitje, ki ga Todd ni videl še nikoli v svojem življenju in ki ga po njegovem vedenju na Novem svetu sploh ne bi smelo biti. (KS)

Nicholson, William: Trilogija **Ognjeni veter**, 3 naslovi. **Vetrna pišla, Mojstrovi sužnji, Ognjena pesem.**

Prev. Jakob J(aša) Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2003, 2004, 2006. (Srednji svet), 332 str.

| M | 3. stopnja | knjige so del enotne zgodbe

| družina, dvojčki, filozofija, iskanje, pesem, potovanja, umetnost

Po revoluciji v prvem delu in boju za svobodo v drugem majhna skupina Mantov išče izgubljeno domovino, saj zanje v svetu, ki nezadržno propada, ni več prostora. Tudi v zadnjem delu nam avtor z nekoliko skrajno, a zato dražljivo domišljijo naslika vrsto najrazličnejših družbenih ureditev, ki jih Manti srečujejo na svoji poti, nanje pa je predvsem vezana besedilna spretnost in bogastvo jezika. Poleg tega je za pripoved zadnjega romana trilogije bistvena spretna povezava najrazličnejših vzporednih zgodb iz prejšnjih knjig (npr. kronološko linearne zgodbe dvojčkov Haas in vzporedne pripovedi o Pevcih). Iz opisanih povezav pa izhajajo najpomembnejše kvalitete sklepnega romana, ki se kažejo tako v premišljenem zorenju junakov, še bolj pa v ideoloških prvinah trilogije. Nicholsonu namreč uspe dokaj spretno uskladiti najrazličnejše idejne prvine, ki jih je pisanje prej zgolj nakazovalo: platonistični idealizem, razpršena načela new agea in izrazito protestantsko videnje sveta. Kot opazi tudi poglobljena spremna beseda, kakršne bi si želeli tudi pri drugih pomembnih mladinskih delih, si prav s tem trilogija najde pomembno mesto v razvoju fantazijskega žanra znotraj loka t. i. filozofske fantazije.

Oliver, Lauren: 3 naslovi: **Delirium, Pandemonium, Rekviem.**

Prev. Mateja Črv Sužnik, Miha Sužnik. Hlebce: Zala, 2012, 2013. (Delirium; 1), 456 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjige so del enotne zgodbe, o avtorjih, spremno besedilo
| čustva, ilegalci, ljubezen, svoboda, tiranija, upori

Antiotupija ameriške avtorice Lauren Oliver nas popelje v svet prihodnosti, v katerem je ljubezen (oz. čustva nasploh) razumljena kot največja grožnja, saj ljudi dela nepredvidljive, vlada pa si želi ubogljive posameznike, ki jih je enostavno nadzirati. Zato vsi ob dopolnjenem 18 letu prestanejo postopek, ki jih "ozdravi" delirija. Na prvi pogled bi trilogijo lahko umestili med ljubezenske pripovedi, ki pa se v svojem bistvu loteva resnejših problemskih tem (družbeni nadzor, enoumje, svoboda, upor). Besedilo vsebinsko dopolnjuje tudi sama struktura poglavij (navedbe iz knjige Pssst, menjavanje dogajalnega časa), škoda le za nekaj prevodnih nedoslednosti. V prvem delu (Delirium, 2012) spoznamo Leno Haloway, ki željno pričakuje svojo ozdravitev, a le 95 dni pred postopkom sreča Alexa in se zaljubi. Odločita se zbežati v Divjino, kjer bi lahko svobodno živela z ostalimi neozdravljenimi somišljeniki. A po Hanini izdaji in izgubi Alexa, se Lena sama znajde na drugi strani meje. V Pandemoniumu spremljamo dve menjajoči pripovedi. V poglavjih z naslovom "Takrat" se Lena spoprijema z življenjem med "invalidi" in postaja upornica, v poglavjih z naslovom "Zdaj" pa se zaljubi v Julijana, fanta, ki predstavlja vse, proti čemer se borijo uporniki. Trilogijo zaključuje Rekviem (2014), dopolnjujejo pa jo tri, zaenkrat še neprevedene, kratke zgodbe: Hana, Raven (Vrana) in Annabel. (KK)

Saint Exupéry, Antoine de: **Mali princ.**

Prev. Ivan Minatti. Ilustr. Antoine de Saint Exupéry. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012, 2013. 110 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, ponatis, simbolična pripoved
| ljubezen, prijateljstvo, večni otrok, vrednote

Francoski pisatelj Saint-Exupéry (1900–1944), ki je bil pilot, je Malega princa napisal po nesrečni izkušnji v puščavi, kjer je strmoglavil z letalom. Delo, ki ga je pisatelj sam tudi ilustriral, je prvič izšlo leta 1943; od tedaj je bilo prevedeno v okoli 180 svetovnih jezikov in tudi v slovenščini je izšlo precej ponatisov. Delo je doživelo tudi veliko predelav in prenosov v druge medije; je eno najbolj znanih in priljubljenih literarnih del sploh. Slehernega se namreč dotakne njegova simbolika: Mali princ pride na Zemljo z oddaljenega planeta, da bi ljudem odprl oči za lepoto, ki je zaslepljeni od strasti in napak, ne vidimo. Tu je čistost otroka v primerjavi z lastnostmi prebivalcev drugih planetov in Zemlje, osamljenost in stiska slehernega človeka, temeljne vrednote (sočutje, prijateljstvo, ljubezen idr.), povezanost živih bitij in neživega sveta, pomen duhovnosti, pomen čustvovanja («Kdor hoče videti, mora gledati s srcem. Bistvo je očem nevidno.») in še mnogo drugega. Mladi in odrasli bralci odkrivajo v besedilu sporočila glede na svoje potrebe in izkušnje; toda že otroci uživajo ob glasnem branju Malega princa, v njegovi tekoči, skorajda melodični pripovedi. To je pravo kulturno besedilo, žlahtno »naslovniško odprto« delo vse od svojega nastanka pa do danes. Čeprav je tako priljubljeno in spromovirano, pa v sedmih desetletjih ni izgubilo niti aktualnosti, niti umetniške moči in prepričljivosti. (tj)

Sedgwick, Marcus: **Moj meč spet poje.**

Prev. Tamara Bosnič. Dob pri Domžalah: Miš, 2008. (Srečanja), 257 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih
| Evropa, novi vek, stoletje, 17., vampirji

Roman angleškega avtorja, znanega po vnašanju temačnih tem pravljico-mitološkega sveta in zgodovine, tokrat prinaša vpogled v svet vampirjev. Zgodba o gozdarjevem sinu Petru je postavljena v vzhodno Evropo 17. stoletja. Kljub vršitvi tradicionalnega ljudskega obredja s prihodom zime Kraljica senc – ljudska nadpomenka vsemu nepoznanemu in grozljivemu – pridobiva na moči in vedno bolj strašljivi dogodki se končajo šele, ko Peter in skupina Ciganov s pomočjo meča, ki je pripadal Petrovemu očetu, pokončajo vampirje. Temelječ na ljudskem izročilu, iz katerega so vzeti prikazani običaji in vraže, ki se v knjigi izkažejo za resnične, uspe avtorju stakati napeto pripoved z elementi grozljivke in pustolovščine. Sedgwickovo realizacijo priljubljenega mladinskega žanra tako odlikujeta predvsem realno zgodovinsko ozadje in uporaba ljudskega izročila, prepričljiv pa je tudi kompleksen oris literarnih likov in družbenega obrobja 17. stol. (TB)

Stroud, Jonathan: **Bartimejusova trilogija**, 3 naslovi: **Amulet iz Samarkanda**, **Golemovo oko**, **Ptolemajeva vrata**.

Prev. Manica Baša. Tržič: Učila International, 2007, 2008. 512 str.

| M | 3. stopnja

| čarovniki, demoni, diktatura, fantastična bitja, fantastični svetovi, London, nasilje, Praga, pustolovščine

Trilogija je klasična fantazija s kompleksno izrisanim vzporednim svetom in napeto pustolovščino, ki temelji na protipostavitvi dobrega in zla, ki pa tokrat nista očitna in enoumna, temveč problematizirana in odvisna od horizonta pripovedi, ki se skozi knjigo ves čas menja. Hkrati gre za presežek fantazije s problematizacijo in ciničnim odnosom tako do vsesplošno človeških ali realno zgodovinskih kot do klasično fantazijskih elementov. Podrobnejši pregled čarovniške družbe na oblasti tako prinaša študijo značajev v mejnih pogojih in analizo diktature, ki jo dopolnjuje z dejstvi iz angleške in svetovne zgodovine, v drugem planu pa tudi kritiko fantazij, ki podobne strukture jemljejo kot enodimenzionalne in neproblematične. (tb)

Tolkien, J(ohn) R(onald) R(euel) : **Drevo in list: izbor krajše proze**.

Prev. Dušan Ogrizek, Tomaž Smerdu. Ilustr. Roger Garland. Spr. beseda Vasja Cerar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991. (Odisej), 180 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| fantastična bitja, fantastični svetovi

Tolkien, John Ronald Reuel: **Gospodar prstanov**.

Prev. Polona Mertelj, Primož Pečovnik, Zoran Obradovič. Ljubljana: samozaložba, Quatro, 1995. (Gnosis), 1201 str.

| M | 3. stopnja

| fantastična bitja, fantastični svetovi, prstani, pustolovščine

Tolkien, J(ohn) R(onald) R(euel): **Gospodar prstanov**, 3 naslovi: **Bratovščina prstana**, **Stolpa**, **Kraljeva vrnitev**.

Prev. Branko Gradišnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2002, 2005. (Srednji svet).

| M | 3. stopnja | knjiga je del enotne zgodbe

| čarovniki, fantastična bitja, fantastični svetovi, pošasti, potovanja, prijateljstvo, prstani, pustolovščine, škratje, vile, vojne

Tolkien, J. R. R.: **Hobit ali Tja in spet nazaj.**

Prev. Dušan Ogrizek. Ilustr. J. R. R. Tolkien. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000, 2005, 2011, 2012, 2013. 380 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], nova izdaja, o avtorjih, ponatis

| fantastična bitja, fantastični svetovi, palčki, prstani, pustolovščine

Mladinski fantazijski roman angleškega pisatelja in jezikoslovca J.R.R. Tolkiena Hobit je predzgodba nadvse popularne trilogije (tako knjižne kot filmske) Gospodar prstanov, ki velja za eno najpomembnejših del začetka fantazijske literature in največjo Tolkienovo uspešnico. Roman Hobit je prvič izšel že davnega leta 1937, z avtorjevimi ilustracijami. Dogajanje je postavljeno v Srednji svet, nekaj let pred dogodki v trilogiji Gospodar prstanov. Glavni junak zgodbe je Bilbo Baggins (oz. Bilbo Bogataj), ki skupaj z dvanajstimi škrti in čarovnikom Gandalfom odide na vznemirljivo in dogodivščin polno popotovanje, katerega namen je, da zmaju Smaugu izmaknejo neprecenljiv in izgubljen škrtji zaklad ter osvobodijo staro škrtje kraljestvo izpod zmajeve oblasti. Med popotovanjem se njihove poti križajo z ajdi, gozdnimi vilinci, grdini, vargi, ogromnimi pajki in čudaškim Gollumom, kateremu Bilbo izmakne skrivnostni Prstan, ki ima čarobno moč in je Gollumovo največje bogastvo. Fantazijska pustolovščina Hobit je vznemirljiva in zabavna pripoved, ki nas drži v napetosti skozi celo zgodbo, primerna je tako za mlajše kot tudi za starejše bralce. Konec tega leta bo tudi ta roman dobil svojo filmsko uprizoritev. (PP)

Tolkien, J. R. R.: **Narn i Hîn Húrin: povest o Húrinovih otrocih.**

Prev. Branko Gradišnik. Ilustr. Alan Lee. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007. (Srednji svet), 281 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| fantastična bitja, fantastični svetovi

Tolkien, J(ohn) R(onald) R(euel): **Silmarillion.**

Prev. Uroš Kalčič. Ljubljana: Gnostika, 2003, 421 str.

| M | 3. stopnja

| fantastična bitja, fantastični svetovi, vojne

Wersba, Barbara: **Walter: zgodba o podgani.**

Prev. Sandra Baumgartner. Ilustr. Donna Diamond. Ljubljana: Sodobnost International, 2012. (Zvezdogled), 60 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved

| knjige, medbesedilnost, osamljenost, podgane, prijateljstvo, živali v domišljiji

Walter je stara, vljudna in uglajena podgana, ki živi v hiši ostarele, osamljene in čemerne pisateljice knjig za otroke, Amande. Walterjeva posebnost je, da je strasten bralec. Na svojih nočnih potepanjih po hiši je prebral že skoraj vse knjige, razen pisateljičinih. Ko končno najde tudi njena dela, ga razjezi dejstvo, da je napisala celo serijo knjig o detektivskem mišku. Ker se s tem nikakor ne more sprijazniti, saj so podgane vendar mnogo boljše in inteligentnejše kot miši, je pisateljici napisal pisemce. Tako se začne njuno nenavadno dopisovanje in izmenjavanje drobnih znakov spoštovanja. Na ta način presežeta svojo osamljenost; nenavadno prijateljstvo in naklonjenost lahko tako zacvetita v polni meri. Delo krasijo subtilne črno-bele ilustracije, ki odlično dopolnjujejo neobičajno pripoved o nenavadni podgani in nezaupljivi pisateljici, ki ju združi lepota dobrih knjig in iskreno prijateljstvo. Zgodba, ki nas sili v premislek o temah, kot so osamljenost, ostarelost in pristno prijateljstvo. (pp)

Zevin, Gabrielle: **Onkraj**.

Prev. Marjeta Gostinčar Cerar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008. (Odisej), 231 str.

| M | 3. stopnja

| onostranstvo, smrt

Roman, namenjen predvsem mladostnikom in mladim odraslim, je prvenec, ki je bil večkrat nagrajen z domačimi in tujimi literarnimi nagradami. Njegova mlada avtorica ga je na osnovi različnih osnutkov ustvarjala in brusila skoraj 10 let. Gre za literarno delo, ki zelo izvirno ubeseduje v mladinski književnosti zelo redko temo, ki jo lahko strnemo v večno vprašanje: Kaj se zgodi, ko umremo? Avtorica si je za glavno književno osebo izbrala petnajstletno Liz, ki je po spletu nesrečnih okoliščin izgubila življenje v prometni nesreči. Njena smrt je začetek senzibilnega romana, ki ga avtorica začne na Parniku Nil, ki je s svojimi nenavadnimi potniki, umrlimi ljudmi, namenjen v skrivnostno deželo Onkraj, v kateri veljajo drugačna pravila življenja. Liz se v novi deželi ne more sprijazniti s tem, da je umrla in hrepeni po vrnitvi v svoje staro, dobro poznano življenje, hkrati pa počasi spoznava, da so na voljo tudi druge poti in možnosti. Delo lahko razumemo kot pomirjujoč roman o smrti, ki je ena najbolj tabuiziranih tem današnje zahodne civilizacije; pogled avtorice je osvobojen točno določenih ozkih religioznih pogledov na smrt in posmrtno življenje; njegovo sporočilo pa je optimistično, saj s smrtjo ni vsega konec, pomeni namreč neko novo življenje in možnost ponovnega rojstva. Izpostaviti velja odličen prevod prevajalke Marjete Gostinčar Cerar. (DLV)

RESNIČNOST

Abedi, Isabel: **Šepet**.

Prev. Sanda Šukarov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 2012. (Knjižnica Sinjega galeba; 329), 302 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO]

| dekleta, duhovi, hiše, nadnaravno, počitnice, skrivnosti, uboj

Almond, David: **Ime mi je Mina**.

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2013. (Najnaj), 260 str.

| P | 2. stopnja | [ODLIČNO], dnevnik, o avtorjih, tipografija različna, za pogovore o knjigah

| besedne igre, dekleta, drugačnost, odraščanje, razumevanje, šola

Roman, napisan v obliki dnevnika (avtorja, prejemnika Andersenove nagrade leta 2010, pa tudi drugih uglednih literarnih nagrad, smo do sedaj poznali le po knjigi Mož s podstrešja), je izjemen v več smislih. Prvenstveno v tem, da je znal do potankosti izdelati psihološki profil devetletne, "čudne" Mine, ki je neobičajen, nadarjen in talentiran otrok, z vsemi originalnimi razmišljanji, medbesedilnostjo, literarno ustvarjalnostjo, čustvovanjem in medosebnimi odnosi. Kot takšna je Mina moteča za šolski sistem, saj ni pridna in ubogljiva, povprečna ali pa celo podpovprečna, temveč s svojo kreativnostjo, bujno domišljijo in svobodo izstopa iz razreda in moti poučevanje (vrh ta nesporazum doseže pri nacionalnem preverjanju znanja), pa tudi za svoje vrstnike, ki se jim zdi nenavadna, in ji nekateri celo priporočajo operacijo za "razčudnjenje". Kot takšni ji najdejo alternativo v drugačnem, zanjo uspešnejšem, poučevanju doma, ki ji ga nudi njena ljubeča in resnično razumevajoča mama. V tem prvoosebno napisanem romanu ni neke velike zgodbe, gre bolj za minimalistične dogodke iz notranjega sveta Mine Mckee, ki jo je zaznamovala izguba očeta, pa tudi

šolska travma, posmehovanje vrstnikov in njene najbližje okolice. Roman bi lahko uvrstili v območje crossover literature - prebrati bi ga moral vsak starš oziroma pedagog, da bi lahko razumel otroke, tudi izrazito ustvarjalne in nadarjene. Avtor bralcu sporoča, da biti drugačen ni katastrofa, da ni potrebno delati in misliti enako kot večina. Med vrsticami lahko beremo tudi kritiko obstoječega šolskega sistema (OŠ Svetega Bede), ki v resnici ne spodbuja individualnosti otrok, njihove kreativnosti in lastnega razmišljanja, kar je avtor, nekdanji učitelj, zagotovo tudi sam izkusil. (DLV)

Almond, David: **Mož s podstrešja**.

Prev. Andreja Blažič Klemenc. Tržič: Učila, 2000, 2004. (Metuljev let), 188 str.

| M | 3. stopnja

| bolezni, bratje, drugačnost, družina, fantje, mladostniki, prijateljstvo, sestre

Michael v razpadajoči garaži ob hiši, v katero so se ravno preselili, najde oslabelega neznanca. Kljub temu, da je stari mož silno nenavaden – zdi se celo, da mu rastejo krila – mu glavni junak brez pomisleka pomaga. Skeletar, kot poimenuje svojega novega znanca, pa ni edini drugačni lik knjige. Michaelova prijateljica in sosedka Mina se namreč na prvi pogled od ostalih loči po tem, da se šola kar doma, a še bolj jo delajo posebno njena osupljiva senzibilnost, zrelost in modrost, ki jo naredijo bolj podobno razumnim odraslim, kakor razposajenim vrstnikom. Almondovo knjigo prek obeh 'posebnežev' prevevata izjemno nežen ton in nenavadno sanjsko vzdušje (ki se s slovenskim prevodom sicer porazgubi), predvsem pa je v svojih kratkih dialogih polna drobnih življenjskih modrosti. Misel o strpnosti, potrpežljivosti in upanju, ki je implicitno vtkana v tekst, je le ena izmed teh.

Amato, Mary: **Kitara za dva**.

Prev. Višnja Jerman. Izola: Grlica, 2013, 251 str. Dodatek: Dodani kitarski prijemi in besedila pesmi

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO]

| glasba, glasbila, izguba, ljubezen, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, starši, uspeh

Mladostniški roman, v katerem ima pomembno vlogo glasba; ta je tudi tista motivacija, ki združi sicer dva značajsko popolnoma različna najstnika, srednješolca Lylo in Trippa, popolno dekle, in čudaškega samotarja, za katera se vsaj na začetku zdi, da ne bosta nikoli mogla skleniti prijateljstva, kaj šele postati zaljubljenca. Novo šolsko leto, s katerim se roman začne, in naključje, ko sta si prisiljena deliti glasbeno sobo, ju počasi vodita drug k drugemu. Najprej so to drobna, tudi pikra, sporočila, nato pa se iz njih razvije pravo dopisovanje in spoznavanje interesov drug drugega, pogledov na glasbo, življenje ... Ob tem tudi sama zorita, rasteta, se brusita, upata si prevzeti odgovornost za lastno življenje, pa čeprav to ni lahko, ker s svojimi izbirami lahko razočarata tudi svoje bližnje. Psihološka profila obeh sta prepričljivo izdelana, avtorica zmore predstaviti čustvovanje dveh mladih ljudi, ki ju je zaznamovala izguba enega od staršev, počasno zblíževanje, razumevanje, tudi kljubovanje okolici. Delo je prepričljiv razvojni roman s sporočilom mladostnikom, da je potrebno biti zvest samemu sebi, ne pa idealom družbe, ki ceni površnost, lepo fasado in plitkost, in ne biti zgolj poustvarjalec, temveč tudi avtor, če to seveda znaš in zmoreš. Glasba iz knjige "oživi" na spletnem naslovu, ki je naveden na začetku knjige. (DLV)

Anderson, Laurie Halse: **Zamrznjeni dekleti**.

Prev. Mateja Malnar. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Izola: Grlica, 2011, 248 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], spremna beseda

| anoreksija, bolezni, dekleta, hrana, samopodoba, zlorabe

Arold, Marliese: **Živeti hočem!**

Prev. Darja Erbič. Spr. beseda Irena Klavs. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. (Odisej), 133 str.

| M | 3. stopnja

| bolezni, dekleta, drugačnost, mladostniki, strah

Sedemnajstletna Nandine, športnica, pridna učenka in spolno ozaveščena najstnica, nenadoma izve, da je okužena z virusom HIV. S pomočjo staršev, strokovnih delavcev in prijateljice se počasi sooči s svojimi strahovi ter se vrne v 'normalno' življenje. Najtežje premaguje nerazumevanje, nesprejemanje in obsojanje okolice, kar je pogojeno z najrazličnejšimi predsodki. Ti so večinoma plod nepoznavanja bolezni, zato avtorica v besedilo spretno umešča strokovna spoznanja o aidsu in s tem junakom kot tudi bralcem pomaga razčiščevati dvome o pomembnejših dejstvih, jih seznanja z realnostjo in uči strpnosti. Na koncu knjige je dodana še strokovna spremna beseda z osnovnimi informacijami o bolezni. Odlično čtivo za mladino, ki mora poznati dejstva in možnosti.

Asher, Jay: **Trinajst razlogov.**

Prev. Neža Božič. Spr. beseda Saška Roškar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Odisej), 263 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], spremna beseda

| dekleta, etika, mladostniki, samomor, samopodoba, stiske

Knjižni prvenec Jaya Asherja Trinajst razlogov opisuje kratko življenjsko zgodbo šestnajstletne Hane, ki je storila samomor. Pred smrtjo na trinajst kaset posname svoje občutke, razmišljanja in razloge, ki so jo privedli do tega brezsmiselnega dejanja. Zgodba se začne, ko njen sošolec Clay dva tedna po njenem samomoru na domačem pragu najde nenavadno pošiljko trinajstih kaset. Med poslušanjem izve, da so kasete namenjene trinajstim osebam (seveda tudi njemu), ki so tako ali drugače vplivale na njeno odločitev, da si vzame življenje. Skozi njene besede se mu razkrije Hanina zgodba, njen glas ga vodi skozi mesto, kraje in prostore v mestu, kjer se je gibala, in osebe, ki jih je (s)poznala in so tako usodno vplivale nanjo, da se je odločila umreti. Tisto, kar odkrije na kasetah, mu za vedno korenito spremeni pogled na svet in ljudi okoli sebe. Pretresljiva, skrivnostna in provokativna zgodba, ki zastavlja pomembna vprašanja o življenju in smrti. Po knjigi že snemajo film, ki naj bi v kinematografe prišel leta 2013. (PP)

Bayless, Maureen: **Pleši z življenjem.**

Prev. Tanja Njivar. Dob pri Domžalah: Miš, 2006. (Zorenja), 215 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih, za pogovore o knjigah

| brezdomec, dekleta, družina, mladostniki, smrt, starci

Roman opisuje zanimivo družbeno skupino t. i. buskerjev, in sicer prek individualne usode dekleta, ki z materjo živi za to skupino značilno bohemsko-klateško življenje, pri čemer si kruh služita z igranjem na mestnih ulicah. Mama je tudi nosilka za buskerje pogoste življenjske filozofije, ki jo sama imenuje 'ples z življenjem', kar pomeni, da je po njenem smisel bivanja v spontanem prepuščanju toku, ki te ponese daleč od enoličnosti povprečja in prilagajanja drugim. Takšen svetovni nazor je podvržen preverjanju po mamini smrti, ko se junakinja sooči z drugačnimi; avtorica mu zoperstavi predvsem načela deključinega očeta, v katerega novi družini se ji po številnih peripetijah ponuja drugačno življenje. Ob zanimivi temi in zgodbi junakinje ter preizpraševanju ideologij(e) pa roman prepriča tudi po psihološko dobro utemeljenem motiviranju nastopajočih.

Bednarski, Piotr: **Modrikasti sneg.**

Prev. Tatjana Jamnik. Ljubljana: Družba Piano, 2011, 158 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih

| druga svetovna vojna, mladostniki, odraščanje, Poljska, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., ujetništvo, vojne

Kratek roman večkrat nagrajenega poljskega pisatelja predvojnega generacije presunljivo opisuje življenje političnih izseljencev v ruski Sibiriji v 40-ih letih 20. stoletja. Zgodba, ki jo, četudi s presenetljivo zrelem odraslim pogledom, pripoveduje osemletni poljski fantič Petja, je z vsebinskega vidika še toliko bolj avtentična, ker gre za fikcijsko predelavo avtorjevih lastnih doživetij iz otroštva. Avtobiografska osnova se zrcali iz zgodbe glavnega junaka, kateremu po okupaciji Poljske med drugo svetovno vojno očeta odpeljejo v gulag, njega samega pa z usodno lepo in načelno materjo judovskega rodu internirajo v odročno sibirsko vasico, kjer v hudem pomanjkanju in pod stalnim nadzorom NKVD-ja živijo družinski člani političnih nasprotnikov Stalinovega represivnega režima. Iz dečkove pripovedi o krutih usodah posameznikov in o surovem vsakdanjem življenju, ki ga ne glede na vse zaznamujejo tudi trenutki (otroškega) veselja, pa vendarle sijejo vera, moč, ljubezen, poetičnost in predvsem neuničljiv vitalizem, ki se kaže v fantičevi nenehni želji po golem preživetju. Čeprav se roman ne konča niti najmanj idilično, saj je celo "srečni konec" prežet z grenkim okusom smrti, je v njem zmagovalka vendarle vztrajna volja do življenja. Gre torej za pomembno, zanimivo in globoko izpovedno delo, ki z vsebino, slogom in sporočilom presega meje zgolj mladinske literature. (ZSV)

Bevc, Cvetka: **Škampi v glavi.**

Spr. beseda Barica Smole. Novo mesto: Goga, 2010. (Lunapark), 156 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremna beseda

| družina, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, samopodoba

Protagonistka romana je posvojena petnajstletna Lara Vajs, inteligentna in ročno spretna gimnazijka, obsedena z željo, da bi postala klovnesa. V šestnajstih poglavjih se zvrsti kup skrivnosti in dramatično dogajanje, o katerem izmenično pripoveduje devet različnih pripovedovalcev. Vpeljati toliko različnih glasov, ki pripadajo različnim generacijam, položajem na družbeni lestvici in življenjskim slogom, zna biti seveda delikatno, saj vsak glas zahteva svoj slog, a so vsaj z rabo nekaterih specifičnih besed, prvin pogovornega jezika in slengizmov kolikor toliko zadovoljivo - ne sicer optimalno - razločeni. Problemsko zastavljeni zgodbi o odnosu med (posvojenimi) otroci in (nebiološkimi) starši se pridružita tudi zagonetna zgodba o prijateljstvu in ljubezenska zgodba. Roman je kompozicijsko dobro zastavljen (celo nadrealistično predzadnje poglavje dobro funkcionira in se prilega celoti) in napisan po eni strani živahno, po drugi pa izjemno senzibilno in s posluhom za nevesele in zapletene plati odraščanja. Cvetka Bevc skratka izpiše žalostno, lepo in močno knjigo o potlačeni čustvih, ki je njeno najboljšo mladinsko delo doslej. (GK)

Botman, Corien: **Prinčevsko življenje.**

Prev. Katjuša Ručigaj. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 215 str.

| M | 3. stopnja

| denar, družina, fantje, smrt, sreča, vrednote

Problemski roman sodobne nizozemske pisateljice, ki jo tokrat prvič srečamo v slovenskem prevodu, ubeseduje temo, ki je redko zastopana v mladinski književnosti, to je denar, za katerega resnično drži

star pregovor, da je sveta vladar. Osredotočen je na čas, ki je za družino trinajstletnika Čarlja težaven in stresen, saj jim je umrl dedek, ki je bil zelo samosvoj in nenavaden človek. Sprožitveni moment dogajanja nastopi tisti hip, ko Čarli s srečko, ki mu jo v oporoki zapusti umrli dedek, na Ulični loteriji zadene superdobitek, šest milijonov evrov. Vrtoglavo visok dobiček povsem spremeni življenje Čarlijeve družine, ki postane nenadoma zelo bogata. Začnejo živeti pravo prinčevsko življenje (besedna igra, mama in Čarli nosita priimek Princ), vendar pa se starši in tudi Čarli v novi situaciji ne znajdejo preveč dobro, saj je "denar dober služabnik, a slab gospodar". Če kdo, potem je oče tisti, ki v njem skoraj do konca uživa, ga brezglavo zapravlja in zaradi njega opusti delo, ki ga je do tedaj osrečevalo. Mama se, nasprotno, počuti izpraznjena in nesrečna, želi si prejšnjega načina življenja in denar v veliki količini daruje dobredelnim organizacijam po vsem svetu. Tudi Čarli najprej podleže čaru denarja, končno pa spozna, da jih denar ne osrečuje. Sporočilo romana temelji na Epikurjevi filozofiji, da denar osrečuje le, če imaš prijatelje, svobodo in čas, da razmišljaš o sebi. Roman odlikujejo psihološko poglobljeno in prepričljivo izrisane književne osebe, aktualna tematika, fabula, ki je tekoča, kjer ni ničesar premalo in ne preveč, prisoten pa je oris različnih družbenih skupin, tudi marginalnih, sodobne nizozemske družbe. Pohvaliti velja tudi prevod, preigravanje z različnimi plastmi jezika, kar vse omogoča, da je roman zelo berljiv in kot tak tudi komunikativen z mladimi bralci. (DLV)

Bruder, Karin: **Skupaj sami.**

Prev. Irena Samide. Spr. beseda Gorazd Kovačič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013. (Odisej), 265 str. | M | 3. stopnja | [ODLIČNO], slovar, spremna beseda, za pogovore o knjigah | babice, dekleta, diktatura, družina, hladna vojna (1945-1990), ločitve, manjšine, odraščanje, politika, Romunija, starši, totalitarizem, upori

Leta 1960 rojeno nemško pisateljico, ki se s pretresljivim mladinskim romanom prvič predstavlja v slovenščini, z glavno junakinjo romana, šestnajstletno Agnes, družni poreklo. Obe sta namreč transilvanski Nemki, rojeni v Romuniji, njuni nadaljnji usodi pa se pomembno razločujeta. Medtem ko se je pisateljica pri desetih letih s starši preselila na Zahod, Agnes ostaja v komunistični državi, ki ji s pomočjo tajne policije Securitate vlada do skrajnosti krut Ceaușesquejev režim. Zgodba, ki poteka v času od 1986 do 1989, se začne z odhodom dekletovega očeta v Zahodno Nemčijo, rajsko Indijo Koromandijo, v kateri se mu kmalu pridruži tudi žena. Tako "osirotela" Agnes v uporni jezi sprva brani izdano in zapuščeno socialistično domovino, a nato, soočena z realnim življenjem, kmalu začne boleče spoznavati, v kakšnem katastrofalnem stanju je Romunija. Pri tem ji pomaga nekoliko nenavadna, v resnici pa neustrašna, trdoživa, vitalna, prizemljena, iznajdljiva in ljubeča stara mama Puša, dotlej dobro varovana družinska skrivnost. Agnes zaradi težkih družbenih razmer, vsesplošnega pomanjkanja dobrin in nenehno prisotnega strahu hitro odrašča in zori, ob čemer razkriva in vse bolj razume tudi zapleteno zgodbo svoje babice, ki se je v stiski odločila za kompromis, izbrala lagodno življenje in se poročila s partijskim veljakom. Politično dogajanje pa se z intimnim življenjem junakinje še usodneje preplete, ko se Agnes zaljubi v dvajsetletnega sostanovalca Petra, ki kot upornik proti totalitarnemu sistemu poziva k protestu, dokler ga oblasti kot veleizdajalca ne zaprejo. Ko Agnes ob tem поблиže spozna vso grozo režima, se iz naivne deklice dokončno razvije v samostojno mlado žensko ter se pridruži protestom, ki nazadnje strmoglavijo diktaturo. Roman se kljub temu konča z grenkim priokusom, saj je romunska prihodnost zaradi prevladujočega koristoljubja vse prej kot rožnata. Začetna dilema ostaja: oditi ali vztrajati? Odličen in nagrajen roman, ki je bil nominiran tudi za nemško nagrado za mladinsko književnost, je kljub resni temi izjemno berljiv, saj mu uspeva slikovito in življenjsko avtentično prikazati atmosfero tedanjega časa. K temu pripomore tudi domiselni slovenski prevod, ki Pušino saško narečje, dialekt nemške manjšine v Transilvaniji, ponazarja s cerkljansko-idrijskim narečjem, določene tuje izraze pa razlaga v slovarčku na koncu

besedila. Knjigo odlikuje tudi informativna spremna beseda, ki pojasnjuje tedanje razmere in odnose v Romuniji. (ZSV)

Brulé, Michel: **Deček, ki je želel spati.**

Prev. Radojka Vrančič. Ilustr. Ivan Milutchev. Ljubljana: Vale-Novak, 2007, 96 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| Jezus Kristus, revščina, Rio de Janeiro, sanje, sirote, smrt, vrednote

Čprav se nam bo tu in tam zazdelo, da gre za sodobno "moraliteto", kakršnih je v stilu nove duhovnosti precej, pa je simbolična pripoved o dečku, ki želi spati predvsem neolepšan prikaz sodobne brazilske družbe. V kratki noveli sledimo prvoosebni pripovedi dvanajstletnega Nina iz Ria de Janeira, ki mu po smrti matere ne preostane nič drugega kakor prosjačenje na ulici. V notranjih monologih spremljamo dečkov boj za lastno preživetje: ponižujočo revščino in pomanjkanje, izkoriščanje in izdajstvo odraslih, brezbržnost in moralno pokvarjenost bogatih, predvsem pa nasilnost in individualizem velemesta, kamor le poredko posije žarek človečnosti in sočutja. Glas Jezusa, ki ga deček posluša v svojih blodnjah in sanjah, je sicer podpora s strani tradicije: potrpežljivost kot preživetvena strategija, vse močnejše pa se v njem prebujata drug glas, ki se nam v sklepnem delu razkrije kot obtožba in protest zaradi nepravičnega ustroja sveta – glas orkanskega vetra (El Nina), ki bo nekega dne vse porušil in postavil na pravo mesto. (im)

Burgess, Melvin: **Sanje neme deklice.**

Prev. Franjo Jamnik. Tržič: Učila, 2000, 2004. (Metuljev let), 210 str.

| M | 3. stopnja

| drugačnost, družina, invalidnost, ljubezen, mladostniki, nasilje, osamljenost, zlorabe

Svet gluhe in nepismene deklice April, domačinke in posebnice vasi Cibblesham je skrivnosten in rahel. Svet skrbno vzgajanega dečka Tonyja, sina bogate in izobražene meščanke Barbare Piggot, pa je trden in predvidljiv. Ta dva svetova se usodno srečata v trenutku, ko se na eni strani April začne zavedati svojega odraščanja in okolice, ki brezčutno izkorišča njeno gluhost, ter na drugi strani Tony odkrije zlaganost in praznost sveta, v katerem je živel in pred katerim skušata z mamo zbežati. Čez to pretresljivo srečanje pisatelj tenkočutno razprostre kompozicijsko impresijo krhkosti in negotovosti vsega etičnega ter impresijo trdnosti vsega moralno nesprejemljivega. Zgodba se za April kljub zlorabi konča kot velika možnost, ki ji jo nudi šola za gluhe, torej srečno. In tudi Tonyju, kljub temu, da so ga ločili od ljubljene April, sreča ponuja možnost s pismom, ki mu ga preko njegove mame pošlje April. Že večkrat nagrajeni avtor velja tudi zaradi tega romana za enega najboljših sodobnih angleških mladinskih pisateljev.

Cankar, Ivan: **Moje življenje.**

Spr. beseda France Dobrovoljc. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012, 142 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, ponatis, spremna beseda

| matere, otroštvo, revščina, vrline

Črtice s skupnim naslovom Moje življenje je Ivan Cankar (1876–1918) objavil leta 1914 v prvem slovenskem dnevniku Slovenski narod, v knjigi pa leta 1920 in od tedaj je doživela vrsto izdaj. Črtice, v katerih je opisal svoje otroštvo in mladost, v središče pa postavil predvsem svojo mater, sodijo v sam vrh slovenske kratke proze za odrasle, vendar so že dolgo sprejeta tudi med kanonska besedila za šolsko branje. V pričujoči izdaji, ki je ponatis prve izdaje iz leta 1965, je črtice zbral, uredil in jim

spremno besedo napisal France Dobrovoljc, literarni zgodovinar, odličen poznavalec Cankarjevega življenja in dela. Vendar se pojavlja vprašanje, če njegovi strokovni prispevki Življenje in delo Ivana Cankarja, Moje življenje in Opombe k vsaki črtici (vse iz leta 1965) kljub bibliografski in bibliotekarski doslednosti vendarle niso neprivlačni in do neke mere celo nezanimivi za sodobne mlade bralce. Morda bi na njihovi osnovi veljalo pripraviti spremno besedo, ki bi bila bolj moderna, v skladu s sodobno sistemsko didaktiko književnosti v teoriji in praksi šolskega branja literature, osredotočeno na sodobne mlade bralce, da bi črtice – kljub izkustveni različnosti in časovni oddaljenosti uspešneje približali njihovemu doživljanju. (tj)

Carmi, Daniella: **Samir in Jonatan.**

Prev. Špela Omahen Regovc. Tržič: Učila International, 2002. (Metuljev let), 163 str.

| M | 3. stopnja

| drugačnost, invalidnost, Izrael, Palestina, prijateljstvo, vojne

Nepredvidna vožnja s kolesom botruje hudi poškodbi, ki palestinskega dečka Samirja pripelje v neznani svet, judovsko bolnišnico. V njej šele spozna, na kako oster rob je odrinjena palestinska družba: streljanje, sirene, strah pred vojaki in bratova smrt ga preganjajo tudi v mirnem bolnišničnem okolju, kjer sicer spoznava drugačen vsakdan. Nepričakovano prijateljstvo z Jonatanom mu namreč nazadnje prežene osamljenost in končno se počuti enakega drugim. Besedilo je z vsem omenjenim pretanjen prikaz razmer v Izraelu, saj ne gre za običajno predstavitev izrednega stanja in sovraštva dveh narodov, ampak za občuteno zgodbo o dečkih, ki niso junaki, in vzpostavljanju prijateljstva.

Cassidy, Anne: **Iskanje J. J..**

Prev. Jasna Anderlič. Ljubljana: Grlica, 2008. (Romani Grlica), 215 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, nasilje, uboj

Izhodišče vznemirljivega in upravičeno nagrajevanega romana bi lahko povzeli z naslednjim citatom: »Mimo koč na obrobju mesta so se tri deklice podale proti Berwick Watersu. Pozneje istega dne sta se vrnili samo dve.« V romanu spremljamo življenje tiste, ki se je vrnila in ima na vesti svojo prijateljico. J. J. alias Alice Tully alias Kate Rickman. V napeti zgodbi s skrivnostnim začetkom in prav takšnim nadaljevanjem se dramaturško učinkovito mešajo časovne plasti dogajanja, h kakovosti knjige pa zagotovo prispeva tudi psihološko izjemno prepričljiva dinamika odnosov med protagonistko in ostalimi liki. Za piko na i roman ponuja bralcu v razmislek številna zanimiva, vendar redko zastavljena vprašanja (glavno se glasi: Ali se človek lahko korenito spremeni?) in zahtevne etične dileme. (GK)

Coleman, Michael: **Čudakov boj.**

Prev. Anja Kokalj. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2006. (Na robu), 152 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| dečki, drugačnost, nasilje, samopodoba, šola, učitelji

Zgodbo o neizproslem in pogumnem boju za preživetje precizno in razsodno pripoveduje prvoosebni pripovedovalec Daniel, ki se skupaj z nasilnim vrstnikom Tozerjem in učiteljem telovadbe Axelmannom znajde ujet v podzemni jami. Daniel je bister, nadarjen fant, matematični genij, ki se ga zavoljo samotarstva oprime vzdevek Čudak. Za to je kriv Tozer, šolski nasilnež, za katerega pa se v teku zgodbe izkaže, da je pravzaprav tudi sam žrtev oziroma zgolj lutka v rokah dveh 'sposobnejših'

manipulatorjev, ki izkoriščata njegovo fizično moč in željo po pripadnosti skupini vrstnikov. Hkrati sta oba fanta žrtvi Axelmanna; učitelj si namreč pozornost in naklonjenost razreda zagotavlja z nedoraslim norčevanjem iz učencev, ki jih posebej v ta namen vzame na piko. V pasti pod zemljo se hierarhija odnosov spremeni; v temi se stvari pokažejo v novi luči: Axelmann je nemočen, Tozerja je strah, Daniel pa mora svoje samotarstvo zamenjati s timskim delom. Napeta, večplastna zgodba (avtor se loti tudi družinskega ozadja junakov, npr. razmerja Daniel – oče) razkriva mehanizme delovanja vrstniškega nasilja, pri čemer se Coleman izkaže predvsem kot pretanjen psiholog, saj mu uspe izrisati prepričljiva (in zanimiva!) psihološka profila glavnega junaka in Tozerja.

Čater, Dušan: **Pojdi z mano.**

Spr. beseda Gorazd Trušnovc. Novo mesto: Goga, 2008. (Lunapark), 284 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, odraščanje, podeželje, potovanja, preživetje, Slovenija

Zgodba se začne kot nastavek problemskega mladostniškega romana. Glavni protagonist Manc se tik pred koncem šolskega leta znajde pred izključitvijo, saj je po krivem obtožen kraje mobilnega telefona. S svojimi problemi se ne more zateči nikamor, še najmanj domov, kjer ga čaka oče alkoholik. Priložnost za začasni pobeg iz situacije se pokaže, ko se s sošolci na njegovo pobudo odpravijo po gradivo za šolsko fotografsko razstavo na zapuščeno domačijo njegovega deda. Z Mancem gredo še trije najstniki, ki so precej različni med seboj in jih avtor sicer skopo, vendar psihološko dobro določi. Njihov »izlet« se že po nekaj urah sprevrže v nepričakovano srljivko. Mestni otroci, ki večino časa preživijo na betonskih stopnicah, pred televizorjem in računalnikom, in ki komunicirajo predvsem preko mobija, podeželje in njene prebivalce doživljajo kot grozljivko. Avtor bralca spretno vodi in mu daje na pravih mestih ključne informacije, pri čemer ves čas spodbuja spraševanje o tem, kje se grozljivo v resnici dogaja – znotraj protagonistov samih ali v resničnosti zunaj njih – in zgledno vzdržuje srljivo napetost, mimo (rahlo čudežno) srečne razrešitve »problemske« linije romana, vse do konca ... Ob vsem je treba pohvaliti spremno besedo Gorazda Trušnovca. (MP, TJ)

D'Avenia, Alessandro: **Bela kot mleko, rdeča kot kri: roman.**

Spr. beseda Janko Jožef Pirc. Ljubljana: Družina, 2011, 264 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremna beseda

| bolezn, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, smisel, smrt, strah, trpljenje

De Goldi, Kate: **Ob desetih zvečer.**

Prev. Sonja Benčina. Ljubljana: Družina, 2013, 251 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| družina, duševne bolezni, fantje, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, strah

To je prva knjiga novozelandske pisateljice Kate de Goldi (1959) v slovenskem prevodu, ki je doživela prevode v več jezikov in prejela kar nekaj domačih in tujih literarnih nagrad. Govori o dvanajstletnem Frankieju, čigar življenje se zdi na začetku čisto v redu. Počasi, stran za stranjo, pa spoznavamo, da ga je pogosto zelo strah in je v skrbeh za "vse na svetu", zato so pogovori z njegovo mamo, da bi ga pomirila, vedno ob desetih zvečer. Ob novi sošolki Sydney in njenih številnih vprašanjih pa se mora Frankie soočiti s tem, da je njegova družina disfunkcionalna, "čudna": mama ima agorafobijo, starejša sestra ga ne razume, starejši brat je čuden po svoje, očeta kličejo stric George, tu so še tetke, ki so čudne na svoj način. Toda tudi izredno bistra deklica Sydney prihaja iz nenavadne družine: njena

mama živi zelo "nomadsko" življenje, sestrici Galway in Calcutta sta tako kot Sydney dobili ime po mestih, nobeni ni ime Amsterdam, kjer živi Sydneyjin oče in ljubeča babica. Dobro napisana in ganljiva zgodba o "bolečini odraščanja" in o čudnih ljudeh, ki so obenem čudoviti, in o lepoti življenja; kakovostno branje tako za mlade bralce kot za odrasle! (TJ)

Doherty, Berlie: **Abela: deklica, ki je videla leve.**

Prev. Anja Kokalj. Ljubljana: Grlica, 2008. (Romani Grlica), 186 str.

| M | 3. stopnja

| Afrika, Anglija, posvojitve, priseljenci, sirote, večkulturnost

Abela je desetletna deklica iz Tanzanije, iz vasi, kjer ljudje umirajo za aidsom. Umrla sta ji oba starša in zaradi stričevega spletkarjenja se znajde kot nezakonita priseljenka v Londonu. Tu pa živi tudi štirinajstletna Rosa, z mamo, ki je Angležinja; njen oče, ponosni Masaj iz Tanzanije, pa ni vzdržal v Evropi. Rosa in mati se dobro razumeta, toda mati si želi še enega otroka in si prizadeva posvojiti deklico iz Tanzanije. Po mnogih prizadevanjih in po srečnem naključju končno lahko dobita Abelino. V besedilu se prepleta vrsto problemov: bolezen, smrt, koristoljubje in spletkarjenje, ilegalna migracija, otroštvo brez staršev, rejništvo in posvojitve, problemi ob sprejetju rejniških in posvojenih otrok v družine ... vse to pa v okvirih mešanih zakonov in v medkulturnih razmerah. V ganljivi zgodbi se prepleta pripovedi obeh deklic v tenkočutni pisavi avtorice, ki je snov črpala iz resničnega življenja. (TJ)

Flegg, Aubrey: **Dekle v zelenem**, 3 naslovi: **Krila nad Delftom, Mavrični most, V orlovih krempljih.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 297 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjige so del enotne zgodbe, spremno besedilo, za pogovore o knjigah

| Auschwitz, Avstrija, Dunaj, glasba, holokavst, Judje, rasizem, slikarstvo, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., taborišča

V zadnjem delu trilogije Dekle v zelenem (Krila nad Delftom, 2006, Mavrični most, 2007) nas irski pisatelj Aubrey Flegg popelje v Avstrijo. Portret Louise Eeden, ki bralca kot rdeča nit spremlja v vseh treh delih in že nekaj stoletij prehaja iz roda v rod, zdaj visi na steni judovske družine Abrahams na Dunaju. Prek dveh ločenih zgodb, ki ju povezuje prav Louisin portret, avtor predstavi dve plati življenja v obdobju porajajočega se nacizma in poznejšem nacističnem obdobju druge svetovne vojne. Na eni strani spremljamo življenje mladega nadarjenega judovskega violinista Izaaca Abrahamsa, ki odrašča in vadi pred Louisinim portretom, na drugi strani pa zgodbo Ericha Hoffmana, ki ga na drugem koncu Avstrije vzgajajo v duhu antisemitizma, saj ga je njegov ded že v mladosti učil sovraštva do Judov. Življenjske poti obeh junakov se večkrat križajo, Louisin portret pa je tisto, kar ju poveže v neke vrste prijateljstvo in ju posledično reši; Izaaca pred plinsko celico in Ericha pred nacizmom. (PP)

Frank, Anne: **Dnevnik Ane Frank.**

Prev. Polonca Kovač. Spr. beseda Polonca Kovač. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, 2011. (Odisej), 377 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], dnevnik, nova izdaja, ponatis, spremna beseda

| Amsterdam, Anne Frank (1929-1945), druga svetovna vojna, holokavst, ilegalci, Judje, Nizozemska, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., vojne

K ponovni slovenski izdaji (zadnja iz leta 1994) te znamenite knjige 20. stoletja, pretresljivega dnevnika iz skrivališča, katerega avtorica, židovska deklica, se je z njim za vedno zapisala v spomin človeštva, je botrovala prav 60. obletnica njegovega nastanka. Izpostaviti velja dejstvo, da gre v tem primeru za razširjeno izdajo, ki prinaša tudi nekatera doslej neobjavljena pisma oz. odlomke izpod peresa te bistre in pronicljive najstnice, ki so lahko izšla šele po smrti njenega očeta Otta Franka. Ta je svoje življenje po prestanih grozotah 2. svetovne vojne in izgubi svoje celotne družine posvetil prav dnevniku svoje mnogo prezgodaj umrle hčerke, ki si je želela postati slavna pisateljica, kar ji je, žal, šele, posmrtno, tudi uspelo. Ana je s svojim dnevnikom postala simbol holokavsta, simbol šestih milijonov umorjenih Židov, ki so jih nič krive med drugo svetovno vojno pobili nacisti. (dlv)

Frey, Jana: **Velike zelene oči.**

Prev. Alenka Veler. Spr. beseda Aksinja Kermauner. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (Odisej), 188 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah
| dekleta, invalidnost, mladostniki, slepota

Prvoosebna, po resničnih dogodkih zapisana zgodba, je izpoved petnajstletne Lene, ki v prometni nesreči popolnoma izgubi vid. Pripoved ne želi biti običajen mladostniški roman, saj je v njegovem središču težka eksistencialna preizkušnja, v kateri mora Lena prehoditi zahtevno pot do sprejetja lastne invalidnosti. Prek nje roman vpelje prepričljiv psihogram dekletovega notranjega doživljanja slepote: od želje po smrti, depresije, osamitve do iskanja smisla v spremenjenih razmerah, zaupanja vase ter predvsem sprejetja svoje drugačnosti. S čustvi nabito in iskreno pripoved odlikuje spretno napisana in verjetna zgodba, ki je namenjena tako mlajšim kot starejšim najstnikom, nagovorila pa bo tudi odrasle, saj predstavljeno problematiko dodatno osvetli slovenska strokovnjakinja s področja tiflopedagogike.

Gardner, Sally: **Rdeča ogrlica.**

Prev. Nataša Grom. Dob pri Domžalah: Miš, 2011, 378 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, spremna beseda
| Francija, novi vek, revolucija, stoletje, 18., vrednote, zgodovina

Britansko avtorico Sally Gardner poznamo že po njenem prvencu Jaz, Koriandra, ki je bil v slovenščino preveden leta 2009. Zgodba, v kateri se prepletata zgodovina in fikcija, se dogaja v Londonu 17. stoletja. Tudi v romanu Rdeča ogrlica avtorica popelje bralce v zgodovino, in sicer v čas francoske revolucije leta 1789. Verodostojno zgodovinsko ozadje usodnih dogodkov tistega časa je avtorica prepletla z mešanico ljubezenske zgodbe in kriminalke ter ju spojila z opisi skrivnostne in mistične romske magije. Glavni junak Yann je mlad fant romske krvi, ki se lahko pohvali s sposobnostjo branja misli in zmožnostjo telekineze, vzgaja pa ga pritlikavec Têtu. Po spletu okoliščin se njune poti križajo s Sido, deklico, ki jo njen oče, pohlepni markiz Villeduval, iz še neznanega razloga ne mara, ter z zlobnim grofom Kalliovskim, ki hoče Sido na vsak način za svojo ženo. Njihove usode se skozi zgodbo nevarno prepletejo, dodatno napetost pa pripovedi dodajajo slikoviti opisi dogodkov, ki so pripeljali do francoske revolucije. Knjiga je leta 2009 dobila nadaljevanje (Silver Blade), ki pa še ni bilo prevedeno v slovenščino. (PP)

Geda, Fabio: **V morju so krokodili: resnična zgodba Enajatolaha Akbarija.**

Prev. Anita Jadrič. Spr. beseda Aldo Milohnić. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Odisej), 175 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, spremna beseda

| begunci, Italija, spomini

Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija, ki se zaradi nevarnih razmer v svoji vasi in v domovini (Afganistan) pri desetih letih popolnoma sam znajde v vlogi begunca, traja pet let. Pot, na kateri iz otroka zraste v mladega moža, ga vodi iz domovine preko Pakistana, Irana, Turčije in Grčije do Italije, kjer nazadnje po več srečnih naključjih dobi razmeroma varno zatočišče. Pretresljivo prvoosebno Enajatolahovo pripoved, ki jo mestoma prekinjajo kratki dialogi med zapisovalcem in pripovedovalcem, je mojstrsko ubesedil italijanski pisatelj Fabio Geda. Knjiga je napisana z izjemnim občutkom za človeka, izogiba se zbujanju sovraštva in ne išče krivcev. Vsekakor pa bralcu, ki živi v razmeroma varnem svetu obilja, postavlja vrsto vprašanj in mu odpira oči in srce: za ljudi z drugih koncev sveta, ki živijo drugače kot mi, a so nam tako zelo enaki; za ljudi iz drugih, bolj in manj oddaljenih časov, ki so živeli strašljivo podobno resničnost beguncev prav tu, kjer danes živimo mi; za brezimne obraze ljudi iz vojnih žarišč, ki jih vsak dan tako mimogrede srečujemo na TV ekranih ... Knjigo, ki je gotovo eden vrhuncev leta v zbirki Odisej, v naš prostor vpne spremna beseda Alda Milohnića, priporočamo pa tudi skok na skrbno pripravljeno spletno stran (www.fejstbuk.net). (MP)

Gleeson, Libby: **Mahtabina zgodba.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 188 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| Afganistan, Avstralija, begunci, stiske, vojne

Pretresljiva zgodba o družini, ki zbeži iz nasilnega Afganistana v Pakistan ter od tam v daljno Avstralijo, dramatično in neposredno približa agonijo begunstva skozi oči odraščajočega dekleta Mahtab. Negotovost, strah, čakanje in naporna pot, povrh vsega pa še skrb za mlajšega brata in sestro, vse to leži na ramenih mladega dekleta, ki svoja bremena prenaša pogumno in zrelo. Moč ji daje vera v obljubljeni deželo Avstralijo in upanje na ponovno snidenje z očetom. Ko po vseh mogočih zapletih in stiskah po nekaj mesecih družina le prispe na cilj, sledi razočaranje; očeta ni, Avstralija je vse prej kot gostoljubna dežela. Pristanejo v internacijskem taborišču, kjer se Mahtab čustveno zlomi in hudo zbolí. Bo sploh še kdaj svobodna? Presunljiv in globoko sporočilen realističen roman s prepričljivo fabulo, ki bo zagotovo pritegnil marsikatero bralca. (KP)

Gleitzman, Morris: 4 naslovi: **Nekoč, Potem, Tedaj, Zdaj.**

Prev. Dušan Ogrizek. Dob pri Domžalah: Miš, 2011 – 2014. (Nekoč), 203 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], knjige so del enotne zgodbe

| begunci, druga svetovna vojna, fantje, holokavst, ilegalci, Judje, otroci, Poljska, prijateljstvo, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., vojne

Pripoved avstralskega avtorja, čigar korenine segajo na Poljsko (pisateljev ded je bil Jud iz Krakova), je plod pisateljeve domišljije, a tudi poglobljenega razmišljanja, branja in poslušanja resničnih zgodb iz časa druge svetovne vojne in o njenih posledicah v sedanosti. Kot je zapisal avtor, je knjige mogoče brati v katerem koli vrstnem redu, saj vsaka izmed njih učinkuje kot celovito zaokrožena samostojna enota.

Golob, Tadej: **Zlati zob.**

Ilustr. Ciril Horjak. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 2012. (Knjižnica Sinjega galeba; 331), 314 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], ponatis

| alpinizem, družčine, gore, kriminalci, Slovenija, uboj, zakladi

Green, John: **Krive so zvezde.**

Prev. Boštjan Gorenc. Spr. beseda Berta Jereb. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013. (Odisej), 304 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], spremna beseda, za pogovore o knjigah
| Amsterdam, bolezni, branje, dekleta, depresija, knjige, ljubezen, mladostniki, rak (bolezni), smrt, stiske

Uspešnica Krive so zvezde se je kmalu po izidu povzpela na prva mesta najbolj prodajanih romanov, zgodbo pa so tudi že prelili na filmsko platno, kjer je prav tako požela vse pohvale. Roman je pretresljiva pripoved o dveh najstnikih, ki ju združi bolezen. Glavna junaka sta najstnika Hazel in Gus, ki bolehata za neozdravljivo obliko raka. Ko se spoznata, je njun svet prepoln bolnišnic, medicinskih sester in novih oblik zdravljenja, ki zamenja svet smeha, upanja, pustolovščin in predvsem iskrene ljubezni, za katero sta mislila, da je ne bosta nikoli izkusila. Njuno zgodbo so mladi bralci takoj sprejeli za svojo in navdušenci so ju že razglasili za Romea in Julijo 21. stoletja. Četudi je zgodba pretresljiva in čustvena, uspe avtorju najti smisel za humor, neposrednost in nagajivost. Tragična zgodba, ki bi zlahka postala patetična, se temu ogne v velikem loku in si ne zatiska oči pred kruto resničnostjo, problematike ne skuša olepševati na noben način. Prav zato skozi branje doživljamo močne in silovite občutke, ki nas silijo k razmišljanju o lastnem življenju, ljubezni in umrljivosti. (PP)

Gündisch, Karin: **Cosmin.**

Prev. Karmen Vidmar. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2006. (Na robu), 159 str.
| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah
| etnografija, fantje, mladostniki, odraščanje, Romi, Romunija

Cosmin je dvanajstletni deček, ki odrašča v revni romski skupnosti. Dobro poučena avtorica bralcem na primeru Cosminove družine brez predsodkov približa preprosto, tradicionalno romsko življenje in med drugim razkriva tudi njihove tehnike preživljanja: poleg trdega dela tudi odkrito beračenje, barantanje in igro vlog pred premožnimi letoviščarji. Gündischeva Rome prikaže kot ljudi, ki ne mislijo na prihodnost, saj jim dovolj preglavic povzroča že sedanost; takšen je tudi glavni junak, dokler se nekega dne ne poda v svet in spozna, da obstaja tudi drugačno in perspektivnejše življenje od tistega, ki je lastno Romom. Roman skratka ponuja izjemno zanimiv vpogled v bolj ali manj nerazumljeno kulturo, ki ga dopolnjuje informativna sklepna beseda, v kateri se avtorica sprehodi skozi zgodovino Romov.

Haasse, Hella S.: **Vmesna postaja.**

Prev. Mateja Seliškar Kenda. Spr. beseda Mateja Seliškar Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2002. (Odisej), 104 str.
| M | 3. stopnja
| begavci, drugačnost, mladostniki, osamljenost, prijateljstvo, starost

Zgodba cenjene holandske pisateljice pripoveduje o najstnici Xenii in ostarelem profesorju Samuelu, ki sta se prostovoljno osamila: Xenia v posrednem smislu, saj si mladim letom navkljub poskuša najti od staršev ločeno življenjsko pot, Samuel pa v dobesednem, saj se je zaradi razočaranja nad generacijo srednjih let (in občutkom krivde, da je malovredna tudi zaradi njega) zaprl med štiri stene. Tudi zaradi skupnega 'nasprotnika', 'vmesne' generacije, se spoprijateljita in se sčasoma drug drugemu pomagata otresti osebnih zablod – Xenia bo morda vendarle nadaljevala šolanje in Samuel stopi prek praga. Toda srž njunega odnosa je v neprestani razpravi o 'vmesni' generaciji, ki je

trenutno seveda vladajoča, zato pa v prvi vrsti kriva za neprijetno stanje sveta: izrazito drugačna junaka odpirata probleme 'običajne' sodobne družbe, včasih na najglobljem filozofskem nivoju, a pri tem tudi ostane, saj gre vendar zgolj za 'vmesno postajo' na njuni življenjski poti.

Hartnett, Sonya: **Metulj**.

Prev. Dušan Ogrizek. Spr. beseda Dragica Haramija. Dob pri Domžalah: Miš, 2010. (Najnaj), 285 str. | M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremna beseda, za pogovore o knjigah | dekleta, družina, mladostniki, odraščanje, prijateljstvo, skrivnosti

Avstralska pisateljica, prejemnica številnih nagrad s področja (mladinske) književnosti, med drugim prestižne nagrade Astrid Lindgren Memorial Award (2008), piše literaturo za otroke, mladostnike in odrasle, oziroma literaturo, ki je hkrati vznemirljiva za različne starostne skupine bralcev. Takšna »crossover literatura« je tudi roman o najstnici Rozini, pravzaprav o zelo kratkem obdobju njenega življenja. Godi se namreč v času priprav na praznovanje njenega štirinajstega rojstnega dne, ki ga slavljena občuti kot neki mejnik, prestop v svet odraslosti. Dekle je na robu svojega otroštva, sooča se z odnosi s starši in bratoma, predvsem pa z vrstnicami in tudi z elegantno sosedo, ki ji je za vzgled. Od vsega pa je Rozini najtežje soočanje s samo seboj, z lastnimi pomanjkljivostmi in s koncem svojih sanjarjenj. Gre za odraščanje, realnejše sprejemanje ljudi, sveta in življenja, za sprijaznjenje s tem, kakršni smo. Rojevanje metulja iz varne bube otroštva in domišljije je boleče in težko. Iluzij je skorajda konec, ne pa tudi pričakovanj in hrepenenja. Roman, ki je tako predvsem psihološki portret odraščajoče štirinajstletnice, pripoved o njeni »bolečini odraščanja«, je obenem subtilno stkan iz cele vrste drobnih dogodkov, občutenj in misli drugih oseb ter iz nians v njihovih medsebojnih odnosih. Čeprav po obrtni plati (literariziranju teme) ne prinaša ničesar zares novega, ga priporočamo v branje občutljivejšim bralcem, tudi odraslim, ne le mladostnikom. (TJ)

Hartnett, Sonya: **Srebrni osliček**.

Prev. Milan Žlof. Ilustr. Anne Spudvilas. Ljubljana: Družba Piano, 2010, 199 str. | M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, za pogovore o knjigah | begunci, Francija, osli, pomoč, prijateljstvo, simboli, skrivnosti, sodobnost, stoletje, 1. pol. 20., vojaki, vojne, živali v naravi

Avstralska avtorica, ki je leta 2008 prejela spominsko nagrado Astrid Lindgren (v slovenščino sta prevedena tudi njena romana Metulj in O dečku), je svoj kratki mladinski protivojni roman postavila v čas prve svetovne vojne. To je zgodba angleškega vojaka, dezerterja, ki pobegne s fronte in se, slep zaradi travmatskega šoka, zateče na francosko podeželje. Tam ga odkrijeta sestrici Marcelle in Coco, ki mu skrbno prinašata hrano in mu pomagata, še posebej, ko izvesta, da si vojak želi čim prej na drugo stran Rokavskega preliva k svojemu bolnemu mlajšemu bratu, ki mu je pred odhodom na fronto podaril figurico srebrnega oslička. Ta ima v romanu pomembno simbolno vlogo, prav tako kot zgodbe, s pripovedovanjem katerih se skuša slepi vojak zahvaliti deklicama in njenemu starejšemu bratu za njihovo prijateljstvo in pomoč pri vrnitvi v domovino. Vojakove zgodbe, namenjene trem otrokom, se namreč vse vrtijo okrog te neopazne živali in njenih vrlin, kot so pogum, potrpežljivost in vdanost. Vojak jih svojim trem otroškimi poslušalcem in otrokom vsega sveta poklanja kot spodbudo in razmislek o vojnem nasilju ter kot poziv k solidarnosti, prijateljstvu in miru. (IM)

Hendry, Frances Mary: **Chandra**.

Prev. Anja Kokalj. Spr. beseda Vladimira Rejc. Ljubljana: Grlica, 2005, 158 str. | M | 3. stopnja | o avtorjih

| dekleta, drugačnost, družina, Indija, običaji, poroka, tradicija

Problemski roman se loteva še dandanes aktualnega problema dogovorjene poroke, ki ima svoje korenine v patriarhalni tradiciji indijske družbe. Pripoved ne želi biti poglobljena sociološka študija sodobne Indije in tudi ne njena kritika, temveč na primeru posameznika prikazana življenjska zgodba o pogubnih posledicah takšnih običajev. To je zgodba enajstletne deklince Chandre, ki se ji uspe s pomočjo močne volje, želje po samoohranitvi, naklonjenih posameznikov in ščepca sreče izviti iz krempljev tradicije ter si poiskati lastno življenjsko pot, ki pa je žal možna samo v tujini. Knjigo, ki je prejela kar nekaj literarnih nagrad, odlikuje psihološka motiviranost, prepričljivo zasnovana in izpeljana pripoved o odraščanju v posebnih razmerah ter psihološka verjetnost književnih likov, kar pa ni naključje, saj je utemeljena na resnični življenjski izkušnji.

Heneghan, James: **Povračilo**.

Prev. Kristina Dečman. Ljubljana: Koleda, 2009, 163 str.

| M | 3. stopnja

| mladostniki, nasilje, odraščanje, priseljenci, smrt, stiske

Charley se mora soočiti z veliko težkimi spremembami, saj se je družina z Irske preselila v Kanado; med drugim zelo pogreša svoje stare prijatelje. Najhuje je, ker mu je umrla mama, globoko žaluje za njo (zapira se v omaro z njenimi oblačili); zdaj mora skrbeti tudi za mlajšo sestro, ker je oče veliko službeno odsoten. V novi šoli ima Charley težave z vključevanjem med vrstnike, ki se norčujejo iz njegovega naglasa. Zato mu kar odleže, ko se pojavi novi sošolec Benny in se vsi nasilneži spravijo nanj. Charley opazuje, kaj se dogaja, zaveda se, da fant potrebuje pomoč, vendar ne naredi ničesar, ne pomaga fantu in na zadevo ne opozori učiteljev. Toda ko Benney naredi samomor, začnejo Charleyja preganjati močni občutki krivde, ker ga ni branil. Zdaj se s svojimi dejanji poskuša odkupiti pri njegovi mami in Bennyjevemu polbratu. Charley v prvoosebni pripovedi prepričljivo opozarja na težave pri vključevanju tujcev v novo okolje in na posledice nasilja med vrstniki, kritično ocenjuje reakcije odraslih. Zelo pretresljivo je njegovo soočenje z občutki krivde in njegova prizadevanja po očiščenju (povračilu). Prav s slednjim roman izpostavlja problem, ki je v mladinski literaturi redko obravnavan in ga velja zato priporočiti tako mladostnikom kot njihovim vzgojiteljem, ne le v branje, ampak tudi za pogovor ob njem. Opozoriti pa velja na ne ravno brezhiben prevod. (TJ)

Herrndorf, Wolfgang: **Čik**.

Prev. Brane Čop. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2013. (Najst), 244 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, za pogovore o knjigah

| avtomobili, Berlin, drugačnost, družina, mladostniki, Nemčija, odraščanje, počitnice, potovanja, prijateljstvo, pustolovščine, tatvine

Roman v letu 2013 umrlega nemškega pisatelja je izšel leta 2010 in takoj vzbudil veliko pozornost. Prejel je številne literarne nagrade, med drugim tudi prestižno nagrado Deutsche Jugendliteraturpreis za leto 2010. Gre za prvoosebno pripoved štirinajstletnega gimnazijca Majka iz sicer dobro stoječe, a nefunkcionalne družine. Njegova mama se vdaja alkoholu, njegov oče je povečini odsoten, Majk, ki ga kličejo Psihič, pa ima težave s svojo samopodobo, saj je zadržan, tih in neviden fant, ki ga poleg družinske tragedije teži tudi neizpovedana ljubezen do razredne lepotice Tatjane. Sprememba se zgodi ob prihodu novega sošolca ruskega porekla, Čihačova, ki si nemudoma prisluži ime Čik. Fant je nenavadnega obnašanja, drzen in samosvoj, med poletnimi počitnicami ukrade staro lado in fanta se odločita za popotno avanturo. Brez zemljevida, kompasa ali turističnega vodiča se iz Berlina odpravita na Vlaško, k Čikovim sorodnikom. Kako na Vlaško, se fantoma niti ne sanja, a se kljub temu brez

predsodkov prepustita potovanju, ki ga lahko razumemo tudi kot iniciacijo – in simbol Majkovega zorenja. Nekonvencionalen popotni in hkrati razvojni roman prinaša opis vseh pomembnih postaj mladostništva (prijateljstvo, ljubezen, spolnost, osamljenost, problem samopodobe, slo po "resničnem" življenju, avanturizem in odkrivanje lastne življenjske poti) skozi oči štirinajstletnika, ki pošteno in odkritosrčno razkriva svoje dvome v "vrednote" odraslih: "Že ko sem bil majhen, mi je oče dopovedoval, da je svet umazan. Svet je umazan in ljudje so umazani. Ne zaupaj nikomur ... /... /In morda je to bilo res in so ljudje v 99 % res umazani. Najbolj nenavadno pa je bilo to, da sva s Čikom na potovanju srečevala skoraj izključno tisti en odstotek, ki ni bil umazan". Avtor je odličen stilist, s pravo mero krmari najstniški govor in z njim lucidno izriše psihološki zemljevid mladostniškega zorenja. Roman je poklon mladostnemu pogumu, tudi naivnosti, radoživosti, odprtosti do sveta in zaupanju v ljudi, a še najbolj mladosti sami, »ki skače čez vodo tam, kjer je most«. Kljub nekaterim drobnim nedomišljenim prevajalskim rešitvam velja v celoti pohvaliti tudi prevod Braneta Čopa. (IM)

Hill, David: **Duet**.

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 281 str.

| M | 3. stopnja

| družina, glasba, ljubezen, mladostniki, nosečnost

Prezgodnja najstniška nosečnost nikakor ni neobravnava motiv v mladinski literaturi, tudi v slovenski je bila, tedaj še tabu tema, prvič obravnavana v romanu Gimnazijka Antona Ingoliča davnega leta 1967. Toda novozelandski avtor David Hill, ki ga poznamo po več prevodih odličnih literarnih del v slovenščino, jo v tem romanu prikaže tako tenkočutno in prepričljivo, da bralca prav presune: je torej tudi v tem sodobnem svetu informacij in razkritosti vendarle še možna tako silovita zaljubljenost, da mladostnika odnese predaleč?! V romanu je "slišati" veliko glasbe, saj petnajstletni Kallum, ki se sicer ukvarja z glasbo mladih, pride na avdicijo k Mladinskemu orkestru, ki potrebuje kitarista. Tam se zagleda v flvtistko Paige in med igranjem se med njima razplamti ljubezen ... Pisatelj je razumevajoče na strani najstnikov, ki jih prikazuje ranljive in pogumne. Še en mladinski roman, ki daje slutiti, da so odnosi med ljudmi na drugem koncu sveta bolj kakovostni; tudi zato je dobrodošel v našem okolju. (TJ)

Hill, David: **Se vid'va, Simon!**

Prev. Vida Vrečar. Spr. beseda Zvezdana Majhen. Dob pri Domžalah: Miš, 2003, 2004. (Zorenja), 180 str.

| M | 3. stopnja

| bolezni, drugačnost, družina, invalidnost, mladostniki, razumevanje, samopodoba, smrt, strpnost

Večkrat nagrajeni in v pisateljevi domovini, Novi Zelandiji, zelo priljubljeni roman je osebno izpovedna zgodba najstnika Nathana. Toda osrednja oseba je pravzaprav Simon, ki ga je mišična distrofija privezala na invalidski voziček, okrog njega pa se pletejo čustveni in socialni odnosi med vrstniki, starši in učitelji. Glavna odlika romana je tako afirmativen odnos do drugačnosti, predvsem seveda tiste, vezane na invalidnost, in tenkočutno upovedovanje različnih stopenj strpnosti do drugačnih. Zgled so pri tem Simonovi starši, ki mu ves čas omogočajo, kolikor le zmore, samostojno življenje, s čimer obdrži svoje dostojanstvo. Tako Simon kljub zavedanju, da bo kmalu umrl, ni le bister, ampak tudi samozavesten in duhovit najstnik, ki izžareva optimizem in veselje do življenja. Prav s tem pa spodbuja vrstnike in učitelje v razmislek o različnih predsodkih in k njihovem opuščanju.

Hill, David: **Vračanje.**

Prev. Marta Poljanšek. Dob pri Domžalah: Miš, 2007. (Zorenja), 223 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| družina, krivda, mladostniki, nesreče, odgovornost, odpuščanje, promet

Prometna nesreča združi šestnajstletno Taro in prav toliko starega Ryana: fant z avtom nesrečno zadene deklo, ki v dežju teče ob cestišču. Tara trpi za hudimi posledicami nesreče in s fizioterapijo poskuša premagati invalidnost. V rehabilitacijski program se vključi tudi Ryan; ne zgolj zato, da bi pomagal ponesrečenki, ampak tudi zato, da bi se sam spoprijel s posledicami nesreče. Zgodba je kombinacija dnevniških zapisov obeh protagonistov, dveh prvoosebni pripovedi, ki sta obe močno čustveno nabiti, doživljajsko poglobljeni in razmišljujoči. Najprej je hud šok, tako za oba protagonista kot za njune sorodnike in za sošolce. Toda v spodbudnem okolju obeh ljubečih družin in širšega razumevajočega okolja se postopoma soočita, najprej predvsem kot žrtev in krivec, nato pa se korak za korakom spopadata s svojimi čustvi, jih premagujeta, vse bolj zrelo sprejemata in jih poskušata pozitivno usmerjati, kajti – kljub vsemu – življenje teče dalje in sleherni izkušnji velja sprejeti kot izziv za osebno rast. V zgodbi bolj kot psihološko pronicljivo izrisani liki preseneti prav ta podoba demokratične novozelandske družbe, katere člani zmorejo tako nenavadno strpne in razumevajoče medsebojne odnose, ki spodbujajo "vračanje" v življenje tudi po hudih preizkušnjah. (tj)

Hoffman, Alice: **Urok.**

Prev. Živa Sambolec. Ljubljana: Grlica, 2007. (Romani Grlica), 145 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, inkvizicija, Judje, nasilje, nestrpnost, novi vek, predsodki, stoletje, 16., Španija

Pisateljici je v zgodovinskem romanu uspelo prepričljivo naslikati eno izmed najtemnejših dejanj v zgodovini človeštva, čas lova na čarovnice in čas inkvizicije, ki je bila najbolj nevarna in kruta prav v Španiji, ker se zgodba dogaja. Protagonistka romana je deklica Ester, ki živi tesno povezana s svojo razširjeno večgeneracijsko družino, ki premore (zlasti dedek in brat) veliko najrazličnejšega uporabnega znanja, tudi magije in modrosti. Vse hudo se spočne v trenutku, ko na trgu sežgejo judovske knjige in se začne njihovo kruto preganjanje. Pepel, ki pokrije tla, ima simboličen pomen (problem krivde), to pa je hkrati začetek grozljivega pogroma, ki skoraj dokončno uniči Esterino družino. Edina rešitev zanjo, za njenega izvoljenca in za njeno ostarelo babico je pobeg na drugo stran oceana, v Novi svet in v novo življenje. Sporočilno jedro te pretresljive pripovedi je v bivanjskih in etičnih vprašanjih. Pomembna odlika te knjige je, da jo je mogoče brati kot povsem sodobno pripoved: posredno namreč odpira probleme, vezane na pravico žensk do enakopravnosti, pravico slehernika do drugačnosti, spodbuja razmišljanje o zlorabi moči, o problematiki "grešnega kozla", s katero naj bi se v negotovih časih spet vzpostavilo zamajano ravnovesje v človeški skupnosti, vprašanje pristnega prijateljstva, izdaje, vere ... (dlv)

Hornby, Nick: **Štala!**

Prev. Nataša Müller. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Žepnice), 256 str.

| M | 3. stopnja

| fantje, mladostniki, nosečnost, starši

Nicka Hornbyja poznamo predvsem kot pisatelja za odraslo publiko, z romanom Štala pa se je prvič preizkusil tudi v mladinskem žanru. Osrednja tema tega, v prvi osebi napisanega romana, je najstniška nosečnost, s katero se mora nenadoma soočiti glavni junak, šestnajstletni najstnik Sam. Njegova punca namreč nepričakovano zanosi in Samov svet se nenadoma obrne na glavo. Kljub v

literaturi že nič kolikokrat uporabljeni temi najstniške nosečnosti, knjiga prinaša svež in edinstven pristop k obravnavi osrednjega problema. K temu največ pripomore pisateljev slog pisanja ter iskrivi in ironični dialogi, ki nas popeljejo v mešanico jeze, zmedenosti, humorja, ljubezni in nepričakovanih in presenetljivih dogodkov. Knjiga o napakah in ključnih življenjskih odločitvah, knjiga o tem, kako te lahko samo pet sekund nepazljivosti spravi v največje težave. (PP)

Johnson, Pete: **Potegavščina**.

Prev. Vojko Šinigoj. Ljubljana: Grlica, 2004. (Romani Grlica), 199 str.

| M | 3. stopnja | humor, za pogovore o knjigah

| dnevniki, fantje, ljubezen, mladostniki, odraščanje

Petnajstletni Will še vedno nima dekleta in sošolci se mu zaradi tega radi posmehujejo. Iz te stiske in malo tudi po naključju si izmisli potegavščino, v katero se, zanimivo, vključi tudi njegov oče. Toda kaj hitro sprevidita, da sta šla predaleč in si izmislita primeren izgovor, da jo lahko končata. Willu pa potegavščina vendarle prinese ne le nekaj ugleda med sošolci, ampak tudi precej izkušenj. Roman se konča z odprtim, pozitivno naravnanim pričakovanjem: Willu dekleta niso več tako popolnoma nedoumljiva skrivnost, kar pa seveda ne pomeni, da skrivnosti ni več, in komaj čaka, da jo doživi. S tem sporočilom bo roman najbrž dobrodošel marsikateremu najstniku v pričakovanju prve velike ljubezni. Obenem je privlačen in lahkoten za branje, napisan je v obliki dnevnika, mestoma, ko je dogajanje zelo napeto, pa je razdeljeno kar po posameznih urah.

Johnston, Julie: **Adam in Eva in Uščipni me**.

Prev. Darica Majer Leban. Dob pri Domžalah: Miš, 2005. (Zorenja), 270 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih, za pogovore o knjigah

| dekleta, družina, hčere, matere, mladostniki, podeželje, rejništvo, samopodoba

Petnajstletno Saro Moone bralci spoznamo med selitvijo k Huddlestonovim, ki bodo vsaj za nekaj časa postali njena nova rejniška družina. Johnstonova načanja zanimivo temo, raziskuje namreč tako odnos rejencev do rejniške družine kot do bioloških staršev in nenazadnje tudi do stalnih sprememb, ki obvladujejo njihova življenja. Avtorica se je posrečeno osredotočila na prelomno točko v življenju junakinje, ki sama po sebi narekuje dinamično notranje dogajanje ter omogoča izris kompleksnega karakterja. Bralci namreč sledimo zanimivemu procesu Sarine integracije v družinsko in družbeno življenje, ki se ji junakinja podzavestno predaja, zavestno pa upira, vse dokler zaupanje intuiciji vendarle ne prevlada nad strogim racionalnim nadzorom. Zgodba je podložena tudi z napetostjo v obliki sprva malce skrivnostne Ženske, ki se naseli v bližini in išče svojo hčerko, pri čemer s svojo prisotnostjo dodatno osvetli karakter glavne junakinje ter poskrbi za nekaj dramatičnih vzponov. Celotno dogajanje je predstavljeno trezno in z distanco, vendar prav zaradi tega učinkuje izjemno (čustveno) intenzivno. Adam in Eva in Uščipni me, za katero je Johnstonova prejela Governor General's Award, ki velja za najpomembnejšo kanadsko nagrado za mladinsko književnost, je izjemna knjiga, ki očara in prepriča prav z odsotnostjo vsakršnega sentimentalnega balasta.

Jurca, Branka: **Ko zorijo jagode**.

Ljubljana: DZS, 2005. (M knjiga), 221 str.

| M | 3. stopnja | ponatis

| dekleta, družina, ljubezen, Ljubljana, mladostniki, odraščanje, Slovenija

Kieri, Katarina: **Ne ravno grški bog.**

Prev. Danni Stražar. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 240 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| dekleta, hrepenenje, ljubezen, mladostniki, prijateljstvo, učitelji

Protagonistka nagrajenega švedskega mladinskega romana je petnajstletna Laura, ki se na prvi pogled zaljubi v novega učitelja matematike, kar skrha in na preizkus postavi njeno prijateljstvo s sošolko Leno, ki je imela dotlej status Laurine najboljše prijateljice. Avtorica se zanimive in v mladinskem romanopisju, ki ga imamo na voljo v slovenščini, še ne pretirano "iztrošene" teme, torej ljubezni, ki jo mladoletnica čuti do starejšega moškega oziroma učenka do učitelja, loti na učinkovit način: besedo prepusti Lauri, ki se izkaže za izjemno senzibilno, nagnjeno k razmišljanju in razčlenjevanju, hkrati pa sposobno spodobnih odmerkov (samo)ironije. Ne ravno grški bog je tako pretanjena pripoved o ljubezni, pa tudi knjiga o prijateljstvu, odnosih med otroki in starši ter odkrivanju in uresničevanju samega sebe, skratka roman o čustvih, ki pa nikakor ni razčustvovan, pač pa nežno zaziban v zimsko severnjaško pokrajino. (GK)

Kosmač, Ciril: **Mavrični lok življenja.**

Ilustr. Matjaž Schmidt. Spr. beseda Ivan Bizjak. Ljubljana: Prešernova družba, 2007. (Koledarska zbirka), 261 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

Najnovejši izbor kratkih zgodb Cirila Kosmača združuje nekatera njegova najboljša dela, ki jih najdemo v več prejšnjih izborih. Pravzaprav gre za ponatis zbirke V gaju življenja (več ponatisov pri založbi Mladinska knjiga), ki ji je dodana novela Kovač in hudič, tako da je v knjigo namesto običajnih devetih zajeto deset novel. Čustveno obarvani orisi severnoprimorske pokrajine in njenih ljudi, utrujenih od borbe z življenjem, a srčnih in odprtih za drobne trenutke sreče, so Kosmača uvrstili med klasike slovenske literature, kjer nedvomno ostaja tudi danes. Celovit izbor desetih novel sega od motivov iz otroštva preko vojnih let do podoživljanja drobnega otroškega veselja z lastnimi otroki. Eksistencialistični premisleki o smislu življenja, sreči in svobodi, ki se prepletajo s tenkočutnim orisom junakov in njihovega okolja, so vzrok brezčasnosti Kosmačevih novel, ki ostajajo aktualne tudi po več kot pol stoletja. Prav zaradi svoje večne aktualnosti, neposrednosti izraza in vsebinske večplastnosti pa so hkrati blizu starejšim bralcem in dostopne mlajšim, ki se jim preko Kosmačevih novel razpirata tako preteklost kot njihova lastna sodobnost. Opozoriti velja na novo likovno podobo, ilustracije Matjaža Schmidta. (tb)

Kuipers, Alice: **Življenje na vratih hladilnika.**

Prev. Gordana Kaisersberger. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlca, 2008. (Na robu), 230 str.

| M | 3. stopnja

| bolezn, dekleta, hladilniki, komunikacija, matere, pogovori, smrt

Neizprosno tempo življenja diktira odnos med materjo samohranilko in njeno odraščajočo hčerko Claire; ker se preprosto ne utegneta srečati, se sporazumevata s sporočilci na vratih hladilnika. Tako postane njun dnevni dialog okrnjen na nekaj skromnih vrstic, ki v prepletu naklonjenosti in očitkov razkrivajo vsakodnevnne skrbi in obveznosti. S postopnim sestavljanjem komunikacijskih drobcov se pred nami razgrne kompleksen odnos, ki v senci materine bolezn neizbežno vodi v pretresljivo bolečino prezgodnjega odraščanja, osamljenosti in izgube. Čustveno zgoščene izpovedi opozarjajo na pomembnost kvalitete medsebojnih odnosov, še posebej pa velja pohvaliti mozaično tehniko nizanjanja

minimalističnih zapisov, s pomočjo katere se avtorica kljub mestoma vznesenim in burnim odtenkom spretno izogne patetičnemu balastu. (KP)

Laird, Elizabeth: **Košček zemlje**.

Prev. Karmen Vidmar. Ljubljana: Grlica, 2005. (Romani Grlica), 243 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| fantje, nogomet, odraščanje, Palestina, vojne

Odličen problemski roman na izviren način ubesedi sicer že mnogokrat obdelano temo palestinsko-izraelskih spopadov, in sicer z zgodbo o skupini palestinskih najstnikov, ki jim uspe v nemogočih, skoraj vojnih razmerah zavarovati svet svojih otroških iger, s tem pa tudi svojo osebnostno integriteto. Poleg »malih vojnih iger«, ki so naperjene proti zavojevalcem, jim uspe v krutih razmerah zadržati svojo notranjo trdnost s pomočjo nogometa, ki ga igrajo na težko in z lastnim delom pridobljenem koščku zemlje. Tega skrbno varujejo, saj v njihovem otroškem svetu predstavlja simbol miru in svobode, kar še posebej velja za skoraj dvanajstletnega Karima, katerega zorenje je avtorica zaokrožila ob seznamu desetih najboljših stvari, ki jih deček želi uresničiti v svojem življenju. Na ta seznam fant ob koncu pripovedi doda še zadnjo, deseto in najpomembnejšo željo. Ta vznikne kot plod njegovega osebnostnega razvoja in zrelega razmisleka ter vodi od superjunaka, osvoboditelja Palestine, do mladega odraslega, ki ima realna pričakovanja: obstati na tem koščku zemlje in živeti v miru. Roman odlikuje tudi pripovedna perspektiva, ki želi ohraniti nevtralnost in ne favorizira niti ene niti druge sprte strani, temveč zmore celo v sovražniku ugledati njegovo človečnost in ranljivost.

Lewis, Gill: **Beli delfin**.

Prev. Biserka Bobnar. Ljubljana: Alica, 2013, 200 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremno besedilo

| delfini, morje, prijateljstvo, varstvo narave, živali v naravi

Britanska avtorica, katere delo Vrnila se bo (Alica, 2011) že poznamo v slovenskem prevodu, tokrat v prvoosebni pripovedi predstavi deklico Karo, na katero se je zgrnilo veliko težav: v šoli ima probleme z disleksijo, medtem ko je njen oče, prav tako dislektik, nepismen. Njena mama je maorskega rodu, biologinja oceanov, ki je pred letom dni preminila nekje na tihomorskih otokih, ko je reševala delfine. Zato Kara skupaj z očetom živi pri teti, ki pričakuje drugega otroka. Vsi skupaj so precej siromašni, Karin oče bo moral prodati celo barko, saj niti z ribištvom niti s priložnostnimi deli ne zasluži dovolj. Osrednje dogajanje se strne okrog reševanja mladega belega delfina, ki nasede v njihovem zalivu, hkrati z reševanjem morskega dna in njegovega bogastva, ki ga ribiči uničujejo z agresivnim načinom nabiranja (strganja) školjk. Kara ima prijatelja Felixa, ki je delno paraplegik, in skupaj rešujeta tako poškodovanega delfina kot tudi greben. Tu je še njuno reševanje dveh vrstnikov, ki iz objestnosti izplujeta v smrtonosnem viharju; rešita njuni življenji, kar povzroči preobrat v glavi očeta, lokalnega veljaka. Zgodba je prava žanrska mešanica, realna in kritična, toda tudi pustolovska in celo kriminalna družinska in družinska zgodba, dobra mladinska knjiga, ki poudarja vrednote, kot so spoštljiv odnos do narave in vseh bitij, do "drugačnih" ljudi, medsebojno sožitje, prijateljstvo. Opozarja pa tudi na to, da vse življenje ni zaobseženo v realnem, ampak tudi v irealnem, "angelskem". Pripoved morda vzbuja vtis, da se dogaja nekje na Novi Zelandiji, pa vendar je dogajalni prostor jug Anglije (Velike Britanije) in dogajalni čas sodobnost. (TJ)

Lugovska, Nina: **Ninin dnevnik**.

Prev. Miro Bajt. Spr. beseda Vittorio Strada, Nataša Perova. Tržič: Učila International, 2007, 470 str.

| M | 3. stopnja | dnevnik

| dekleta, mladostniki, nasilje, politika, Rusija, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., totalitarizem, zgodovina

V mladinskem leposlovju se doslej najznamenitejšemu dnevniku Anne Frank tokrat pridružuje še v slovenščino preveden dnevnik Nine Lugovske (1918-1993), ki je v času Stalinove diktature svoj dnevnik začela pisati kot 13-letna deklica, pisanje pa za vedno prekinila pet let kasneje, ko so jo aretirali in zaprli. Dnevnik je odkrila in leta 2003 (10 let po avtoričini smrti) objavila znanstvenica Irina Osipova, članica moskovskega Raziskovalnega centra Memorial. Obsežen dnevnik je po eni strani zanimiv zgodovinski dokument o neznosni vladavini sovjetskih boljševeikov, po druge pa tenkočuten in avtentičen popis najstništva osebe, ki se mukoma prebija skozi spreminjanje iz deklice v odraslo dekle. Dnevnik ima torej mnogo bralnih razsežnosti, najmočnejša doživetja pa bi lahko zbrali v tri skupine: iskren opis doživljanja najstnice Nine, ki jo vznemirja dejstvo, da je ženska, ki trpi, ker ni lepa in spretna kot njene vrstnice, ki hrepeni po svobodi ustvarjanja in si želi postati umetnica; osupljivo in zrelo opazovanje in komentiranje okolice (domači, šola, sošolci, ...), ki jo duši in bi se je rada osvobodila, nemalokrat tudi z mislijo na samomor, sem sodi tudi njen kritični pogled na žensko "enakopravnost"; ter njeni besni odzivi na tragične ali groteskne dogodke, ki jih je izzvala diktatura. Razlog, da se Ninin dnevnik umešča med dragocena čtiva za sodobne mlade bralce pa je tudi Nina sama, ki z očitno dediščino Tolstoja in drugih velikanov ruske radovednosti, misli in ljubezni do svobode, na dekliški način budi v mladem bralcu tisti "zoon politikon", ki ga potrošništvo še ni dokončno uspavalo. (vz)

Makarovič, Svetlana: **Teta Magda ali Vsi smo ustvarjalci.**

Ilustr. Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Knjižnica Sinjega galeba; 335), 186 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, ponatis

| mladostniki, tete, vragolije

Ko življenjska situacija Punči prisili v selitev k teti Magdi – bi bil to lahko uvod v tragično zgodbo še enega nerazumljenega dekleta, vendar ne, ko gre za besedilo Svetlane Makarovič. Teta Magda svoje najstniške nečakinje morda ne razume povsem, ali občasno vsaj tako deluje, ko jo s svojim nerazumnim obnašanjem potiska v čisto nove situacije, pa vendar tudi Magde povsem ne razume nihče. Kako bi jo lahko, ko pa je teta Magda simbol vsega, kar bi si želeli početi, pa si ne upamo ali ne zmoremo. Teta Magda je metafora odklopa, upora, drugačnosti, eksperimentov. Pravzaprav takšna ni le Magda, ampak celotna knjiga, ki v Svetlanini maniri smeši rigorozne nesmisle mnogih prisiljenih družbenih pravil, marsikdaj tako škodljivih in v nasprotju z dejanskimi vrednotami. Hkrati pa bo bralcem hitro postalo jasno, kaj so vrednote, za katere se je potrebno boriti in skušati živeti v skladu z njimi. Kaj pomeni imeti čas zase in za svoje bližnje, kaj pomeni zmožnost, da prepoznamo svoje napake in se jim nasmejemo, in kaj pomeni spoštovanje drugačnega. Čeprav je bila knjiga prvič natisnjena že leta 1978, ni prav nič izgubila na svoji aktualnosti, morda je za današnjega bralca skorajda nujnejše čtivo kot takrat. Tudi ilustracije Zvonka Čoha, dodane leta 1999, še vedno delujejo sveže in poživljajoče. Omeniti velja še, da obstaja tudi nadaljevanje (Počitnice pri teti Magdi), ki pa kakovostno žal ne dosega ravni prvega dela. (ks)

Mankell, Henning: **Skrivnost ognja.**

Prev. Irena Madric. Tržič: Učila International, 2004, 171 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| Afrika, dekleta, invalidnost, revščina, sestre, smrt, vojne

Mankell s pomočjo mlade Sofie, ki je v napadu razbojnikov izgubila del družine, med nedolžno otroško igro pa sestro in obe nogi, evropskim bralcem približa oddaljeni afriški svet s svojimi posebnostmi in težavami. Roman z nerodno zlomljenim pripovednim lokom je pri tem izrazilo pozitivno naravnano, saj se mlada junakinja številnim nesrečam navkljub vendarle prebija k boljšemu življenju. To sicer ne deluje ravno verjetno, a po drugi strani naj bi šlo za resnično zgodbo, ki se nadalje z odločitvijo za tretjeosebne pripovedovalca uspešno izogne patetiki. Z jezikovno skopostjo Mankell tudi dosega dramatičnost, škoda pa je, da gre v slovenščini za prevod prevoda, ki je na nekaj mestih precej okoren.

McKay, Sharon E.: **Nevihita nad Kandaharjem.**

Prev. Biserka Bobnar. Ljubljana: Alica, 2012, 264 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], slovar, spremno besedilo, za pogovore o knjigah
| Afganistan, begunci, dekleta, islam, nasilje, prijateljstvo, šola, vojne, ženske

McKenzie, Sophie: **Zaljubljena, zatreskana.**

Prev. Manica Baša. Spr. beseda Vesna Pišek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Odisej), 219 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], spremna beseda, za pogovore o knjigah
| dekleta, ljubezen, mladostniki, revščina, zaljubljenost

Muck, Desa: **Blazno resno slavni.**

Ilustr. Matej De Cecco. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013. (Blazno resno o ...), 183 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], nova izdaja, nova likovna obdelava, o avtorjih, ponatis
| film, kinematografija, mladostniki, slava, zvezdnitvo

Posamezni naslovi uspešne zbirke Blazno resno o ... izpred več kot deset let (tedaj jo je ilustriral Igor Ribič) doživljajo ponovne izdaje. Avtorica Desa Muck je besedilo mestoma dopolnila in posodobila, ilustrator Matej de Cecco pa je prispeval črno-bele stripovske ilustracije, ki so sodobnejše, predvsem pa bolj v skladu s posodobitvami v tekstu, ki ga slike odlično dopolnjujejo in poglobljajo. Zbirka obravnava "večne" probleme odraščajoče mladine: primerno vedenje, spolnost, različne odvisnosti, šola itn. Pisateljica je razumevajoča, na strani otrok, pa vendar jim nedvoumno in odločno sporoča, kaj je prav in kaj ne. S pozitivno naravnanim in humornim pristopom spretno krmari med vzgojnostjo in uporništvom, kar je še posebej privlačno in dobrodošlo. Vsaka knjiga je priročnik z nešteti nasveti o določenem problemu, obenem pa se bere tudi kot privlačna zgodba, ki pa – prav zaradi vzgojnosti – nima večjega literarnega presežka. Na hrbtni strani knjig so simpatična vabila k branju, tokrat izpod peresa "(zaenkrat še)" dramskega igralca Jurija Zrneca. Zgodba opisuje rdečelasega suhca Gregorja, ki je med množico mulcev na avdiciji izbran za vlogo v novem slovenskem filmu. Kaj kmalu spozna, da nastopanje pred kamero ni enostavna stvar, kot se to marsikomu zdi. To pa še ni vse. Nanj preži tudi zelo nevarna bolezen – slava, ki pogosto napade igralce, režiserje ... Bo napadla tudi njega? (TJ)

Muck, Desa: **Lažniva Suzi.**

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Žepnice), 155 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], ponatis
| dekleta, domišljija, družina, laž, Ljubljana, mladostniki, odraščanje, Slovenija

Naidoo, Beverley: **Druga stran resnice.**

Prev. Urška Strnad. Spr. beseda Jana Kolarič. Ljubljana: Grlica, 2008, 245 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| Afrika, Anglija, begunci, nasilje, posvojitve, večkulturnost

Roman je postavljen v Nigerijo leta 1995. Ko nigerijskemu novinarju zaradi protivladnih člankov ubijejo ženo, pošlje svoja otroka ilegalno k stricu v Veliko Britanijo. Plačani spremljevalci otroka po pristanku zapustijo, strica, ki se prav tako skriva pred dolgo roko nigerijske diktature, pa ne najdeta, zato pristaneta na cesti. Izgubita se v birokratskem sistemu socialne službe in lastnih lažeh, s katerimi poizkušata v želji, da bi tudi očetu uspelo neopazno zapustiti državo, prikriti svojo identiteto. Njuna nemoč in izgubljenost se stopnjujeta – tudi po očetovem prihodu v državo, ko mu oblasti ne priznajo statusa političnega begunca – dokler zgodba ne omahne v srečen razplet. Zanimiv prikaz predvsem v mladinski literaturi razmeroma redko predstavljene afriške politične realnosti, na podlagi najstniške junakinje, s katero se bralci, kljub drugačnemu kulturnemu kontekstu, lahko identificirajo. Zgodba je prepričljiva predvsem v prikazu afriškega dela zgodbe in prihoda obeh otrok v Veliko Britanijo, medtem ko so nekateri elementi v poznejšem razvoju romanu mestoma čustveno prenabiti ali pretirano črno-beli. Izredno kompleksno in prepričljivo pa uspe avtorici zajeti predvsem psihološki oris obeh glavnih junakov. (TB)

Parkinson, Siobhán: **Nekaj nevidnega.**

Prev. Primož Kuštrin. Dob pri Domžalah: Miš, 2007. (Zorenja), 180 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| fantje, krivda, nesreče, očetje, odgovornost, smrt, umetnost

Pred bralcem se odvrti poletje enajstletnega Jaka, dečka polnega enciklopedičnega znanja, ki si želi, ko odraste, slikati ribe. Najprej spozna novo prijateljico Stello in njeno številno družino, nato pa dobi še polsestrico, kar posledično zamaje njegov odnos z očimom. Enakomeren tek zgodbe v drugem delu prelomi nesreča, v kateri izgubi življenje Stellina najmlajša sestra. Ta steče preko ceste k Jaku ravno v trenutku, ko njena mati vzvratno spelje z dvorišča in jo povozi. Jake se čuti krivega za tragični dogodek in se zapre vase, predrami ga šele pogovor z ostarelo Stellino sosedo, ki vstopi v zgodbo kot nekakšen deus ex machina. Kljub tragičnemu dogodku gre za prijetno branje, s simpatičnimi in zanimivo orisanimi junaki, ki delujejo prepričljivo prav zaradi svojih drobnih čudaštev, moti le neenakomerna struktura: ključni moment nastopi prepozno, nato pa se prehitro in neprepričljivo razreši in preide v razsnovo. (tb)

Paver, Michelle: 2 naslova: **Božanstva in bojevniki, Goreča senca.**

Prev. Nataša Grom. Dob pri Domžalah: Miš, 2013. (Božanstva in bojevniki; 1), 317 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjige so del enotne zgodbe, o avtorjih, spremna beseda

| antika, bronasta doba, delfini, Grčija, pustolovščine, Sredozemlje

Božanstva in bojevniki je nova zbirka priznane avtorice, ki jo pri nas poznamo po šestdelni prazgodovinski mladinski seriji Kronika starodavne teme. Do sedaj sta v zbirki izšla dva naslova: Božanstva in bojevniki ter Goreča senca. Tudi tokrat nas avtorica popelje v zgodovino; tokrat v bronasto dobo v stari Grčiji, približno tri tisoč petsto let nazaj, kjer nam ponovno ponudi zanimiv preplet opisa takratnega življenja in napete zgodbe z nekaterimi značilnostmi fantazije. Čas plemenskih poglavarjev, čarovniških urokov in starodavnega orožja že ne more biti dolgočasen. Spremljamo zgodbo kozjega pastirja Hilasa, ki ga splet dogodkov potegne v vrtinec razburljivih in nepričakovanih dogodivščin. Na poti spozna Piro, svečeničino pobeglo hči, sklene prijateljstvo z

delfinom, spozna pa tudi mlado levinjo in trdo delo v rudniku, ko ga zajamejo lovci na sužnje. Serija, ki vam zagotavlja napeto in razgibano branje. (PP)

Peacock, Shane: **Smrt v zraku.**

Prev. Metka Osredkar. Dob pri Domžalah: Miš, 2010, 296 str.
| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], knjiga je del nanizanke, o avtorjih
| detektivi, kriminal, London, Sherlock Holmes (literarni junak)

Smrt v zraku je drugo delo kanadskega avtorja Shana Peacocka iz serije detektivskih zgodb o mladih letih Sherlocka Holmesa. Detektiva, ki ga je v devetnajstem stoletju ustvaril Arthur Conan Doyle, smo namreč do sedaj v literaturi srečevali le kot odraslega junaka. V prvem delu mladinske kriminalke (V vranjem očesu) nam je avtor predstavil komaj trinajstletnega Sherlocka z neomajno vero v pravico in dobrobit ljudi ter njegove prve detektivske poskuse. Čeprav je v prvem delu izgubil mater, se mladi Sherlock vseeno zaveže, da se bo boril proti bedi in nasilju, ki vladata v viktorijanskem Londonu. Pod streho ga sprejme apotekar Bell, starec, ki mu nudi tako delo kot zavetje pred nevarnostmi ulice. Nehote se zaplete v nepojasnen umor, ki se zgodi v cirkusu; Sherlock sliši zadnje besede zvezdnika na trapezu, ko ta nenadoma omahne v globino. Ko izve, da je za razkrinkanje zločina ponujena nagrada, se odloči, da bo zločin skušal rešiti na lastno pest. S prejetim denarjem namerava rešiti finančne težave, ki pestijo apotekarja, ter si pridobiti sloves dobrega in pogumnega detektiva. (PP)

Peacock, Shane: **V vranjem očesu.**

Prev. Alenka Perger. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Kriki), 304 str.
| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke, o avtorjih
| detektivi, kriminal, Sherlock Holmes (literarni junak), vohuni

V vranjem očesu je prva knjiga iz serije detektivskih zgodb o mladem, komaj trinajstletnem Sherlocku Holmesu, ki smo ga v literaturi do sedaj srečevali le kot odraslega junaka. Lik genialnega in pronicljivega detektiva Sherlocka Holmesa je namreč ustvaril Arthur Conan Doyle že v 19. stoletju. Zgodba je postavljena v leto 1867, v čas mračnega in nevarnega viktorijanskega Londona, katerega ulice so polne nasilja, bede in revščine. Mladega Sherlocka pritegne novica o grozljivem umoru in kmalu se znajde v vrtincu krvavih in nevarnih dogodkov. Vedno bolj se vpleta v primer, dokler tudi sam ne pristane med osumljenci. Avtorju je uspelo skozi zgodbo na inovativen in spreten način nakazati nekatere notranje vzgibe in dogodke, ki so pripeljali k temu, kar bo nekoč Sherlock Holmes postal – najslavnejši detektiv vseh časov, zelo prepričljivo pa se nam pred očmi orisuje tudi življenje takratnega Londona in njegovih prebivalcev. Knjiga je bila nagrajena z naslovom najboljše kanadske mladinske kriminalke 2008. (PP)

Peters, Julie Anne: **Luna.**

Prev. Anja Kokalj. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2007. (Na robu), 268 str.
| M | 3. stopnja
| drugačnost, fantje, mladostniki, samopodoba, sestre, spolnost, transseksualnost

V pretresljivi prvoosebni pripovedi spremljamo Regan, ki se mora iz dneva v dan soočati z drugačnostjo svojega brata oziroma sestre. Liam je namreč transseksualec, dekle, rojeno v deško telo, oseba, ki čez dan igra vlogo fanta, kot to od nje pričakuje okolica in z oče, ki si želi mačo sina, ponoči pa se pred ogledalom prelevi v Luno, dekle zokusom in s spretno roko za ličenje. Edina, ki ji Luna zaupa svojo skrivnost, je torej mlajša sestra Regan, ki ima zavoljo teže takšnega bremena

neprestano občutek, da si z bratom delita eno življenje - njegovo. Petersova v svojem romanu odpira novo problemsko temo in ustvari izjemen, iskren, intenziven in kompleksen odnos med sestro in bratom, ali, bolje rečeno, sestrama, prepričljivo ubeseduje vzdušje, ki vlada v družini in neizprosno zastavlja vselej nekoliko provokativna vprašanja o mejah človekove tolerance in odprtosti duha, kar pa je zelo težko, saj je v na videz urejeni ameriški družini in družbi veliko odtujenosti in prikritosti. Zanimiva je tudi pripovedna perspektiva s stališča nekoga, ki doživlja stisko svojega bližnjega, ki je v slovenski problemski literaturi prav tako redka. Romanu je dodana spremna beseda Jane Zirkelbach, ki strokovno osvetli ta problem. (gk in tj)

Pregl, Slavko: **Car brez zaklada.**

Spr. beseda Dragica Haramija. Novo mesto: Goga, 2009. (Lunapark), 165 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih, spremna beseda

| mamila, mladostniki, odraščanje, zlorabe

Roman v že začrtanem slogu zbirke Lunapark razgrinja kompleksno zrcalo sodobni najstniški populaciji. Naslovni junak se po končanem prvem letniku odloči za dobro plačano počitniško delo smetarja. Prva smetarska vožnja pa je hkrati tudi sprožilni moment poletne avanture, ki vsebuje tako prvo ljubezen, kot vstop v svet preprodajanja drog, razpre problem medgeneracijskih konfliktov, predvsem pa ponudi podlago za kompleksno samoanalizo junaka, zaradi česar bi lahko govorili tako o problemskem kot o razvojnem romanu. Avtorju uspe ustvariti žive in domišljene like, jih vpeti v aktualne situacije brez pretiravanja in pretiranega dramatiziranja, v katera pogosto zapada sodobni problemski roman ter hkrati v dialoge prepričljivo ujeti jezik mlajših generacij. Le "kolikor toliko spodoben" izkupiček glavnega lika na srednji kovinarski šoli, ki se skozi zgodbo vedno bolj izrisuje kot nedvomno inteligenten, iznajdljiv in trdno stoječ na tleh, izpade nekoliko presenetljivo. (TB)

Pregl, Slavko: **Geniji brez hlač.**

Ilustr. Gašper Rus. Radovljica: Didakta, 2009, 240 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih

| fantje, mladostniki, novinarstvo, odraščanje

V središče najstniškega romana je postavljeno vsakdanje življenje dijakov iz centra strokovnih šol, ki se razkriva v odnosu do staršev in učiteljev, vrstnikov, nasprotnega spola, ne nazadnje tudi do problemov lastnega odraščanja. Čeprav so zgodbe posameznih junakov izrisane s prepričljivo psihološko motiviranostjo in predstavljajo več vzporednih pramenov romana, pa je povezovalni element zagotovo najstniška družina kot celota, predstavljena z dobro mero humorja, ki izstopa zlasti v dialogih, začinjenih s slikovitim najstniškim besednjakom. Raznolika, pogumna, samosvoja in ustvarjalna družina bistrih mladih ljudi z izoblikovanimi stališči se ob prvih ljubezenskih izkušnjah in drugih manj prijetnih preizkušnjah odraščanja spopade tudi s problemom odgovornosti. Biba, Špela, Pika, Kocka, Razmeš, Bob, Genij, Pesnik, Pipi, Žan, Miha, Bajsi in Armani doživijo pravo iniciacijo v svet odraslih, ko se kot uredniški odbor dogovorijo za izid šolskega elektronskega glasila UŠEČ. Svojega novinarskega poslanstva se lotijo resno, nekoliko zaletavo, a predvsem s simpatično-naivnim mladostniškim navdušenjem. Mladi pisci se odkritosrčno in brez dlake na jeziku lotijo kritike sodobne družbe, predvsem njenih najbolj nevrvalgičnih točk, ki na različne načine prizadanejo tudi njih same. Ob tem se nevarno približajo meji, ki jo družba odraslih še priznava za sprejemljivo, in se prvič resno soočijo s problemom odgovornega izrekanja. Avtor, letošnji dobitnik Župančičeve nagrade, je ves čas na strani "genijev brez hlač", ki želijo spreminjati svet. Brez odvečnega moraliziranja, s simpatijo in posluhom za potrebe in probleme mladih ter z veliko mero zaupanja vanje spremlja njihovo

zaletavost in brezkompromisnost, ki bi jih zaradi neizkušenosti lahko pripeljala tudi v resne težave. Roman je priporočljivo branje tudi za odrasle. (IM)

Rai, Bali: **(Ne)dogovorjena poroka.**

Prev. Janez Lavtižar. Ljubljana: Grlica, 2003. (Romani Grlica), 304 str.

| M | 3. stopnja

| Anglija, drugačnost, družina, Indija, ljubezen, očetje, predsodki, priseljenci, tradicija

Gre za prvoosebno pripoved najstnika Mandžita, katerega družina se je preselila v Anglijo iz Indije in zaživela v 'umazani, pokvarjeni beli kulturi', kakor njihovo novo domovino imenuje junakov oče. Predvsem zaradi njega je življenje sikhovske družine v Angliji togo in nasilno, zapira se v vzvišenost in nad njim vlada nepopustljiv nadzor, o katerem najbolje priča prav običaj dogovorjenih porok. Zgodba je tako solidna sociološka študija, ki po eni strani govori o moči in nemoči sobivanja dveh različnih kultur, po drugi pa odkrita beseda o predsodkih indijskih priseljencev do Evropejcev. V tej luči besedilo beremo kot opozorilo, da sta za medkulturne napetosti odgovorni obe strani. Kljub problematiki medkulturalnosti pa pripoved v prvi vrsti deluje kot izrazit psihološki in razvojni roman, torej kot izpoved o junakovem odraščanju, dozorevanju ter odkrivanju lastne življenjske poti.

Rees, Celia: **Čarovniška smrklija.**

Prev. Marija Zlatnar Moe. Radovljica: Didakta, 2004. (RB [radi beremo]), 200 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| Amerika, čarovništvo, dekleta, divjina, Indijanci, novi vek, pogum, stoletje, 17., svoboda, zdravilstvo

Avtorica v slovenščini neprimerno naslovljenega romana *Witch Child* nam v zaporedju hlastnih dnevniških zapiskov, ki datirajo v prvo polovico 17. stoletja, popiše življenjsko zgodbo mlade ženske Mary Newbury. Ta mora zaradi krivičnih obtožb in sumničenj zapustiti Evropo ter z ladjo odpluti v Ameriko, da ne bi kot njena babica postala žrtev lova na čarovnice. Čeprav pisateljica pri tem spretno razvije nekatere zgodovinske teme 17. stoletja, se moramo zavedati, da ne gre povsem zaupati v njihovo zgodovinsko verodostojnost. Na slednje namigne že Reesova z okvirno pripovedjo, v kateri zrelativizira načrtano mejo med izmišljenim in resničnim, poleg tega pa je osrednje jedro pripovedi očitno v etičnih in bivanjskih vprašanjih. Te nadalje lahko beremo kot povsem sodobne: posredno namreč odpira probleme, vezane na pravico žensk do enakopravnosti, pravico slehernika do drugačnosti, spodbuja razmišljanje o človekovemu odnosu do narave, o zlorabi moči in o problematiki "grešnega kozla", s katerim naj bi se v negotovih časih uravnovesila zamajana trdnost človeške skupnosti.

Riordan, James: **Krvavi tekač: dolgi tek do svobode.**

Prev. Miha Sužnik. Hlebce: Zala, 2012, 127 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremno besedilo, za pogovore o knjigah

| Afrika, Južnoafriška republika, nasilje, rasizem, svoboda, šport

Rosoff, Meg: **Primer Justin.**

Prev. Ingrid Kovač Brus. Dob pri Domžalah: Miš, 2008. (Najnaj), 283 str.

| M | 3. stopnja

| bratje, katastrofe, samopodoba

Tistega jutra, ko David Case reši svojega mlajšega bratca pred padcem skozi okno, se usodno spremeni potek njegovega življenja. Nenadoma dobi občutek, da ga zasleduje njegova lastna usoda, pred katero mora na vsak način ubežati. Svoje ime spremeni v Justin (just in case – za vsak primer), zamenja slog oblačenja, začne se ukvarjati s tekom, omisli pa si tudi namišljenega psa Fanta. Ko spozna še privlačno devetnajstletno fotografkinjo Agnes, upa da je usodi ubežal. Toda, tukaj se zgodba šele dobro začne. Primer Justin je izvirna, na trenutke ironična in presenetljiva zgodba o odraščanju, pravem prijateljstvu, prvi ljubezni in neprestanem občutku zmedenosti in nerazpoloženi, ki ju občuti glavni junak v odnosu do sebe in svoje okolice. Skozi zgodbo lahko čutimo stopnjevanje njegovega besa, razdražljivosti in nekontrolirane želje po biti ljubljen in ljubiti, želje razumeti svet in svoje občutke. Zgodbi lahko včasih težko sledimo, vendar nas sami junaki, njihovi medsebojni odnosi in obilica vrtoglavo hitro menjajočih se dogodkov, hitro spet potegnejo v branje in nam ponudijo obilico snovi za razmišljanje. Knjiga je leta 2007 prejela angleško nagrado za najboljše otroško ali mladinsko delo Carnegie Medal, leta 2008 pa nemško nagrado za izjemne dosežke na področju mladinske literature Jugendliteraturpreis. (PP)

Sedgwick, Marcus: **Revolver.**

Prev. Franjo Jamnik. Dob pri Domžalah: Miš, 2012. (Kriki), 218 str.

| M | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], spremna beseda, za pogovore o knjigah

| etika, fantje, maščevanje, nasilje, očetje, orožje, smrt, sodobnost, stoletje, 1. pol. 20., Švedska, zlatokopi

Sedgwick, Marcus: **Slutenje.**

Prev. Primož Kuštrin. Ilustr. Nina Vidergar. Dob pri Domžalah: Miš, 2006. (Srečanja), 260 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o knjigah

| Anglija, dekleta, družina, jasnovidnost, smrt, sodobnost, stoletje, 1. pol. 20., vojne

Glavna junakinja romana je sedemnajstletna Alexandra, ki odrašča v patriarhalni angleški družini. Dekle je obdarjeno z videnji prihodnosti, predvsem z videnji nesreč in smrti, ki se med prvo svetovno vojno, torej v času, v katerem se zgodba godi, vrstijo ena za drugo. V vojno se poda tudi Alexandrin starejši brat Edgar, po njegovi smrti pa se za odhod na fronto odloči tudi sicer pacifistično razpoloženi Tom. Ko Alexandra nekoč uzre Tomovo bližnjo smrt, se z upanjem, da ji bo uspelo spremeniti nakane usode, pogumno poda na pot v Francijo, kjer naj bi se nahajal bratov bataljon. Knjiga se bere kot napet (proti)vojni roman, ki odlično ujame duha tedanjega časa; pozna se, da je Sedgwick v sled čim večje avtentičnosti k delu pristopil študiozno in obravnavano obdobje dobro raziskal.

Spinelli, Jerry: **Zvezdica.**

Prev. Simona Nagernik. Ljubljana: Grlica, 2003. (Romani Grlica), 195 str.

| M | 3. stopnja | knjiga je del nanizanke

| drugačnost, ljubezen, mladostniki, nestrpnost, odtujenost

Naslovna junakinja Spinellijevega romana nosi ljubko neobičajna oblačila, igra na ukulelo in izraža izrazito drugačen pogled na svet. Vrh tega ima seveda tudi nenavadno ime in mnogi njeni sošolci imajo težave s sprejemanjem njene drugačnosti. Te težave knjiga sicer izrazito literarno, a v podtonu skoraj študijsko razdela, saj jasno pokaže na več faz v odnosu med Zvezdico in njenimi vrstniki: slednji jo najprej z zadržanim zanimanjem preučujejo, kasneje posnemajo, nato pa jo začno sovražiti in jo skoraj nasilno izobčijo. Avtor omenjeni kolektivni odnos posrečeno nadgradi še z zasebnim, z zadržano in sanjavo simpatijo prvoosebnega pripovedovalca Lea do Zvezdice. Vrstice svoje knjige tudi

s tem spretno naelektri z intenzivnim čustvenim nabojem, ki se nikoli ne razleti v patetiko in melodramatičnost. Pač pa je škoda, da slovenski prevod zgoraj opisane kvalitete neprestano moti s svojimi nerodnostmi.

Strasser, Todd: **Val**.

Prev. Uroš Kalčič. Spr. beseda Ksenija H. Vidmar. Ljubljana: Modrijan, 2009, 175 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| nasilje, poizkusi, šola, totalitarizem

Avtor je roman napisal (leta 1981) po resničnem dogodku leta 1967 na neki srednji šoli v Kaliforniji in na podlagi televizijskega filma, ki je istega leta nastal po kratki zgodbi učitelja Rona Jonesa. Roman je objavil pod psevdonimom Morton Rhue. Pred leti so ga prevedli dijaki ljutomerske gimnazije. (Rhue, Morton: Val: poročilo o poskusu, ki je šel predaleč. Ljutomer: Gimnazija Franca Miklošiča, 2007). Roman Val je bil kmalu po izidu, leta 1984, preveden v nemščino in leta 2008 je nemški režiser Dennis Gansel po njem posnel film Val (Die Welle), ki si je prislužil več nagrad in nominacij. Da bi ponazoril logiko in način delovanja totalitarističnih družbenih sistemov, je profesor zgodovine Ron Jones v svojem prvem letu poučevanja na šoli z dijaki pri svojih učnih urah izpeljal poskus. Toda na prvi pogled nedolžen poskus je šel predaleč in ta izkušnja je bila ena najsrhljivejših tako zanj kot za dijake. V romanu, ki je prav tako srhljiv za bralce, je odlično prikazano, kako je nenavadni pedagoški eksperiment učinkoval na dijake, kaj vse so preživljali in do kakšnih spoznanj so se nazadnje dokopali. Knjigi je dodana strokovna spremna beseda Ksenije Vidmar Horvat z naslovom Fašisti v nas? (TJ)

Swindells, Robert: **Sramota**.

Prev. Jakob J. Kenda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. (Odisej), 141 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, drugačnost, družina, nasilje, prijateljstvo, strah, verstva, zlorabe

Večkrat nagradjeni Swindells je bil v devetdesetih eden najpomembnejših avtorjev problemskega romana in v to območje spada tudi priljubljeni roman Sramota. Ta je zanimiv že po svojem slogu, ki je v slovenščino uspešno prenesen; tudi prevod izraža neambiciozen jezik, meječ na pogovornega, s katerim se delo pravzaprav najbolj odločilno približa mladim. Bistvena za uspeh pripovedi je nadalje strukturno izražena dvojnost: prvoosebna pripovedovalca, Martha in Scott, si delita poglavja. Izmenjujoča se perspektiva seveda najprej služi okrepitevi napetosti, a obenem podpira tudi različnost junakov. Marthina družina namreč pripada izjemno strogi verski sekti in vrh tega njen dom bremeni tudi grozljiva skrivnost, Sramota. Scott pa je 'povsem običajni najstnik', ki se je priselil v njen okoliš in roman se predvsem zaradi njegovega razumevanja ter detektivske spretnosti konča optimistično. Obenem je opomin nestrpni verski gorečnosti, a večkrat ošvrkne tudi sodobno potrošniško družbo, ki vsaj deloma pripomore k tovrstnim skrajnostim.

Škrinjar, Polona: **Zorenje divjih drnosljev**.

Ilustr. Dunja Kofler. Ljubljana: Prešernova družba, 2007. (Koledarska zbirka), 147 str.

| M | 3. stopnja | humor

| družina, fantje, mladostniki, običaji, odraščanje, podeželje, prijateljstvo, spomini, šola, zaljubljenost

Drnoslji so slivam podobni sladki rumeni sadeži, ki imajo v spominski pripovedi Polone Škrinjar simbolični pomen: so sladki sadovi prve ljubezni, hkrati pa tudi odraščanja, zorenja in minevanja. Zgodba je postavljena v prva desetletja po drugi svetovni vojni, na podeželje, v "Titovo državo",

konkretno v vas Rogovilo pod Jelovico. V prvoosebni, s humorjem in čustvi nabiti pripovedi šestošolca File (Filipa) Rodarja sledimo zgodbam iz življenja njegove družine, sosedov, znancev in vaških posebnežev, katerih usode nam pripovedovalec razkriva z neprikrito simpatijo, ki mestoma spominjajo na pripovedi Berte Golob ali Mihe Matèta. Jedro pripovedi je grenko-sladka ljubezenska zgodba med Filipom in Loni, ki jo prekine dekličin nenaden odhod v mesto. Pripoved je prijazno in nostalgичno zaverovana v harmonijo in idiličnost življenja na podeželju, kjer so odnosi še prežeti s toplino in skrbjo za posameznika, kamor pa vse pogosteje vdirajo meščanske vrednote, ob čemer avtorica ne skriva svojega obžalovanja. V tem smislu je zgodba o mladosti in ljubezni ne glede na čas, ki ga opisuje, nadgeneracijska, in jo je vredno priporočiti tudi današnji mladini. (im)

Thydell, Johanna: **Zvezde sijejo v temi.**

Prev. Danni Stražar. Spr. beseda Danni Stražar, Irena Miš Svoltjšak. Dob pri Domžalah: Miš, 2007. (Zorenja), 282 str.

| M | 3. stopnja

| babice, dedki, dekleta, matere, mladostniki, odraščanje, pogum, prijateljstvo, rak (bolezni), smrt

Prvoosebna pripoved, prvenec mlade švedske pisateljice je bil napisan, ko je bila stara devetnajst let, izšel pa je štiri leta kasneje, 2003, ko je prejel švedsko nagrado August. Glavna književna oseba je trinajstletna edinka Jenna, ki živi življenje običajne najstnice, razpete med šolo in domom, vrstniki in platonično zaljubljenostjo. Življenje se ji hipoma usodno spremeni, ko njena mama zbolí za rakom. Jenna se mora tako namesto z običajnimi najstniškimi težavami, spopadati z bridkimi težavami, ki so njenim vrstnikom prihranjene in ki jih s sabo prinaša mamina bolezen, njeno umiranje in smrt. Pisateljici je uspelo prepričljivo ubesediti dekletovo eksistencialno stisko, celo paletu raznolikih in nihajočih čustvenih stanj; vse od izjemnega obupa, popolne nemoči, celo do razmišljanja o samomoru, jeze, žalosti, strahu pred neizbežnim koncem in hkrati z željo, da bi se ta agonija čim prej končala, vse do pomiritve s smrtjo in pogumom za življenje naprej. K prepričljivemu opisu zrelosti dekleta, ki ga je življenje prisililo, da je na hitro odrasla, je verjetno prispevala pisateljčina lastna avtobiografska izkušnja. Roman se izogiba sleherni sentimentalnosti in patetiki in zmore pogumno pogledati v globine najstnikove duše. Pozornosti je vredna tudi jezikovna in slogovna plat besedila, ki uspe s pomočjo pogovornega jezika, slenga, hlastnega pripovedovanja, ponavljanj ... naslikati duševna stanja, v katerih se trenutno nahaja glavna junakinja romana. (dlv)

Tratnik, Suzana: **Ime mi je Damjan.**

Ljubljana: ŠKUC, 2001. (Lambda), 153 str.

| M | 3. stopnja

| drugačnost, družina, homoseksualnost, mladostniki, nasilje, zlorabe

Kratki roman Tratnikove se bo vsekakor zapisal za enega osupljivejših poskusov na področju literarnih del za starejše najstnike. Glavni junak, brezkompromisni devetnajstletnik v skupini za samopomoč namreč razgalja svoje življenje – je brez izobrazbe, zamuja v službo, veliko popiva, ime mu je Damjan in je ženska. Odnos okolja do takšnega socialno in še spolno problematičnega lika, kot ga prikazuje roman, se resda zdi neverjeten: družba ga pravzaprav sprejema in resne težave z razumevanjem ima le doma. Toda bistveno je, da avtorica ostaja nekako distancirana od dogajanja, ne išče vzrokov za dano situacijo in ne moralizira, temveč zgolj opozarja na predsodke. Predvsem s tovrstnim distanciranjem pa tako sama kot njen lik dosežeta nenavadno ponosno držo: zanimivo in vendar naporno branje, ki nikomur ne bo v uteho, a tega si niti ne želi.

Unenge, Johan: **Moje vzporedno življenje.**

Prev. Danni Stražar. Ilustr. Johan Unenge. Dob pri Domžalah: Miš, 2011. (Srečanja), 253 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, strip
| begunci, diskriminacija, drugačnost, fantje, ilegalci, ksenofobija, mladostniki, politika, rasizem, vrednote

Roman pripoveduje o Mattiasu, čisto običajnem švedskem dečku, ki svoje najstništvo preživlja ob računalniških igrah in košarki. Ne da bi opazil kdaj in razumel zakaj, se nenadoma znajde tako v virtualnem kot resničnem blodnjaku nasprotujočih si interesov, doma, mesta, šole in nazadnje tudi svojih čustev. Vrenje v domačem mestu vdira v njegov dom in ga sili razmišljati o stvareh, na katere ni pripravljen. Zdaj mora nenadoma razsojati med športom in kulturo, odvečnimi priseljenci in dobrodošlimi zvezdniki, logiko knjižničarke, njegove mame, in logiko policista, njegovega očeta, strpnostjo in nestrpnostjo na obeh straneh ter pri tem skrivati vrstnika, ki ga ulica preganja zaradi njegovega porekla. Dramaturgijo mešanja resničnega z virtualnim svetom, akcije s premislekom, avtor podkrepi tudi s prestopanjem iz besedilnega v stripovski način pripovedovanja in nazaj in tako še bolj podčrta misel, da je marsikaj v našem življenju racionalno ali iracionalno samo zaradi zornega kota našega gledanja. (VZ)

Velikonja, Irena: **Poletje na okenski polici.**

Ljubljana: DZS, 2006. (Dober dan, roman!; 32), 196 str.
| M | 3. stopnja | o avtorjih, za pogovore o knjigah
| dekleta, družina, ljubezen, ločitve, matere, mladostniki, odraščanje, počitnice, poletje

Knjiga je prvenec avtorice, ki prepriča predvsem z uvidom v psihologijo starejših najstnikov. Tega razgrinja ob petnajstletni prvoosebni pripovedovalki, ki je sicer kot sleherni posameznik v marsičem unikatna: predvsem kot otrok ločenih staršev, na nek način 'nezaželen otrok', ki živi skupaj s svojo mladostno mamo, je precej bolj odrasla od svojih vrstnikov. Takšen psihološki profil tudi določa dogajanje odločilnega poletja v njenem življenju: deloma v dobesednem in predvsem metaforičnem pomenu se ga odloči preživeti na okenski polici ter z nje rešiti svoj ljubezenski problem, odnos s preveč zaščitniško mamo in širšo družino; prek tega zori tako v socialnem in intelektualnem smislu.

Vidmar, Janja: **Pink.**

Ilustr. Urh Sobočan. Spr. beseda Dragica Haramija. Radovljica: Didakta, 2008, 139 str.
Ljubljana: Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, 2010. (Zlata bralka, zlati bralec), 139 str.
| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, nova izdaja, o avtorjih, spremna beseda, za pogovore o knjigah
| dekleta, družina, Jugoslavija, Maribor, mladostniki, odraščanje, Slovenija, socializem, sodobnost, stoletje, 2. pol. 20., subkultura, Tito - Josip Broz (1892-1980)

Avtorica je leta 2009 za mladinski roman Pink prejela nagrado večernica za leto 2008; naslednje leto ga je Društvo Bralna značka ponatisnilo v zbirki Zlata bralka, zlati bralec. Roman z avtobiografskimi elementi pripoveduje o mladosti v Mariboru v sedemdesetih letih. Glavna junakinja Janca se, kot se za mladostnico spodobi, spopada sama s seboj, z družino, s šolo, se išče v različnih družbah, se zaljublja in odljublja ... in odrašča ... Ena poglavitnih odlik tokratnega avtoričinega pripovedovanja je obilica humorja in (samo)ironije, ki ju spretno uporabi vedno, ko bi se ji utegnil zgoditi prehud zdrs v nostalgijo. Tretjeosebno pripoved učinkovito dopolnjujejo dialogi, dosledno in koherentno zapisani v »mariborščini«, znotraj katere avtorica s pomočjo različnih jezikovnih sredstev niansira generacijske in osebne lastnosti posameznih likov ter jih na ta način karakterizira. Besedilo bralcu poleg

zgodbe neke mladosti ponuja vpogled v sploh ne samo svetlo življenje v zadnjih letih Titove Jugoslavije v Mariboru. Knjiga, ki jo avtorica še posebej posveča svoji generaciji, je zagotovo dobro branje za mnogo širši krog bralske publike, začenši z generacijo današnjih mladostnikov. (MP)

Vidmar, Janja: **Princeska z napako.**

Ljubljana: DZS, 1998, 2000, 2002, 2004. (Dober dan, roman!), 211 str.

| M | 3. stopnja

| dekleta, drugačnost, mladostniki, nasilje, nestrpnost, nosečnost, priseljenci, revščina

Problem integracije v družbo je lahko izredno težaven, zlasti za otroke in najstnike, ki neprestano potrebujejo samopotrjevanje. Štirinajstletne Fatime, ki je s številno družino pribežala iz Srebrenice, v razredu ne marajo, nič kaj priljubljena ni niti med učitelji, tudi doma se nihče nima časa ukvarjati z njo. Njeno osamljenost pretrga prijateljstvo z »drugačno« učiteljico in usodna zaljubljenost. Premočrtna in vendarle aktualna zgodba o zapeljevanju nedolžnega dekleta ter najstniški nosečnosti je nadgrajena s problematiko rasne nestrpnosti, nasilja, problematiko beguncev in spolne zlorabe. Avtorica se v opisih včasih pretirano poslužuje stereotipov, a morda šele pretiravanje brezbrizne in razvajene privede do razmišljanja o navedenih problemih in drugačnega obnašanja. Za to delo je pisateljica leta 1998 prejela nagrado Večernica in 1999 mednarodno nagrado Besede brez meja.

Vigan, Delphine de: **No in jaz.**

Prev. Alenka Moder Saje. Spr. beseda Špela Razpotnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012. (Odisej), 303 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, spremna beseda, za pogovore o knjigah

| brezdomci, dom, etika, ljubezen, osamljenost, pogum, pomoč, prijateljstvo

Nadpovprečno inteligentna Lou se odloči, da bo šolsko govorno vajo posvetila temi brezdomstva, kar jo usodno poveže z No, osemnajstletno brezdomko, ki jo po naključju sreča na železniški postaji. Trčenje dveh svetov sprva zazveni neprijetno in tuje, a se tekom njunih srečevanj »udomačuje«, kar omogoči razvoj tesnega prijateljstva med dekletoma. Močna psihološka vez, ki se poraja iz tega odnosa, pa ni zgolj rezultat druženja; tudi Lou je brezdomka v svojem svetu: ob smrti mlajše sestre se v družino zareže razpoka, ki spreminja dom v mučno bivališče brez toplote. Izobčeno se počuti tudi v šolskem okolju, saj ji njena fizična nezrelost in nadpovprečna inteligentnost povzročata nemalo stisk in zadreg. Če poskuša torej Lou pri No reševati brezdomstvo na fizičnem nivoju, pa ob tem vsekakor rešuje tudi svoj občutek, da ne pripada nikomur, skratka brezdomko v sebi. Zelo dobrodošla spremna beseda Špele Razpotnik razsvetli tudi domačo problematiko brezdomstva. Francoska pisateljica Delphine de Vigan je za roman No in jaz leta 2008 prejela prestižno francosko literarno nagrado Prix des libraires. (kp)

Wilson, Jacqueline: **Punčka iz smetnjaka.**

Prev. Tisa Zavrtanik Drglin. Ilustr. Nick Sharratt. Ljubljana: Sanje, 2011. (Sanje), 155 str.

| P | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih

| dekleta, posvojitev, rejništvo

Wynne Jones, Tim: **Fant v goreči hiši.**

Prev. Karmen Vidmar. Spr. beseda Jana Zirkelbach. Ljubljana: Grlica, 2009, 214 str.

| M | 3. stopnja | spremna beseda

| kriminal, mladostniki, nasilje, stiske

Mladinska kriminalka s kompleksnim izrisom dogajanja in izdelanim psihološkim orisom glavnih junakov nedvomno presega meje žanra. Zgodba o iskanju očetovega morilca, postavljena v zaprto vaško okolje, na več ravneh razpira problem posameznikove javne podobe in z njo povezane samopodobe – kakšno vlogo imajo govorice?, kaj se lahko doseže z manipulacijo?, kakšno vlogo imata posameznikova vloga v družbi in njegova družinska zgodovina?, kako na posameznika vpliva potlačena travmatična izkušnja? ... Zgodba je postavljena v vsakdanje okolje, temelji pa predvsem na domišljenih orisih oseb, ki se na prvi pogled zlivajo z okoljem, hkrati pa s svojo individualnostjo in kompleksnostjo ponujajo dobro izhodišče za napeto psihološko kriminalko. Tekoče in kakovostno branje, ki pa po dobro nastavljenem večplastnem zapletu nekoliko prehitro in v primerjavi z ostalimi deli knjige nekoliko premalo motivirano pade v razplet. (TB)

Yoshimoto, Banana: **Adijo, punca.**

Prev. Mirjam Čuk Moishi. Spr. beseda Tomo Virk. Ljubljana: Karantanija, 2008. (Gener@cije), 143 str.
| M | 3. stopnja | o avtorjih
| bolezn, drugačnost, invalidnost, ljubezen, mladostniki, odraščanje, pogum, prijateljstvo

Delo je že drugi v slovenščino prevedeni roman omenjene svetovno znane japonske pisateljice, katere romani so prevedeni v več kot 20 jezikov. Roman sodi v območje kvalitetne »cross-over« literature, ki je s svojo sporočilnostjo namenjena tako mladim kot odraslim bralcem. Pripoved je postavljena v čas poletnih počitnic v obmorsko gostišče, kjer živi s svojo družino krhka, a značajska močna in uporniška mladostnica Cugumi. Ta si s svojim neobičajnim in muhastim vedenjem, ki je posledica njene neozdravljive bolezni, zaradi katere je v romanu nenehno prisotna misel na smrt, brez kakršnih koli moralnih zadržkov z veseljem privoščič različne vragolije (poigravanja) z ljudmi, nespodobnosti in celo hudobne izpade. Edina, ki jo zares razume, je njena razumevajoča sestrična Maria, ki je v romanu tudi prvoosebna pripovedovalka. Avtorici je uspelo pretanjeno ubesediti celo mrežo bolj ali manj zapletenih odnosov med mladimi in odraslimi. V pripovednem slogu, ki se zdi podoben haikuju, mojstrski so opisi razpoloženja in podobe iz narave, ni ničesar preveč. Vse te omenjene pisateljici značilnosti pisanja je uspelo ohraniti tudi v prevodu slovenski prevajalki, živeči na Japonskem, Mirjam Čuk Moishi. Avtorica pušča v romanu odprt konec, vsak bralec si ga ustvari sam: to je lahko zadnje poletje bolne Cugumi ali pa jih bo deležna še več. (DLV)

Yumoto, Kazumi: **Nepričakovan konec poletja.**

Prev. Nina Golob. Dob pri Domžalah: Miš, 2009. (Zorenja), 196 str.
| M | 3. stopnja | o avtorjih
| mladostniki, prijateljstvo, smrt, starci, strah, žalovanje

Literarni prvenec japonske glasbenice Yumoto Kazumi, ki je kmalu po izidu (1992) doživel tudi svojo filmsko in odrsko priredbo, govori o počitniškem doživetju treh šestošolcev. V zadnjih dneh šolskega leta se namreč med njimi na videz naključno pojavi na glas izrečeno vprašanje smrti: kako se umira, kaj pomeni umreti? Ko izvedo za starca v soseski, za katerega odrasli govorijo, da bo kmalu umrl, se odločijo, da bodo njegovo umiranje skrivaj opazovali. Vojaški nameni pa se kmalu spremenijo v angažirano opazovanje, to pa nazadnje v simpatičen odnos med dečki in starcem, ki mu njihov vdor v samotno minevanje oživi duha in voljo. Ganljiv, a psihološko prepričljiv odnos, ki se razvije med njimi, tako dečkom kot starcu razkrije nove vidike bivanja in nehanja, predvsem pa vrednost slehernega trenutka, ki ga deliš z drugimi. Rdeča nit prvoosebne pripovedi enega izmed trojice je sicer smrt kot naravna in zato neizogibna postaja življenja, a se v nekem trenutku dotakne tudi one druge smrti,

nepotrebne, nasilne, zanikajoče, ko starec po mnogih desetletjih molčanja fantom spregovori o svojem ubijanju med 2. svetovno vojno. S to izpovedjo se japonsko mladinsko leposlovje pridružuje vsem tistim besedilom v Evropi, ki zadnja leta, osvobojena pristranosti, ubesedujejo obračun s travmami zadnje svetovne vojne (npr. Padec, 2005). (VZ)

Zidar, Pavle: **Kukavičji Mihec.**

Maribor: Obzorja, 1972, 129 str.

| M | 3. stopnja

| begavci, drugačnost, potepuhi, prijateljstvo

Zorman, Ivo: **V sedemnajstem.**

Ljubljana: DZS, 2005. (M knjiga), 143 str.

| M | 3. stopnja | ponatis

| dekleta, mladostniki, nosečnost

POEZIJA

Brvar, Andrej: **Tri pesnitve.**

Ilustr. Alenka Sottler. Spr. beseda Darka Tancer Kajnih. Maribor: Litera, 2007. (Mladež), 60 str.

| M | 3. stopnja | o avtorjih, pripoved v verzih

| otroštvo, spomini

Slikanica prinaša tri pesnitve, ki jih je avtor izdal v samostojnih publikacijah že leta 1985 in 1988 (z ilustracijami Zmaga Jeraja). Prvi dve besedili upesnjujeta bolj doživljanje otroka: Domača naloga na otroško neposreden način spregovori o človekovi želji po vsaj občasnem uporabi obveznostim; Mala odiseja pripoveduje o prvem samostojnem popotovanju devetipolletnega dečka iz Maribora v Čačak, njegove izkušnje pa vzporeja s človekovo odisejavo v življenju. Tretja pesnitev - Zimska romanca pa izpoveduje doživetje mladostnika, načenja pa iskanje sreče skozi ljubezenski odnos med moškim in žensko. Pesniška besedila so tudi danes sporočilno živa in z novimi ilustracijami Alenke Sottler nudijo izjemno estetsko doživetje tako mladim kot odraslim bralcem. Ilustracije so prepletanje upodobitev konkretnih pokrajin in besedilnih svetov: kombinacija zemljevidov, različnega tiskanega gradiva v ozadju, pogostih jat ptic, barvnih podob in drugih likovnih elementov. Žlahtno trilogijo v "naslovniško odprti" slikanici je z odlično spremno besedo zaokrožila Darka Tancer - Kajnih. (tj)

Grafenauer, Niko: **Skrivnosti.**

Ljubljana: Grafenauer založba, 2012, 2013. 73 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], nova izdaja, nova likovna obdelava, o avtorjih, ponatis

Zbirka vsebuje pesmi o vtisih, občutjih in razmišljanjih o skrivnostih življenja, ki so sicer neotipljive in abstraktne, vendar dane vsakemu posamezniku in vsem ljudem, saj izhajajo iz življenja samega. Pesmi se s skrivnostmi postavljajo pred bralce kot vprašanje, na katerega si bo vsak odgovoril sam. In čeprav pesnik od vsega začetka zbirko namenja predvsem mladim bralcem, je v resnici to poezija, namenjena vsem bralcem, vsaj tistim, ki se vse življenje vedno znova sprašujejo o temeljnih skrivnostih človekovega bivanja in nehanja. Tako ni le šolsko in obezno domače branje, ampak dobrodošlo »domače branje« občutljivim bralcem za vse življenje. Zbirka je ne le mladostniška,

ampak večno mladostniška oz. »crossover«, kot pravimo danes. Ker gre torej za nenehno soočanje s skrivnostmi in iskanje lepote, se tako zdi skorajda samoumevno, da je zbirka v treh desetletjih doživela več ponatisov, pa tudi sprememb in dopolnitev. Prva izdaja z ilustracijami Karla Zelenka je izšla leta 1983, prvemu ponatisu je pesnik dodal še pesmi Ogenj, Voda, Zemlja in Zrak, v četrti izdaji leta iz leta 2006, ki jo je grafično oblikoval Miljenko Licul, pa je pesnik ilustracije nadomestil z lastnoročnimi domisleki, s katerimi skuša dopolniti sporočilo pesmi. Pričujoča izdaja se razlikuje od prejšnje po tem, da vsebuje še tri nove pesmi Resnica, Prihodnost in Prostor, prenovljeni pa so tudi nekateri rokopisni domisleki. To izdajo je oblikoval Matjaž Vipotnik in po pesnikovem mnenju dosegel, »da se avtorski rokopis in tiskana beseda prijazno srečujeta«. Vse to in mnogo več zvemo iz občutene in mojstrske uvodne besede pesnika z naslovom O sebi in o skrivnostih. (tj)

Gregorič Gorenc, Barbara: **Navodila za randi.**

Ilustr. Andreja Gregorič. Ljubljana: Viharnik, 2006, 48 str.

| M | 3. stopnja

| ljubezen, mladostniki, odraščanje

Pričujoča zbirka pesmi je zelo podobna predhodnici z naslovom Tri pike...; predvsem vključuje sorodne literarne prijeme in tematiko. Toda natančnejše branje razkrije, da je zdaj doživljajski svet najstnice zrelejši: igrivosti ljubezenskega hrepenenja in ugibanja so se pridružile prve drobne pozitivne in negativne izkušnje iz srečanj (zato gre že v naslovu za Navodila za randi), poleg tega pa ne gre več le za skrbi okrog šole, ampak se te razširijo celo na prihodnost in vesolje; svet najstništva se je v tej zbirki poglobil v doživljajski svet mladostnice. Takšna sta tudi uspela likovna oprema in oblikovanje: zapisom z robov šolskih zvezkov se pridružijo hitri utrinki verzov (na papirnatem robčku, ovojnem papirju, morda celo v dnevniku), koščki pisem, pa tudi znamke, ovojnice in drobni predmeti, tipični spominki deklet.

Gregorič Gorenc, Barbara: **Tri pike....**

Ilustr. Andreja Gregorič. Spr. beseda Milena Mileva Blažič, Marjanca Jemec Božič. Ljubljana: Viharnik, 2005, 48 str.

| M | 3. stopnja

| ljubezen, mladostniki, odraščanje, šola

Sodobno slovensko mladinsko pesnico poznamo po njeni zbirki Nebomske pesmi (1994), in tudi v pričujoči uporablja zelo sorodne literarne prijeme: pesmi so napisane v prvi osebi ednine, prevladujoča tematika so ljubezenska čustva, šolske skrbi in različna razmišljanja. A nova zbirka je vsaj do določene mere vendarle novum v avtoričinem opusu, saj izraža predvsem doživljajski svet občutljivega najstništva. Gregoričeva je skladno s tem z jezikovnimi sredstvi dosegla tipično mladostniško izražanje in skozi perspektivo mladostnikov pristno ter tenkočutno prikazala njihov svet. Ilustratorica pa je zasnovala likovno podobo, ki zelo ustreza hotenjem avtorice; tako z ilustrativnim gradivom kot v oblikovanju zbirke se je naslonila na motive, vzete iz šolskih zvezkov in knjig, kamor jih mladi zapisujejo in izrisujejo poleg učne snovi, s čimer je zbirka pesmi dobila precejšnjo dodano vrednost.

Pavček, Tone: **Majhnice in majnice: pesmi mnogih let za mnoge bralce = Budding songs, maying songs: poems of many years for many readers.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Tone Pavček. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 243 str.

| M | 3. stopnja | antologija, besedilo tudi v drugem jeziku, o avtorjih

Antologija je nastala ob pesnikovi 80-letnici, v slovenščini in angleščini, z namenom, da se predstavi v mednarodnem prostoru, konkretno za kandidaturo za Andersenovo nagrado. Pesmi, ki jih je pesnik sam izbral, so nastajale v njegovih različnih ustvarjalnih obdobjih in so namenjene bralcem različnih starosti, kar poudari tudi podnaslov: pesmi mnogih let za mnoge bralce. Pesnik jih je tudi sam uredil v razdelke, ki "rastejo" kot življenje samo, obenem pa se bogatijo osebna in umetniška spoznanja; tako je tudi naslovil razdelke in jih hkrati dopolnil s "pojasnili", ki se vsa začenjajo na črko "č": Čudež-Rojstvo, Čenčarija-Otroštvo, Čas črk in črt-Šola, Čarodejka-Ljubezen, Čarovnija-Beseda, Čudaški Dopisi, Čut za čuječnost-Starožitja, Čudo-Zemlja ter Čar in dar-Življenje. Pesmim v razdelku Čudaški dopisi je torej dodal dopise, ki po eni strani dopolnjujejo pesnikovo prvotno občutenje z zrelejšo izkušnjo. Pavček je tudi uvod napisal sam, O sebi iz prve roke, kjer se predstavi s podatki o svojem življenju in pesništvu za otroke in mladino, na svoj tako značilni zanosni pesniški način. Zbirka – v kateri se torej pesnik predstavi v najboljši luči – je v celoti prevedena v angleščino, kar so mojstrsko opravili štirje prevajalci. Dvojezična izdaja pesnika dovršeno umešča v mednarodni prostor v času večjezičnosti in kulturnega dialoga. Tretji dosežek zbirke pa so odlične ilustracije akademskega slikarja Damijana Stepančiča, ki pesmi dopolnjuje z vinjetami, po svoje pa nadgrajuje in pogloblja z dvostranskimi "strukturiranimi" in barvno močnimi ilustracijami. Za te ilustracije je umetnik uvrščen na častno listo IBBY 2010 (Mednarodne zveze za mladinsko književnost). Zbirka v celoti je izjemno bralsko doživetje in založniški presežek tako v slovenskem kot v mednarodnem prostoru. Zato je pomembno, da so jo mladi bralci v Sloveniji poglobljeno spoznavali pri tekmovanju za Cankarjevo priznanje. (TJ)

Pavček, Tone: **Majnice: fulaste pesmi.**

Ilustr. Kostja Gatnik. Spr. beseda Jože Horvat. Ljubljana: Mladika, 1996. (Trepetlika; 23), 88 str.

Ilustr. Teja Gorjup. Spr. beseda Jože Horvat. Ljubljana: Mladika, 2007. (Trepetlika; 46), 84 str.

| M | 3. stopnja | nova izdaja, nova likovna obdelava

| ljubezen, mladostniki, odraščanje

Pesmi so prvič izšle pri založbi Mladika v Ljubljani v zbirki Trepetlika z ilustracijami Kostje Gatnika. Zanje je Pavček naslednje leto prejel nagrado večernica. Tokrat pa je novo izdajo Majnic ilustrirala Teja Gorjup z novo barvno energijo in s tem dodala nove možnosti doživljanja. O naravi pesniške zbirke pove že sam naslov: pesnik sledi ljubezni, tako v brezskrbno veselje in privzdignjeni trans kot v samotne koticke koprnenja po dvojini. Ves čas pa jo poizkuša ugledati z vidika najstnikov, nekje med šolskimi klopki in Mac Donaldom. Pesmi tako segajo od komičnih, ki so najpogosteje pisane v slengu in obarvane z ironičnim podtonom, do eksistencialnih, ki intimneje izpostavljajo ljubezen kot vodilo in cilj. Morda so slednje najstnikom, ki le redko prenesejo veristično ogledalo svoje "fulavosti" še bliže. Pesniško zbirko tako odlikujejo predvsem pogumen in pretežno osamljen poizkus ustvariti poezijo posebej za najstniške bralce ter seveda Pavčkov značilni hudomušni podton, ki se povezuje z melodičnostjo pesmi in večplastno izrabo jezika. (tb)

Sís, Peter: **Zborovanje ptic.**

Prev. Nada Grošelj. Ilustr. Peter Sís. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013, 154 str.

| M | 3. stopnja | [ODLIČNO], naslovniško odprta pripoved, o avtorjih, simbolična pripoved, spremna beseda

| letenje, ptice, smisel, vrednote

V času hiperprodukcije izdelkov, kratkotrajne uporabnosti in takojšnjih dobičkov, težje razumemo misli, ki so stoletja in tisočletja raziskovale smisel in cilj bivanja. Eno od takih raziskovalnih misli je v

obliki pesnitve zasnoval perzijski pesnik Farid-Aldin Atar na prelomu 12. v 13. stoletje. Ta pesnitev je navdihnila moravskega pisatelja, režiserja in ilustratorja Petra Sisa, Andersenovega nagrajenca za ilustracijo (2012). Prizore o iskanju smisla bivanja in tistega, ki ta smisel utemeljuje, je avtor oblikoval kot mandale: enkrat so zgrajene iz kot puščavski pesek drobnih zrnc-ptic, spet drugič iz ves svet prekrivajočih ornamentov-jat. Tako kot Mojzes Izraelce skozi očiščevalno puščavo, popelje smrdokavra (v ptico spremenjeni pesnik) brezštevilne jate ptic, da poiščejo kralja Simorga in z njim odgovore na vsa vprašanja. Na cilj prispe le trideset ptic in tam spoznajo, da so one same, vsaka posebej in vseh trideset skupaj kralj Simorg (perzijsko ime za čudovito mitološko ptico, podobno ujedam), ki pozna vsak odgovor. Delo, ki je poezija besed in risb, je izjemen poklon pesniku Atarju, našim mladim bralcem pa možen navdih za lastno merjenje in odmerjanje časa, in v tem kontekstu odlično čtivo za pogovore o literaturi in umetnosti v osnovnih in srednjih šolah. (VZ)

Štampe Žmavc, Bina: **Nebeške kočije.**

Ilustr. Daniel Demšar. Ljubljana: Epta, 1994, 38 str.

| M | 3. stopnja

Štampe Žmavc, Bina: **Roža v srcu.**

Ilustr. Daniel Demšar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Deteljica), 61 str.

| P | 3. stopnja | [ODLIČNO]

| čustva, letni časi, pesniki, simboli, sreča

Zbirko sestavlja trideset pesmi priljubljene slovenske pesnice in pisateljice za otroke in mladino. Tudi te odlikujejo lastnosti, značilne za njeno pesniško ustvarjanje: bogat pesniški jezik, slikanje z barvami in zvokom, ritmična izrazitost, izmišljanje besed in domišljijjskih svetov. Poglavitne teme v njeni poeziji so narava in veselje, igra in otroški doživljajski svet. Prevladujočo liričnost je z odličnimi ilustracijami obogatil Daniel Demšar, ki je prav zanje na Bienalu otroške ilustracije leta 2010 prejel nagrado Hinka Smrekarja, najvišje slovensko priznanje na področju ilustracije. V utemeljitvi k nagradi so med drugim poudarili, da »umetnik razvija slog, ki je vedno nov in nenavaden, a tudi kontinuiran v posebni občutljivosti, ki je povsem njegova in prepoznavna«. Slovenska sekcija IBBY je to knjigo prav zaradi ilustracij nominirala na Častno listo IBBY 2012. Tako poezija kot ilustracija sta vrhunska in prepoznavna dosežka, ki hkrati bralca na novo prevzameta. Za zbirko v celoti velja, da ni dostopna le otrokom, ampak lahko ob njej uživajo tudi odrasli bralci. (TJ)

Vegri, Saša: **Naročje kamenčkov: petinsedemdeset izbranih pesmi Saše Vegri.**

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Igor Saksida. Dob pri Domžalah: Miš, 2009, 2013. 132 str.

| M | 3. stopnja | antologija, spremna beseda

Pesnica Saša Vegri je bila dolga leta knjižničarka v Pionirski knjižnici v Ljubljani in pomembna strokovnjakinja na področju literature in branja. Da bi počastili njen 75. rojstni dan, je na pobudo MKL, Pionirske – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo, založba Miš izdala antologijo petinsedemdesetih pesmi. Izbral jih je dr. Igor Saksida in jih razporedil v pet razdelkov: od prvega, "malega", najbolj otroškega, do zadnjega, zrelega, materinskega. To so torej pesmi za otroke in mladino, zadnja dva razdelka pa vključujeta pesmi iz zbirk za odrasle. Nekaj pesmi je igrivih, popeljejo nas na zabavno domišljijjsko potovanje, druge pripovedujejo o stiskah, samoti, bolečini. Tako zelo različne pesmi je v celoto povezal ilustrator Damijan Stepančič; iz kamenčkov je naredil privlačen mozaik. Dr. Igor Saksida je prispeval tudi zaokroženo spremno besedo z naslovom Kamenčki v naročju

besed in podob. Dragocen je tudi dodatek z naslovom Saša Vegri o književnosti, poeziji, otroku in branju, nabor citatov iz avtoričinih strokovnih člankov. Knjiga je v vseh pogledih "naslovniško odprta", namenjena bralcem vseh starosti in različnih pričakovanj; učinkuje zelo sodobno in praznično. (TJ)

POUČNE KNJIGE

Splošno o vedah in znanjih

Dawkins, Richard: **Čudoviti svet: od magije k resničnosti.**

Prev. Urška Pajer. Ilustr. Dave McKean. Ljubljana: Modrijan, 2012, 271 str.

| 0 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih

| znanost

Dnevnik znanja: 366 spoznanj za vsak dan v letu.

Prev. Katja Berden. Ured. Sanda Šukarov. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 384 str.

| 0 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], enciklopedija, leksikon

| znanje

Dolenc, Sašo: **Kako ustvariti genija in druge kratke zgodbe o skoraj vsem.**

Ilustr. Arjan Pregl. Ljubljana: Kvarcadabra, 2012, 76 str.

| 0 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih

| znanost

Računalništvo

Rooney, Anne: **Velika knjiga o računalništvu.**

Prev. Mateja Ravnik. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010, 160 str.

| 0 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], priročnik

| internet, programiranje, računalništvo

Računalniški priročnik je zanimiv predvsem za tiste mlade bralce, ki prvič samostojno uporabljajo računalnik, v bližnji okolici pa nimajo nikogar, ki bi jih seznanil z osnovnimi koraki. Izbor razumljivih praktičnih napotkov je v današnjem času, v katerem se osnovna uporaba računalniškega znanja vse pogosteje že vnaprej pričakuje tudi od najmlajših, zelo dobrodošel. Knjiga se začne s predstavitvijo računalnika kot informacijske baze, nadaljuje pa s prikazom medmrežja, pisanja programov ter oblikovanja slik, preglednic in besedil. Prevajalske rešitve, ki ob naštevanju ukazov ohranjajo tudi angleško različico, ob naštevanju brskalnikov itn. pa upoštevajo tudi smiselno prečiščen slovenski izbor, so vseskozi premišljene in ustrezno izbrane. Na žalost pa so informacije podane v nekoliko neposrečenem zaporedju, saj prva poglavja z naštevanjem vseh možnosti, ki jih ponuja uporaba računalnika, predpostavljajo znanje, ki je bodisi podano šele v zadnjih poglavjih ali pa sploh ne (omenjenih je npr. kar nekaj predlogov, kaj vse lahko objavimo na svoji spletni strani, medtem ko informacij o tem, kako spletno stran ustvariti in oblikovati, ni). Dobrodošla bi bila tudi bolj nazorna razlaga, na katere programe se določeni prikazi nanašajo in kakšne alternative prikazanih programov obstajajo. (TB)

Filozofija

Markič, Olga: **Logiški pojmovnik za mlade.**

Ilustr. Izar T. Lunaček. Maribor: Aristej, 2011. (Pojmovniki; 2), 143 str.
| 1 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], pojmovnik, ponatis

Piquemal, Michel; Lagautriere, Philippe: **Modrosti srca: zgodbe za 5 minut.**

Prev. Špela Mihelač. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2007, 142 str.
| 1 | 3. stopnja
| etika, modrost, morala, vrednote

Zbirka kratkih zgodb, ki izvirajo iz mitologije, antične zgodovine in vzhodnjaških modrosti, je namenjena tako najstnikom kot odraslim. Zgodbe lahko zgolj preberemo, estetsko uživamo v njihovi literarnosti in se oplajamo z modrostjo, duhovitostjo in čustvenostjo, ki vejejo iz njih. Lahko pa so osnova za poglobljeno razmišljanje o svetu in življenju; v ta namen so zgodbam dodana vprašanja, ki spodbujajo samostojno ali skupno razmišljanje o različnih filozofskih vprašanjih. Avtor opozarja, kako pomembno je, da knjiga tudi v sodobnem času ohrani vlogo pripomočka za dialog in razmišljanje in da so zgodbe namenjene povezovanju ljudi in gradnji civilizacij; spodbuja nas, "da se skupaj pogrejmo ob filozofiji zgodb in basni". (tj)

Verstva in mitologije

O'Callaghan, Sean: **Vplivna verstva sveta: strnjen vodnik.**

Prev. Nada Voglar, Dušan Voglar. Koper: Ognjišče, 2011, 192 str.
| 2 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], fotografije
| verstva

Tello, Antonio; Palacio, Jean-Pierre; Coma-Cros, Daniel: **Vodnik po svetovnih verstvih s kratkim pregledom verstev na Slovenskem.**

Prev. Marjeta Drobnič, Urša Geršak. Avtorica poglavja Verstva na Slovenskem Tina Ban. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2006, 104 str.
| 2 | 3. stopnja | fotografije
| verstva

Knjiga je prepričljivo strokoven pregled verovanj in verskih prepričanj po vsem svetu, od prazgodovinskih časov do današnjih dni: razdelki publikacije tvorijo sintezo raznovrstnih tem in pojmov, pri čemer je besedila razmeroma malo, a je izredno bogato z informacijami in razkošno opremljeno z ustreznim slikovnim gradivom; učinkovito je torej upoštevana percepcija sodobnih mladih bralcev in tudi dejstvo, da je informacijska ponudba velika ter je zato treba osnovna znanja ponuditi koncentrirano in privlačno. Ob vsem tem pa še bolj navduši dodatno poglavje o verstvih na Slovenskem, saj smo takšen pregled na področju strokovnih del za mlade pogrešali že dlje časa; škoda le, da to poglavje ni obsežnejše!

Družboslovje

Bingham, Jane: Zakaj se družine razidejo?

Prev. Teja Klavs. Ljubljana: Grlica, 2006. (Zakaj?), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | fotografije
| družina, ločitve

Zbirka obravnava štiri aktualne probleme, ki prizadenejo tudi precejšen delež otrok v Sloveniji (predvsem ustrahovanje in ločitev staršev) oz. slišijo zanje (begunstvo in terorizem). Problemi so prikazani korektno in pregledno, z dejstvi in s statističnimi podatki, kar prispeva k verodostojnemu seznanjanju mladostnikov z aktualnimi temami. Dodani so konkretni primeri in izpovedi mladih, kar prispeva k čustveni zavzetosti in identifikaciji bralcev. Knjige so namenjene predvsem mlajšim pubertetnikom, zbirka pa bo vsekakor dobrodošla tudi odraslim, da se bodo z njimi lažje pogovarjali. Na kraju vsake knjige je slovarček manj znanih izrazov in – kar je še posebej dragoceno – dodatne informacije in naslovi drugih virov informacij o obravnavanem problemu ter naslovi organizacij, ki nudijo pomoč.

Cerar, Miro: Kako sem otrokom razložil demokracijo.

Ilustr. Izar T. Lunaček. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2009. (Najst), 165 str.

Z naslovom Osnove demokracije Ljubljana: Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS, 2012. (Zlata bralka, zlati bralec), 165 str.

| 3 | 3. stopnja
| demokracija, odgovornost

Izpod peresa slovenskega strokovnjaka s področja prava (dr. Miro Cerar ml. je profesor teorije prava in države, filozofije prava in primerjalnega prava) prihaja kompleksna, a razumljiva umestitev in razlaga pojma demokracije za mlade bralce. Avtor na podlagi pojma demokracije razpre najpomembnejše elemente politične filozofije, zgodovine sodobne družbene ureditve in slovenske državne ureditve. Vse razlage so vpete v domišljen aparat: posamezna podpoglavja sestavljajo abstraktne (a razumljive, ne pa pretirano poenostavljene) razlage, sledijo pa jim primeri iz vsakdanjega življenja ali dodatne pojasnitve. Poglavja se zaključujejo s slovarčki pogosto sicer znanih, a zgolj približno razumljenih pojmov (npr. demokracija, narod ...). Cerarjev tekst vseskozi dopolnjujejo tudi stripi Izarja Lunačka, ki obravnavane teme vzporedno razpirajo manj eksaktno, a bolj neposredno in hkrati posrečeno komično priostreno. Knjiga bi tako nedvomno pomembno dopolnila poznavanje temeljnih pojmov iz našega družbenega življenja marsikaterega odraslega bralca in ga hkrati, ob pogledu na Lunačkove stripe, nasmejala do solz, a je zaradi nazorne in postopne razlage, podprte s primeri, primerna tudi za mlajše bralce, predvsem za starejše najstnike, ob skupnem branju s starši ali mentorji, za katere je knjiga še posebej primerna, pa tudi za osnovnošolce. (TB)

Hibbert, Adam: Zakaj ljudje ustrahujejo?

Prev. Anita Rusak Kastelic. Ljubljana: Grlica, 2006. (Zakaj?), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | fotografije
| ustrahovanje

Zbirka obravnava štiri aktualne probleme, ki prizadenejo tudi precejšen delež otrok v Sloveniji (predvsem ustrahovanje in ločitev staršev) oz. slišijo zanje (begunstvo in terorizem). Problemi so prikazani korektno in pregledno, z dejstvi in s statističnimi podatki, kar prispeva k verodostojnemu seznanjanju mladostnikov z aktualnimi temami. Dodani so konkretni primeri in izpovedi mladih, kar

prispeva k čustveni zavzetosti in identifikaciji bralcev. Knjige so namenjene predvsem mlajšim pubertetnikom, zbirka pa bo vsekakor dobrodošla tudi odraslim, da se bodo z njimi laže pogovarjali. Na kraju vsake knjige je slovarček manj znanih izrazov in – kar je še posebej dragoceno – dodatne informacije in naslovi drugih virov informacij o obravnavanem problemu ter naslovi organizacij, ki nudijo pomoč.

Senker, Cath: **Zakaj so ljudje begunci?**

Prev. Kristina Fuerst. Ljubljana: Grlica, 2006. (Zakaj?), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | fotografije

| begunci

Zbirka obravnava štiri aktualne probleme, ki prizadenejo tudi precejšen delež otrok v Sloveniji (predvsem ustrahovanje in ločitev staršev) oz. slišijo zanje (begunstvo in terorizem). Problemi so prikazani korektno in pregledno, z dejstvi in s statističnimi podatki, kar prispeva k verodostojnemu seznanjanju mladostnikov z aktualnimi temami. Dodani so konkretni primeri in izpovedi mladih, kar prispeva k čustveni zavzetosti in identifikaciji bralcev. Knjige so namenjene predvsem mlajšim pubertetnikom, zbirka pa bo vsekakor dobrodošla tudi odraslim, da se bodo z njimi laže pogovarjali. Na kraju vsake knjige je slovarček manj znanih izrazov in – kar je še posebej dragoceno – dodatne informacije in naslovi drugih virov informacij o obravnavanem problemu ter naslovi organizacij, ki nudijo pomoč.

Woolf, Alex: **Zakaj so ljudje teroristi?**

Prev. Kristina Fuerst. Ljubljana: Grlica, 2006. (Zakaj?), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | fotografije

| terorizem

Zbirka obravnava štiri aktualne probleme, ki prizadenejo tudi precejšen delež otrok v Sloveniji (predvsem ustrahovanje in ločitev staršev) oz. slišijo zanje (begunstvo in terorizem). Problemi so prikazani korektno in pregledno, z dejstvi in s statističnimi podatki, kar prispeva k verodostojnemu seznanjanju mladostnikov z aktualnimi temami. Dodani so konkretni primeri in izpovedi mladih, kar prispeva k čustveni zavzetosti in identifikaciji bralcev. Knjige so namenjene predvsem mlajšim pubertetnikom, zbirka pa bo vsekakor dobrodošla tudi odraslim, da se bodo z njimi laže pogovarjali. Na kraju vsake knjige je slovarček manj znanih izrazov in – kar je še posebej dragoceno – dodatne informacije in naslovi drugih virov informacij o obravnavanem problemu ter naslovi organizacij, ki nudijo pomoč.

Vzgoja

Enright, Dominique; Macdonald, Guy: **Knjiga za fante: kako boš v vsem najboljši.**

Prev. Andrej Hiti Ožinger. Ilustr. Nikalas Catlow. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, 129 str.

| 3 | 3. stopnja | priročnik

| fantje, prosti čas

Zabaven in prikupen priročnik, primeren za vedoželjne fante do starosti 12 let, ob katerem pa se z lahkoto zabavajo tudi odrasli. V priročniku najdemo obilico nasvetov za odraščajoče, navihane in iznajdljive fante o tem, kako biti najboljši v vsem. Ob branju hudomušnih, a nepogrešljivih nasvetov,

se lahko zabavamo ure in ure. V priročniku lahko tako najdemo informacije in navodila o tem, kako lahko narediš "olija" (obrat rolke v skoku), kako se znebiš kolcanja, kako zmaguješ v računalniških igricah, kako brčneš žogo, da bo zavila, kot to zna Beckham, ali o tem, kako hipnotiziraš kokoš in tako zamašiš usta vsevednežu. Izviren priročnik, ki ga lahko mladi, in tudi starejši bralci prebirajo vedno znova in znova, pa bodo v njem vedno našli kakšno novo domisljico za preganjanje dolgčasa in dokazovanje, da so v vsem najboljši. (PP)

Foster, Juliana: **Knjiga za punce: kako boš v vsem najboljša.**

Prev. Tina Stranek. Ilustr. Amanda Enright. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009, 129 str.

| 3 | 3. stopnja | priročnik

| dekleta, prosti čas

Podobno kot priročnik Knjiga za fante prinaša tudi Knjiga za punce številne izvirne in simpatične nasvete o tem, kako si lahko najboljša v vsem. Tako se lahko dekleta podučijo o tem, kako se najlažje izgovoriš, ko zamudiš pouk, kako lahko predelaš majico, spraviš ob živce družino in prijatelje, sestaviš najboljšo plesno koreografijo ali spečeš kruh. Ne manjka pa niti inovativnih in zabavnih nasvetov o tem, kako lahko preživiš napad zombijev, rešiš planet ali postaneš zvezdnica. Podobno kot Knjiga za fante, je tudi Knjiga za punce priročnik, ki ga lahko dekleta vzamejo v roke vedno znova in si z njim preganjajo dolgčas ter se poleg tega naučijo še kakšno stvar, v kateri bodo lahko najboljše. Priporočljivo branje za dneve, ki bi jih radi preživel brez računalnika in televizije. (PP)

Etnologija

Godina Golija, Maja: **Prehranski pojmovnik za mlade.**

Ilustr. Izar Lunaček. Maribor: Aristej, 2006. (Pojmovniki; 5), 128 str.

| 3 | 3. stopnja | pojmovnik

| etnografija, hrana, Slovenija

Prehranski pojmovnik je peti iz privlačno zasnovane zbirke pojmovnikov, ki so se doslej lotili gledališča, logike, etike in filma. Njegova avtorica, sicer etnologinja, se v knjigi na priljuden način v devetih poglavjih loti prehranjevalnih praks, kot so se pojavljale v različnih zgodovinskih, kulturnih in družbenih okoljih, s poudarkom na slovenskem prostoru. Pri tem ponuja odgovore na številna zanimiva vprašanja, ki se bralcem nemara še nikoli niso zastavila: kdaj smo Slovenci dobili prvo kuharsko knjigo, koliko McDonald'sovih restavracij je na zemeljski obli, kdaj so izumili sladoled itd. K pestrosti pojmovnika nedvomno precej prispevajo tudi duhovite ilustracije striparja Izarja Lunačka ter številne zgovorne fotografije in reprodukcije umetniških slik na temo hrane, pijače in prehranjevalnih običajev. Simpatičen in priročen dodatek so tudi recepti na koncu poglavij, ki utegnejo bralce premamiti, da bodo preizkusili svoje kuharske veščine. Prehranski pojmovnik je zanimiva in poučna knjiga, niti ne samo za mlade, pač pa za vse, ki jih zanima strnjen pogled na prehrano kot kulturno dobrino, torej pogled etnologinje, ki zmore gledati onkraj kaloričnih vrednosti živil.

Kole, kole, koledo, leto lepo mlado: slovenske ljudske pripovedi ob letnih mejnikih.

Ilustr. Damijan Stepančič. Spr. beseda Monika Kropelj, Roberto Dapit. Radovljica; Ljubljana: Didakta, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, 2008. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 48 str.

| 3 | 3. stopnja | legende, ljudsko izročilo, ljudsko slovstvo

| bajeslovna bitja, etnografija, fantastična bitja, običaji, prazniki, Slovenija

Posamezne knjige iz zbirke so zasnovane tematsko in prinašajo najstarejše oziroma najbolj primarne pripovedi na določeno temo, ki jih sicer poznamo v drugih različicah v ljudskem slovstvu ali celo v avtorskih zapisih. Omenjena knjiga je že deveta po vrsti. Osredotočena je na krogotok letnih časov in na slovenske ljudske pripovedi, ki se navezujejo na mejnike v letu. Prav vsak mejnik ima svojega izrazitega junaka pripovedi, pri čemer se prepletajo tako krščanski vplivi kot tudi stara ljudska, predkrščanska verovanja. Pripovedi so strokovno izbrane, pomemben del knjige pa predstavlja spremna beseda, opombe in razlage manj znanih besed. Ilustrator Damijan Stepančič se je v to izdajo zbirke zakladov ljudske pripovedi s svojimi ilustracijami vključil kot ljudski pripovednik po impresiji, a hkrati kot izviren umetnik likovnega pripovedništva. (DLV)

Najlepše zgodbe s slovenskih gradov.

Izbr. in prir. Marjeta Zorec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009. (Slovensko izročilo), 195 str.
| 3 | 3. stopnja | ljudsko slovstvo, poučno leposlovje
| gradovi

Zbirka prinaša zgodbe o 80 gradovih iz vseh slovenskih pokrajin. Urednica jih je izbrala iz različnih virov; v glavnem gre za priredbe (avtorskih) zapisov ljudskega izročila (npr. Kelemina, Trdina) ali pa že kar umetniško dognanih literarnih del, tako pesniških kot proznih (npr. France Prešeren, Krst pri Savici, Mimi Malenšek, Inkvizitor). Nad vsako zgodbo je nekaj informativnih vrstic, ki predstavijo grad. Nekatero zgodbo so opremljene z reprodukcijami Valvasorjevih litografij. Knjiga, ki je lepa na pogled, ima predvsem domoznanski pomen: predstavlja veliko gradov in njihovih zgodb, ki so lahko dopolnilo k poznavanju naše kulturne dediščine, medtem ko sicer korektne priredbe besedil nudijo le informacije (o gradovih in njihovih zgodbah), ne pa tudi estetskega užitka. Dva seznama na kraju knjige prinašata nabor umetnostnih in strokovnih besedil, ki vabijo k poglobljenemu branju in učenju o slovenskih gradovih. (TJ)

Rasla je jelka do neba: zgodbe iz našega ljudskega herbarija.

Ilustr. Maria Magdalena Szmatała. Izbr. in prir. Zmago Šmitek. Radovljica: Didakta, 2012. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 92 str.
| 3 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], ljudsko slovstvo, spremna beseda
| etnografija, rastline

Zlatorogovi čudežni vrtovi: slovenske pripovedi o zmajih, belih gamsih, zlatih pticah in drugih bajnih živalih.

Ilustr. Zvonko Čoh. Spr. beseda Roberto Dapit, Monika Kropelj. Radovljica; Ljubljana: Didakta, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, 2004. (Zakladnica slovenskih pripovedi), 64 str.
| L | 3. stopnja | ljudsko izročilo, ljudsko slovstvo, miti, velike tiskane črke
| bajeslovna bitja, etnografija, fantastična bitja, Slovenija, Zlatorog

Posamezne knjige iz zbirke so zasnovane tematsko in prinašajo najstarejše oziroma najbolj primarne pripovedi na določeno temo, ki jih sicer poznamo v drugih različicah v ljudskem slovstvu ali celo v avtorskih zapisih. Pripovedi so strokovno izbrane in obdelane, spremne besede in razlage manj znanih besed pa zgledne. Kljub temu, da je zbirka bogata tudi po ilustrativni plati, ki jo je prispevalo več uveljavljenih slovenskih ilustratorjev, je torej v prvi vrsti študijsko zasnovana; kot taka je bolj kot otrokom namenjena tistim mladim in odraslim bralcem, ki želijo globlje in sistematično spoznati slovensko ljudsko izročilo.

Bonton

Balog, Zvonimir: Bonton 2 (ali) kako ne postaneš teleban* v novih 100 lekcijah.

Prev. Iztok Ilich. Ilustr. Dušan Klun. Ljubljana: DZS, 2005, 248 str.

| 3 | 3. stopnja | o avtorjih, priročnik

| lepo vedenje

Bonton hrvaškega avtorja s številnimi javnimi priznanji je v slovenskem prevodu izšel v razmiku dveh let in v dveh knjigah oz. 200 lekcijah. Že podnaslov obeh delov obeta, da ne gre za običajni priročnik o lepem vedenju, ampak bolj za nekakšen antibonton, kot je zapisal tudi avtor sam. V lekcijah ni nobenih pravil, kajti po njegovem prepričanju so številna med njimi neumna. Vse je odvisno od priložnosti, okusa in možnosti. Avtor poudarja, da lepo vedenje izvira iz spoštovanja in ljubezni do samega sebe ter drugih in da ga vedno gradimo na notranjih odločitvah. Lekcije oziroma zgodbe se tako odlikujejo po poglobljenem in življenjskem pristopu do te tematike, seveda pa tudi po mojstrskem pisanju, kakršnega poznamo iz drugih avtorjevih del; napisane so duhovito in humorno ter obenem z izjemno mero obvladovanja jezika – nekatere so že kar pesmi v prozi.

Muck, Desa: **Blazno resno popolni.**

Ilustr. Matej De Cecco. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2012. (Blazno resno o ...), 181 str.

| 3 | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, o avtorjih, ponatis, poučno leposlovje

| bonton, družina, lepo vedenje, mladostniki

Posamezni naslovi uspešne zbirke Blazno resno o ... izpred več kot deset let (tedaj jo je ilustriral Igor Ribič) doživljajo ponovne izdaje. To je v letu 2012 že 3. natis. Avtorica Desa Muck je besedilo mestoma dopolnila in posodobila, ilustrator Matej de Cecco pa je prispeval črno-bele ilustracije (barvne so le na platnicah), ki so sodobnejše, mestoma stripovske, predvsem pa bolj v skladu s posodobitvami v tekstu, ki ga slike odlično dopolnjujejo in poglobljajo. Zbirka obravnava »večne« probleme odraščajoče mladine: primerno vedenje, spolnost, šolo itn. Pisateljica je razumevajoča, na strani otrok, pa vendar jim nedvoumno in odločno sporoča, kaj je prav in kaj ne. S pozitivno naravnanim in humornim pristopom spretno krmari med vzgojnostjo in uporništvom, kar je še posebej privlačno in dobrodošlo. Vsaka knjiga je priročnik z nešteti nasveti o določenem problemu, obenem pa se bere tudi kot privlačna zgodba, ki pa – prav zaradi vzgojnosti – nima večjega literarnega presežka. Na koncu večine knjig je nekaj koristnih naslovov, kamor se mladi v stiski lahko obrnejo, na hrbtni strani knjig pa so simpatična vabila k branju. (tj)

Naravoslovje

Dinwiddie, Robert: **Drobci znanosti: vse, kar morate vedeti o znanosti, v majhnih in lahko prebavljivih porcijah.**

Prev. Andrej Tomše. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010, 176 str.

| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO]

| narava, znanost

Zelo zgoščena enciklopedija pred bralci razgrinja najpomembnejše teme sodobne znanosti – od atomov in vesolja do pandemij in genov. Razdeljena je na tematska poglavja (Energija, Geni itn.) in problemska podpoglavja (Oblike energije, Kaj so geni?, Kloniranje itn.), katerim sta navadno namenjeni dve strani (izjemoma pa tudi štiri). Kljub zgoščenosti knjiga ne temelji na nizanju dejstev, temveč na razlagi temeljnih pojmov in procesov, od nastanka strele pa do odkrivanja črnih lukenj. Pri tem se avtor osredotoča na natančnejšo razlago pomembnih procesov (npr. naravne selekcije) in osvetlitev »peročih« tem (jasno in objektivno niza argumente za poizkuse na živalih in proti njim), ne ustavi pa se niti pri zahtevnejših temah, kakršna je npr. posebna relativnostna teorija. Pri težjih in zapletenejših temah (npr. pri kvantni mehaniki) je celovita razlaga na dveh straneh seveda nemogoča, zato se avtor ustavi pri shematskem prikazu izbranega problema ter pri točnem in natančnem nizanju preostalih dejstev. To najverjetneje zadostuje, da mladim bralcem razjasni osnovne pojme, postavi trdno osnovo za njihova nadaljnja razmišljanja in jih navduši za katero izmed bolj tematsko usmerjenih besedil. Temeljno vlogo pri predstavitvi imajo številne, izjemno pregledne avtorske ilustracije. Celotna struktura knjige – od delitve poglavij do uporabe in postavitve ilustracij – je pregledna in poenotena, zato nenazadnje zagotavlja tudi estetski užitek. (TB)

Ekologija

Brower, Kenneth; Greenberg, Paul; Hayden, Thomas: **Morje**.

Prev. Dora Mali. Spr. beseda Alexandra Cousteau. Ljubljana: Rokus Klett, National Geographic Slovenija, 2011. (National geographic; 5), 96 str.

| 5 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih, spremna beseda
| morje

Matematika

Akiyama, Jin; Ruiz, Mari Jo P.: **Dogodivščine v deželi matematičnih čudes**.

Prev. Darja Antolin. Ilustr. Frances C. Alcaraz. Ljubljana: DMFA, 2010. (Presekova knjižnica; 42), 237 str.

| 5 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], priročnik
| matematika

Poučna knjiga poskuša vzbuditi zanimanje za zabavno matematiko, saj »šolska« med mladimi ni najbolj priljubljen predmet. Zgodba o treh šolarjih, ki se odpravijo v Deželo matematičnih čudes, v muzej interaktivnih matematičnih modelov v Hokkaidu na Japonskem, razkriva, da se v matematiki lahko skriva marsikaj zabavnega in zanimivega in da nam ta »abstraktna« veda lahko pomaga tudi v vsakdanjem in praktičnem življenju. Avtorja nam postrežeta z opisi različnih interaktivnih matematičnih modelov (sestavljanke iz tetraedrov, eno- in dvofunkcijska telesa, obrnljiva telesa, stožnice, kul krivulje, matematika v glasbi ...), ki jih fantje preizkušajo v praksi in spoznavajo v živo, v knjigi pa so natančno opisani tudi v matematičnem jeziku (z izračuni, geometrijskimi ponazoritvami, vzorci ipd.). Knjigi je skrbno dodan tudi seznam virov, zanimiva tema pa bi si zaslužila le nekoliko skrbnejše oblikovanje in ilustriranje. (IM)

Astronomija

Dyer, Alan: **Vesolje.**

Prev. Katja Berden. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Pustolovec), 64 str.

| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO], fotografije

| astronomija, vesolje

Knjige konceptualno nadaljujejo tradicijo »klasičnih« mladinskih enciklopedij, v posameznih delih pa predstavljajo med mladimi bralci že preizkušeno priljubljene tematike. A Pustolovca kvaliteta predstavitve nedvomno ločuje od poplave tovrstnih zbirk. Vse knjige so na dele razdeljene »pregledno« in »natančno« ter tako prinašajo smiselni preplet preglednega in poglobljenega znanja. Vsak del sklepa slovarček »strokovnih« izrazov, ki so smiselno izbrani in jasno razloženi. Največja prednost zbirke je poudarek na razumevanju, ki nadomešča zgolj faktografijo – v posameznih izdajah je npr. razloženo, zakaj so se posamezni deli dinosavrov ohranili vse do danes, zakaj je za ravnovesje v naravi pomembno razmerje med plenilci in rastlinojedci, kaj je povzročilo zaton viteške kulture in zakaj je do tega prišlo itn. Bogato slikovno gradivo naredi zbirko privlačno, a hkrati ni samo sebi namen, saj je primerno povezano z besedilom, je jasno in nazorno. Dobrodošle so predvsem razumljive in barvite sheme, kakršna je npr. časovni trak razvoja dinosavrov. Kot v vseh sorodnih zbirkah kakovost posameznih del niha: od nekoliko manj konceptualno dorečenih Plenilcev, ki si privoščijo tudi nekaj manjših napak, pa do izredno domišljene strukture predstavitve dinosavrov. (TB)

Köthe, Rainer: **Astronomija: preproste razlage: planeti, zvezde, galaksije.**

Prev. Ludvik Jevšenak. Ilustr. Gunther Schulz. Spr. besedilo Rok Vidmar. Spr. besedilo Ludvik

Jevšenak. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010, 89 str.

| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO], fotografije, spremno besedilo

| astronomija, vesolje

Knjiga postopoma in z različnih zornih kotov razlaga področje astronomije. V njej se z razumljivo razlago, katere težavnost in daljnosežnost se postopoma zvišujeta, prepletajo faktografija, bogato slikovno gradivo in praktični napotki. V prvem delu je s krajšimi teksti, vezanimi na slike, ter s številkami in zanimivostmi v okvirčkih predstavljeno naše osončje. Na žalost so nekatere izmed informativnih sličic zaradi sledenja osnovni, zelo polni, a pregledni postavitvi zelo majhne, tako da mora imeti bralec na kritičnih mestih zelo »ostro oko«. V nadaljevanju avtor pojasnjuje osnovne pojme in procese ter predstavi osnovne lastnosti zvezd in vesolja, pri čemer se dotakne tudi bolj zahtevnih tem, kakršni sta dogodkovni horizont črnih lukenj in ukrivljanje prostora-časa. Razlage so smiselno poenostavljene in točne, hkrati pa je mogoče zaradi razbitega teksta določene podatke, ki so za mladega bralca morda še pretežki, izpustiti in jih naknadno dodajati ob naslednjih branjih. Posebno težo dajeta knjigi predvsem naslednji poglavji: najprej predstavitev različnih načinov raziskovanja vesolja, ki ob koncu postreže tudi z izjemno dobrodošlo ločitvijo znanosti in kvazi-znanosti; nato pa poglavje z napotki za samostojno opazovanje. Po letnih časih so namreč zvezdne karte prikazane skupaj s praktičnimi in razumljivi nasveti za opazovanje. Izvirno izdajo smiselno dopolnjuje slovenski dodatek s stvarnimi informacijami o možnih (z)druženjih in aktivnostih ljubiteljskih astronomov v Sloveniji. Zelo dobrodošla knjiga z odličnim konceptom, ki pa jo kazijo manjši prevajalski spodrsaljaji – od slovničnih napak, sicer redkih, pa do neprevedenega izraza na zvezdni karti. (TB)

Kemija

Dingle, Adrian: **Kako iz 92 sestavin ustvariti veselje.**

Prev. Ljubica Karim Rodošek. Ilustr. Arvind Shah. Ljubljana: Alica, 2011, 93 str.
| 5 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], fotografije
| kemija

Geologija, vremenoslovje

Kajfež Bogataj, Lučka: **Vroči novi svet.**

Ilustr. Izar T. Lunaček. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2012, 211 str.
| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO], o avtorjih, priročnik
| ekologija, energija, klimatske spremembe, politika, voda, vreme

Naša najbolj znana slovenska klimaktologinja in pionirka pri raziskovanju vpliva podnebnih sprememb na naše življenje Lučka Kajfež Bogataj se je odločila s poljudnoznanstvenim delom Vroči novi svet, svoje znanje prenesti tudi na mlade (in malo starejše) bralce, saj se to, kakšen svet bomo zapustili mlajšim generacijam, v prvi vrsti tiče prav njih. Delo skuša skozi šestnajst poglavij in osem resnejših podnebnih problemov, pojasniti, zakaj in kako vreme in podnebje vplivata na naše življenje, kako na to vpliva človek, kako podnebne spremembe vplivajo na vodne vire, kako podnebne spremembe ublažiti oz. se jim prilagoditi ... Delo je napisano v razumljivem jeziku in se izogiba visokim in težko razumljivim znanstvenim izrazom, na koncu vsakega poglavja pa so navedeni tudi pomembni poudarki obravnavane teme, ki še bolj aktualizirajo predstavljeni problem. Knjiga je opremljena s šaljivimi in sporočilnimi ilustracijami Izarja Lunačka, ki enkratno dopolnjujejo delo in ga še bolj približajo mlademu bralcu. Pomembno in aktualno delo, ki nam sporoča, da nam na področju podnebnih sprememb kaže bolj slabo, če se ne bomo kmalu začeli zavedati lastne odgovornosti do okolja in si ustvarili spoštovanja do narave in drugih življenjskih oblik. (pp)

Palenontologija (dinozavri, fosili)

Long, John A.: **Dinozavri.**

Prev. Katja Berden. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Pustolovec), 64 str.
| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO]
| dinozavri, paleontologija, prazgodovina

Knjige konceptualno nadaljujejo tradicijo »klasičnih« mladinskih enciklopedij, v posameznih delih pa predstavljajo med mladimi bralci že preizkušeno priljubljene tematike. A Pustolovca kvaliteta predstavitev nedvomno ločuje od poplave tovrstnih zbirk. Vse knjige so na dele razdeljene »pregledno« in »natančno« ter tako prinašajo smiselni preplet preglednega in poglobljenega znanja. Vsak del sklepa slovarček »strokovnih« izrazov, ki so smiselno izbrani in jasno razloženi. Največja prednost zbirke je poudarek na razumevanju, ki nadomešča zgolj faktografijo – v posameznih izdajah je npr. razloženo, zakaj so se posamezni deli dinozavrov ohranili vse do danes, zakaj je za ravnovesje v naravi pomembno razmerje med plenilci in rastlinojedci, kaj je povzročilo zaton viteške kulture in zakaj je do tega prišlo itn. Bogato slikovno gradivo naredi zbirko privlačno, a hkrati ni samo sebi namen, saj je primerno povezano z besedilom, je jasno in nazorno. Dobrodošle so predvsem razumljive in barvite sheme, kakršna je npr. časovni trak razvoja dinozavrov. Kot v vseh sorodnih zbirkah kakovost posameznih del niha: od nekoliko manj konceptualno dorečenih Plenilcev, ki si privoščijo tudi nekaj manjših napak, pa do izredno domišljene strukture predstavitev dinozavrov. (TB)

Matthews, Rupert O.: **Velika knjiga o dinosavrih: postani paleontolog.**

Prev. Jelka Pogačnik. Murska Sobota: Pomurska založba, 2009, 120 str.

| 5 | 3. stopnja | fotografije, slovar slikovni

| dinosavri

V sijajni knjigi o dinosavrih je v poglavjih o načinu življenja, prehranjevanja in boju za preživetje predstavljenih kar 68 različnih vrst dinosavrov. Risbe, ki poskušajo kar se da natančno posnemati znanstvena dognanja, so dopolnjene s fotografijami okostij in fosilov. Izkopanine so označene s kartotečnim lističem z latinskim imenom, nahajališčem in starostjo. Dodan je še zemljevid sveta z označbo nahajališča. Vsak dinosaver ima tudi primerjalno risbo velikosti s človekom. Na zadnjih straneh so dinosavri razvrščeni po času obstoja (trias, jura, kreda), ob manjših risbah so njihova latinska imena ter druge bistvene značilnosti – velikost, teža ter vrsta hrane. Škoda je le, da na ta seznam niso dodali še strani knjige z glavnim dinosavrovim opisom. Točne navedbe strani so sicer v stvarnem kazalu, ki sledi krajšemu slovarju manj znanih besed. Omeniti je treba še dve pomanjkljivosti – nekateri dinosavri so poimenovani le z latinskimi imeni, pa ni nikjer razloženo, čemu ni slovenske različice, moti pa tudi to, da se poleg imen posamičnih vrst občasno pojavijo tudi imena družin dinosavrov, a brez sistematike in brez obrazložitve. Zelo nazorna, poučna in tudi na oko prijetna knjiga, ki v kratkih besedilih dopušča vzporedni obstoj različnih paleontoloških razlag, s tem nekoliko izgubi vrednost, a manj pozorni bralci pomanjkljivosti ne bodo niti opazili. (KS)

Rastlinstvo

Maček, Irena: **Mikokaj ali mala knjiga o mikorizi: ... o glivnih superavtocestah in drugih skrivnostih podzemnega sveta.**

Ilustr. Mojca Sekulič Fo. Ljubljana: Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, 2013, 23 str.

| 5 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], o avtorjih

| biologija, rastline, sožitje

Drobna knjižica o mikorizi, simbiozi med rastlinami in mikoriznimi glivami, je izšla v okviru mednarodnega projekta SL-AMF, z namenom širjenja znanja o mikorizi. V njej raziskovalka in predavateljica doc. dr. Irena Maček razloži glavne značilnosti in pomen simbioze, ki nas vseskozi obdaja, a o njej, ne le otroci, temveč tudi odrasli, vemo bore malo. Avtoričin način pripovedovanja z otroškimi vprašanji in strokovnimi odgovori nanje nekoliko razbije precej kompleksno tematiko in naredi tekst bolj privlačen in obvladljiv, pomemben del komunikacije z otroki pa opravijo predvsem estetske, a hkrati tudi zgovorne ilustracije. Oblikovanje celotne knjige je zelo dodelano in doprinese k njeni estetski in komunikacijski vrednosti. Na žalost pa knjižica nosi nekoliko premočan pečat akademskosti, avtorica pogosto uporablja kompleksne izraze, ki bi jih bilo mogoče nadomestiti s preprostejšimi, tudi prenekatero tujke ali strokovne izraze bi bilo mogoče izpustiti. S tem bi se tudi razmerje med (faktografskim) podajanjem informacij in razlago obrnilo v prid slednji, kar bi mlade bralce bolj pritegnilo k branju. Čeprav se zdi, da knjiga s formo otroških vprašanj in s prikupnimi ilustracijami nagovarja predvsem mlajše bralce, je zaradi težavnosti jezika primerna predvsem za starejše bralce, ki so takšnega izrazja že vajeni iz šol (na primer za srednješolce) ali pa za skupinsko branje s starši, ki jim to področje ni povsem tuje. Zaradi inovativnosti, zanimivosti tematike, posrečenih prijemov pri razlagi in izredno dobrega oblikovanja pa bi bilo kljub nekaterim pomanjkljivostim zelo dobro, da bi knjiga našla pot k čim več (mladim) uporabnikom in vsaj delno zapolnila manko na področju tovrstne poučne literature. (TB)

Živalstvo

Seidensticker, John; Lumpkin, Susan: **Plenilci.**

Prev. Tina Stanek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Pustolovec), 61 str.

| 5 | 3. stopnja | [ODLIČNO]

| plenilci, živali v naravi

Knjige konceptualno nadaljujejo tradicijo »klasičnih« mladinskih enciklopedij, v posameznih delih pa predstavljajo med mladimi bralci že preizkušeno priljubljene tematike. A Pustolovca kvaliteta predstavitev nedvomno ločuje od poplave tovrstnih zbirk. Vse knjige so na dele razdeljene »pregledno« in »natančno« ter tako prinašajo smiselni preplet preglednega in poglobljenega znanja. Vsak del sklepa slovarček »strokovnih« izrazov, ki so smiselno izbrani in jasno razloženi. Največja prednost zbirke je poudarek na razumevanju, ki nadomešča zgolj faktografijo – v posameznih izdajah je npr. razloženo, zakaj so se posamezni deli dinosavrov ohranili vse do danes, zakaj je za ravnovesje v naravi pomembno razmerje med plenilci in rastlinojedci, kaj je povzročilo zaton viteške kulture in zakaj je do tega prišlo itn. Bogato slikovno gradivo naredi zbirko privlačno, a hkrati ni samo sebi namen, saj je primerno povezano z besedilom, je jasno in nazorno. Dobrodošle so predvsem razumljive in barvite sheme, kakršna je npr. časovni trak razvoja dinosavrov. Kot v vseh sorodnih zbirkah kakovost posameznih del niha: od nekoliko manj konceptualno dorečenih Plenilcev, ki si privoščijo tudi nekaj manjših napak, pa do izredno domišljene strukture predstavitev dinosavrov. (TB)

Odvisnosti

Muck, Desa: **Blazno resno zadeti.**

Ilustr. Matej De Cecco. Spr. beseda Mateja Okanovič. Spr. besedilo Ida Mlakar. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Blazno resno o ...), 378 str.

| 6 | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, nova izdaja, nova likovna obdelava, o avtorjih, ponatis, spremna beseda, spremno besedilo

| mamila, mladostniki, odvisnosti

Knjiga je dopolnjena in posodobljena izdaja "Knjige o vsem, kar je dobro vedeti o zasvojenosti" iz nekdanje uspešne serije Blazno resno o ... (Mladinska knjiga, 1996, z ilustracijami Igorja Ribiča). Tudi na sceni odvisnosti se je v tem času precej spremenilo: še vedno je najbolj pogosta odvisnost od alkohola, nova pa je veliko večja uporaba kokaina, novi sta odvisnosti od računalniških igravic in interneta, po drugi strani se je pojavilo precej centrov za odvajanje odvisnosti. Knjiga seveda ni popolna informacija o zasvojenostih. Avtorica je opisala le večino zasvojenosti, ki bi odraščajoče mlade lahko ranile in jih odtujile od ljudi, ki jih imajo radi oz. si želijo njihove ljubezni. Poudarja, da zaradi odvisnosti trpijo tudi tisti, ki živijo z odvisnikom v ožjem in širšem okolju. Posebno ranljiva skupina so otroci zasvojenih staršev. Avtorica je zelo razumevajoča, toda mladim nedvoumno in odločno sporoča, kaj je prav in kaj ne. S svojo prepoznavno duhovitostjo in toplino pa mladim priporoča odvisnosti, ki osrečujejo, npr. ustvarjalnost, šport, prijateljstvo, ljubezen idr. Na kraju knjige je nabor strokovne literature in leposlovja za nadaljnje branje o odvisnostih, ki ga je pripravila Ida Mlakar, ter strokovna spremna beseda Mateja Okanovič iz Centra za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog na Psihiatrični kliniki v Ljubljani. Tudi črno-bele (razen na platnicah) ilustracije

Mateja de Cecca so nove, sodobnejše, mestoma stripovske, ki besedilo odlično dopolnjujejo in poglobljajo. (TJ)

Spolna vzgoja

Duša, Irena; Lunaček, Izar T.: **Seksikon.**

Ilustr. Izar T. Lunaček. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2008, 2011. (Najst), 305 str.
| 6 | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, leksikon, nova izdaja, o avtorjih, ponatis
| spolna vzgoja

Nasveti o spolnosti so po koščkih izhajali v obliki podlistka že v Pilu Plus, toda avtorica Irena Duša Draž in stripar Izar Lunaček sta prepričljiva do te mere, da njuno skupno delo tudi kot priročnik že doživlja ponatis. Priročnik na preprost in nazoren, pa tudi na iskren in zabaven način razlaga "vse o seksu", s fiziološkega, psihološkega in celo s sociološkega in medicinskega vidika, predvsem na način, kot zanima mlade. "Ona" piše, kako na ta svet gledajo in ga dojemajo dekleta, "on" pa, kako to počnejo fantje. Priročnik se dotakne vsega, od začetne privlačnosti in razlik med spoloma, primarnih in sekundarnih spolnih znakov ... do (ne)zaželene nosečnosti in drugih posledic spolne prakse, pa tudi spolnih zlorab in drugih odklonov. Teme so ponazorjene tudi z duhovitimi ilustracijami in stripi. Besedilo je tudi sicer oblikovano na mladim všečen način. Spolnost je prikazana kot življenjsko nujna in predvsem daleč od vsakršnih tabujev, prav zato priročnik ni dobrodošel le mladim, ampak tudi staršem in drugim vzgojiteljem. (TJ)

Muck, Desa: **Blazno resno o seksu.**

Ilustr. Matej De Cecco. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010, 2012. (Blazno resno o ...), 267 str.
| 6 | 3. stopnja | [ODLIČNO], humor, nova izdaja, nova likovna obdelava, o avtorjih
| mladostniki, puberteta, spolnost

Posamezni naslovi uspešne zbirke Blazno resno o ... izpred več kot deset let (tedaj jo je ilustriral Igor Ribič) doživljajo ponovne izdaje. Avtorica Desa Muck je besedilo mestoma dopolnila in posodobila, ilustrator Matej de Cecco pa je prispeval črno-bele ilustracije (barvne so le na platnicah), ki so sodobnejše, mestoma stripovske, predvsem pa bolj v skladu s posodobitvami v tekstu, ki ga slike odlično dopolnjujejo in poglobljajo. Zbirka obravnava »večne« probleme odraščajoče mladine: primerno vedenje, spolnost, šola itn. Pisateljica je razumevajoča, na strani otrok, pa vendar jim nedvoumno in odločno sporoča, kaj je prav in kaj ne. S pozitivno naravnanim in humorim pristopom spretno krmari med vzgojnostjo in uporništvom, kar je še posebej privlačno in dobrodošlo. Vsaka knjiga je priročnik z nešteti nasveti o določenem problemu, obenem pa se bere tudi kot privlačna zgodba, ki pa – prav zaradi vzgojnosti – nima večjega literarnega presežka. Na koncu večine knjig je nekaj koristnih naslovov, kamor se mladi v stiski (npr. pri spolnosti) lahko obrnejo, na hrbtni strani knjig pa so simpatična vabila k branju. (TJ)

Tehnika

Potočnik, Herman: **Noordung. doc: za domišljjsko potovanje in domače branje.**

Ilustr. Iztok Sitar, Simon Zajc. Spr. beseda Miha Mohor, Sandi Sitar. Ljubljana: Rokus Klett, 2009. (Zlata bralka, zlati bralec), 140 str.

| 6 | 3. stopnja | fotografije, o avtorjih, poučno leposlovje, življenjepisi
| Herman Potočnik Noordung (1892-1929), tehnika, vesolje

Darilna izdaja Društva Bralna značka Slovenije - ZPMS tokrat izhaja iz izbranih poglavij Problema vožnje po vesolju, pionirskega in na več mestih vizionarskega dela slovenskega inženirja Hermana Potočnika Noordunga. Osnovni tekst je dopolnjen z vzporednim branjem dveh slovenskih znanstvenikov – Petrača, delujočega pri Nasi, in Bavdaža, delujočega pri Esi – z ilustracijami in spremnimi besedili. Zbirka doc. tako nadaljuje s konceptom estetske in kompleksne opreme besedila, nedvomno je treba pozdraviti tudi odločitev za poljudno-znanstveni tekst, ki vsaj delno zapolnjuje manko izvirno slovenske poljudno-znanstvene literature za mlade. Preseneti pa izbira osrednjega teksta: Noordungov tekst je zanimiv, a predvsem z zgodovinskega vidika, približanje znanosti pa bi bilo lažje in bolj atraktivno ob izbiri aktualne, žive znanosti, še posebej, če bi se odločili za katerega izmed raziskovalcev, ki se vzporedno ukvarja s tolmačenjem znanosti, s čimer bi se izognili posameznim zdrsom v pretirano tehničnost na eni ali anekdotičnost na drugi strani tokratnih komentatorjev. (TB)

Steele, Philip: **Vlaki: legendarna potovanja.**

Prev. Urška Kaloper, Srđan Milovanović. Ilustr. Sebastian Quigley, Nicholas Forder. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011, 30 str.

| 6 | 3. stopnja | [ODLIČNO], slikanica gibljivka, zavihki
| vlaki, zgodovina

Vodilnega angleškega avtorja poučnih knjig za mladino slovenski bralci že dobro poznajo, saj je knjiga Vlaki že trinajsta, ki je prevedena v slovenščino (izšle pri založbah Učila International, Pomurska založba, Grlica in Mladinska knjiga). Ker je namenjena predvsem mladini, informacija temelji na ilustraciji, večinoma prirejene fotografiji s komentarji. Čeprav knjiga nosi nadnaslov "legendarna potovanja", koncept knjige bralcu razgrne zgodovino prevoznega sredstva, ki je odločilno spremenilo svet ali je to spreminjanje vsaj bistveno pospešilo. Ker pri vlaku zgodovinski časovni trak in tehnološki razvoj tvorita enotno tirnico, med "vožnjo" spoznamo pionirje konstruktorje, tehnologijo gradnje prog, vrste pogonov, posebnosti in zmogljivosti vlakov, najpomembnejše prekelinske proge ter vloge, ki jih je vlak odigral pri spreminjanju svetovne družbe. Verjetno je to tudi edina knjiga, ki ima upravičeno izvlečne strani – iz ene strani se da potegniti še dve, da nastane kompozicija strani kot pri vlakih. K uporabnosti knjige prispevata predmetno kazalo in dober prevod, skrbnost izdaje pa potrjuje tudi seznam virov fotografij. (VZ)

Umetnost

Pelko, Stojan: **Filmski pojmovnik za mlade.**

Ilustr. Izar Lunaček. Maribor: Aristej, 2005. (Pojmovniki; 4), 144 str.

| 7 | 3. stopnja | fotografije, pojmovnik
| film

Poljuden priročnik o filmu in filmski industriji je bil že nujno potreben, saj zadnjega za mladino zasledimo v davnem letu 1981. Pelko zgodovino obravnavanega pojma strne v srečanja prelomnih filmskih ustvarjalcev in se ne ustavlja ob kronoloških podrobnostih. Sledijo razlage temeljnih tehničnih pojmov in osnovnih filmskih pravil, nato pa predstavitev desetih nepogrešljivih filmskih poklicev in ustreznih angleških izrazov zanje. Pojmovnik se nadaljuje z glavnimi značilnostmi

posamičnih žanrov, izborom najboljših filmov vseh časov in recepcijskim pogledom na film. Dodana sta tudi izbora strokovne literature (seznam uporabljene literature in stvarno kazalo sta seveda na koncu) in najpomembnejših svetovnih filmskih festivalov. Z desetimi poglavjem – ta so med seboj ločena z barvnim trakom na vrhu strani – in desetimi koraki slovenskega filma je pregled zaključen. Zaporedje poglavij bi bilo lahko tudi drugačno, saj je vsako med njimi strnjena celota, ki je lahko povsem neodvisna od drugih. Vsebina je občasno žal prezapletena, precej je tujk in osnovnošolcem tuje filozofije. Redke, zabavne ilustracije so pisane na kožo mlajšim bralcem in jim bodo olajšale razumevanje zapletenejših terminov. Žal pa ne izstopa fotografsko gradivo in tudi tehnična ureditev knjige si zasluži nekaj pripomb: zlasti slab prelom in tipkovne napake.

Jezikoslovje, književnost

Pavček, Tone: Pavcek.doc: za domišljijško potovanje in domače branje: izbor poezije Toneta Pavčka.

Ilustr. Peter Ciuha. Spr. beseda Tone Pavček, Slavko Pregl, Jure Šink. Izbr. in ur. Tone Pavček. Ljubljana: Rokus Klett, 2007, 223 str.
| 8 | 3. stopnja | antologija, življenjepis

Pavček.doc ponuja pregled pesniškega opusa enega najvidnejših sodobnih ustvarjalcev. Izbor v tej zbirki, ki ga je opravil Tone Pavček sam, je razdeljen tematsko – pesmi so nanizane kot odgovori na vprašanja, ki jih pesniku najpogosteje zastavljajo mladi bralci: Kdaj ste se rodili? Ste srečni? Zakaj ste se odločili za poklic pesnika?... Prinaša tako pesmi za otroke, ki jih odlikuje pesnikov izjemen posluš za jezik, saj gredo ritmični verzi, v katerih se najpogosteje poigrava z jezikom, hitro v uho, kot pesmi namenjene najstniškemu bralcem, za katere je značilna predvsem komična izraba slenga in vsakodnevnih najstniških tegob. Ne nazadnje pa tudi nekatere pesmi za odrasle bralce, kjer prevladuje eksistencialna tematika, a tudi v njih pesnik večinoma ostaja zvest svojemu preprostemu in hudomušnemu izrazu. Knjiga je izšla tudi v posebni izdaji Bralne značke v zbirki Zlata bralka, zlati bralec, kot darilna knjiga mladim na kraju osnovne šole, ki so vsa leta brali za bralno značko. (tb, tj)

Pionirji na promenadi: antologija slovenske mladinske književnosti med 1920 in 1948.

Spr. beseda Peter Svetina. Izbr. Peter Svetina. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011. (Knjižnica Kondor; 336), 598 str.
| 8 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], antologija, spremna beseda

Trubar, Primož: Primož Trubar.doc: za domišljijško potovanje in domače branje: izbor odlomkov iz del Primoža Trubarja.

Ilustr. Peter Ciuha. Spr. beseda Kozma Ahačič, Milena Mileva Blažič. Ljubljana: Rokus Klett, 2008, 159 str.
| 8 | 3. stopnja | antologija, življenjepis
| knjige, Primož Trubar (1508-1586), protestantizem, Slovenija

Odlična knjiga, ki je izšla v Trubarjevem letu, ob 500. obletnici njegovega rojstva, je namenjena zlasti učencem tretjega triletja osnovne šole, pa tudi srednješolcem. V njej so združili svoje znanje strokovnjakinja s področja mladinske književnosti, dr. Milena Mileva Blažič, ki je mladim bralcem namenila kratek in prepričljiv uvod, ter strokovnjak za zgodovino slovenskega jezika z ZRC SAZU, dr. Kozma Ahačič, ki je izbral odlomke iz Trubarjevih besedil, jih uredil, razložil neznane besede, zveze in

pojme, prečrkoval prepis doslej neprečrkovanih odlomkov, hkrati pa napisal vezno besedilo in spremno študijo. Izbor odlomkov iz literariziranih besedil je opravil Miha Mohor. Delo je premišljeno sestavljeno iz petih poglavij: dr. Ahačič je, da bi današnjim mladostnikom še bolj približal to obdobje slovenske zgodovine, uvedel dva književna junaka, osnovnošolca Martina in njegovo starejšo sestro Ano, študentko, ki s svojimi dialogi povezujeta izbrana besedila. Prvo poglavje nosi naslov Ne grem v šolo in prinaša odlomke iz Trubarjevih besedil in pisem, drugo, Pesmi, sestavljajo Trubarjeve pesmi o Adamu in Evi, proti Turkom, papežu, smrti ..., tretje, z naslovom Rojstvo slovenske književnosti, predstavlja prvi dve slovenski knjigi Katekizem in Abecednik, četrto, Eksempli, priglihe, istorije, priče zanimive primere o poslikavi cerkva ..., peto, z naslovom Vaš vdani Primož Trubar pa Trubarja kot čisto zemeljskega človeka, ki spregovori tudi o sebi. Pohvaliti velja knjigo kot celoto, saj jo krasijo ilustracije Petra Ciuhe, vanjo so vključene fotografije iz filma o Trubarju z naslovom Heretik, pa tudi fotografije iz protestantskih tiskov, ki jih hrani rokopisni oddelek NUK. (DLV)

Slovenščina

Jus, Marjana: **Mali šolski leksikon slovenskega jezika.**

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2012, 156 str.

| 8 | 3. stopnja | [ODLIČNO], leksikon

| slovenščina

Mali šolski leksikon slovenskega jezika je trenutno, na področju jezikovnih priročnikov za slovenski jezik (ti se skozi čas konstantno spreminjajo, razvijajo in nadgrajujejo), najsodobnejši. Priročnik vsebuje več kot 500, oblikovno in barvito privlačno nanizanih, gesel za šolo in rabo v vsakdanjem razumevanju ter zajema večino temeljnih jezikovnih pojmov. Upoštevana so najsodobnejša spoznanja stroke, ki se ukvarja z vprašanji sodobnega slovenskega jezika. Delo je zbirka jezikovnih pojmov, s katerimi se srečujejo učenci, dijaki in njihovi učitelji pri pouku slovenščine, služi pa lahko tudi kot dodatno izobraževalno gradivo. Gesla v leksikonu so razvrščena po abecednem redu, njihova razlaga pa poljudna in razumljiva, da jo lahko uporabnik čim lažje usvoji in uporabi za konkreten namen. (pp)

Zgodovina

Dixon, Philip: **Vitezi in gradovi.**

Prev. Tina Stanek. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Pustolovec), 64 str.

| 9 | 3. stopnja | [ODLIČNO]

| gradovi, kulturna zgodovina, srednji vek, vitezi

Knjige konceptualno nadaljujejo tradicijo »klasičnih« mladinskih enciklopedij, v posameznih delih pa predstavljajo med mladimi bralci že preizkušeno priljubljene tematike. A Pustolovca kvaliteta predstavitev nedvomno ločuje od poplave tovrstnih zbirk. Vse knjige so na dele razdeljene »pregledno« in »natančno« ter tako prinašajo smiselni preplet preglednega in poglobljenega znanja. Vsak del sklepa slovarček »strokovnih« izrazov, ki so smiselno izbrani in jasno razloženi. Največja prednost zbirke je poudarek na razumevanju, ki nadomešča zgolj faktografijo – v posameznih izdajah je npr. razloženo, zakaj so se posamezni deli dinosavrov ohranili vse do danes, zakaj je za ravnovesje v naravi pomembno razmerje med plenilci in rastlinojedci, kaj je povzročilo zaton viteške kulture in zakaj je do tega prišlo itn. Bogato slikovno gradivo naredi zbirko privlačno, a hkrati ni samo sebi

namen, saj je primerno povezano z besedilom, je jasno in nazorno. Dobrodošle so predvsem razumljive in barvite sheme, kakršna je npr. časovni trak razvoja dinosavrov. Kot v vseh sorodnih zbirkah kakovost posameznih del niha: od nekoliko manj konceptualno dorečenih Plenilcev, ki si privoščijo tudi nekaj manjših napak, pa do izredno domišljene strukture predstavitve dinosavrov. (TB)

Tyldesley, Joyce A.: **Egipt.**

Prev. Sabina Lodrant. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. (Pustolovec), 64 str.

| 9 | 3. stopnja | [ODLIČNO]

| Egipt, kulturna zgodovina, stari vek, zgodovina

Knjige konceptualno nadaljujejo tradicijo »klasičnih« mladinskih enciklopedij, v posameznih delih pa predstavljajo med mladimi bralci že preizkušeno priljubljene tematike. A Pustolovca kvaliteta predstavitve nedvomno ločuje od poplave tovrstnih zbirk. Vse knjige so na dele razdeljene »pregledno« in »natančno« ter tako prinašajo smiselni preplet preglednega in poglobljenega znanja. Vsak del sklepa slovarček »strokovnih« izrazov, ki so smiselno izbrani in jasno razloženi. Največja prednost zbirke je poudarek na razumevanju, ki nadomešča zgolj faktografijo – v posameznih izdajah je npr. razloženo, zakaj so se posamezni deli dinosavrov ohranili vse do danes, zakaj je za ravnovesje v naravi pomembno razmerje med plenilci in rastlinojedci, kaj je povzročilo zaton viteške kulture in zakaj je do tega prišlo itn. Bogato slikovno gradivo naredi zbirko privlačno, a hkrati ni samo sebi namen, saj je primerno povezano z besedilom, je jasno in nazorno. Dobrodošle so predvsem razumljive in barvite sheme, kakršna je npr. časovni trak razvoja dinosavrov. Kot v vseh sorodnih zbirkah kakovost posameznih del niha: od nekoliko manj konceptualno dorečenih Plenilcev, ki si privoščijo tudi nekaj manjših napak, pa do izredno domišljene strukture predstavitve dinosavrov. (TB)

Zgodovina Slovenije

Velušček, Anton: **Koliščarji: o koliščarjih in koliščarski kulturi Ljubljanskega barja.**

Ilustr. Tamara Korošec. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, 2010, 109 str.

| 9 | 3. stopnja | [ZELO DOBRO], fotografije

| arheologija, koliščarji, Ljubljansko barje, Slovenija

Knjiga Koliščarji – O koliščarjih in koliščarski kulturi Ljubljanskega barja je poljudno napisano delo, ki je posvečeno tako mladini kot odraslim, saj prikazuje izsledke petnajstletnega raziskovanja življenja koliščarjev na območju Ljubljanskega barja. Avtor dela, dr. Anton Velušček, ki je zaposlen na Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU, je vodilni slovenski raziskovalec kolišč, tako da lahko trdimo, da so podatki v knjigi verodostojni in natančni. Delo nas podrobno vodi (med drugim) skozi geografske orise kolišč, prikazuje načine njihove gradnje in koliščarskega življenja, pojasnjuje, s čim so se koliščarji ukvarjali, kako in s čim so se prehranjevali, se oblačili ter bojevali. S prikazom zgodovinskih dejstev se spretno prepleta opisovanje modernega raziskovanja kolišč, ki ga spremljajo številne preglednice, fotografije in ilustracije Tamare Korošec. Za vse mlade nadobudne arheologe in za vse tiste, ki jih zgodovina zanima bolj podrobno. (PP)